

Tiina Venäläinen

RIVELLA JA GALESIA

Englantilaisen naiskirjailijan omakuva 1700-luvun alun romaaneissa

Yleisen historian pro gradu -tutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2013

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Tiina Venäläinen	
Työn nimi – Title Rivella ja Galesia. Englantilaisen naiskirjailijan omakuva 1700-luvun alun romaaneissa	
Oppiaine – Subject Yleinen historia	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2013	Sivumäärä – Number of pages 91
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>1700-luvun Englannin kirjallisessa kulttuurissa tapahtui suuria muutoksia, romaanigenren muotoutuminen ja naiskirjailijoiden määrän kasvu. Nämä kaksi muutosta liittyivät toisiinsa ainakin siten, että vapaamuotoinen, esimerkiksi kirjeiden ja päiväkirjojen muotoa käyttävä romaani tarjosi naisille helposti lähestyttävän mahdollisuuden ryhtyä kirjoittamaan. Lukutaitoisten määrä ja kirjojen kysyntä kasvoivat 1700-luvulla, mikä muutti sekä kirjailijoiden että yleisön asemaa. Julkaiseviin naisiin liittyvistä ennakkoluuloista huolimatta kirjoittaminen tarjosi monelle naiselle kunniallisen tulonlähteen.</p> <p>Tämä tutkielma tarkastelee kahden naiskirjailijan, Delariviere Manleyn ja Jane Barkerin, omaelämäkerrallisia romaaneja, joissa he käsittelevät omaa asemaansa kirjailijoina ja naisina osana 1700-luvun yhteiskuntaa. Koska Manley ja Barker näkivät kirjailijan identiteettinsä varsin eri tavoin ja kirjoittivat erilaisista aiheista, heidän tarkastelunsa rinnakkain on kiinnostavaa. Manley kirjoitti poliittisista ja yhteiskunnallisista aiheista viihteelliseen sävyyn, kun taas Barker keskittyi pohtimaan omaa kutsumustaan kirjoittamiseen ja sen ristiriitaisuutta naisen elämälle asetettujen odotusten kanssa. Heidän pseudonyyminsa, Galesia, Delia ja Rivella, ovat osin omakuvia, osin fiktiivisiä hahmoja, mutta edustavat kuitenkin sitä, miten Barker ja Manley halusivat esittää itsensä lukijakunnalleen. Barkerin romaaneista tässä tutkielmassa tarkastellaan <i>Love Intriguesia</i> ja sen jatko-osaa <i>A Patch-Work Screeniä</i>. Manleyn teoksista käsitellään <i>The New Atalantiksen</i> kahta volyyymia sekä varsinaista omaelämäkertaa <i>The Adventures of Rivellaa</i>.</p> <p>Barkerin ja Manleyn romaaneja tarkastellaan tässä tutkielmassa narratiivin ja sukupuolen kannalta. Esimerkiksi Jerome Brunerin ja David Carrin mukaan ihmiselle on luontaista kertoa elämästään kertomuksen muodossa. Tutkielmassa pohditaan Manleyn ja Barkerin käsityksiä omasta elämästään ja heidän tapaansa jäsentää sitä narratiivin keinoin. Koska tutkielman kohteena on kaksi naiskirjailijaa, sukupuoli on myös keskeinen käsite tutkielmassa. Joan Scottin mukaan sosiaalisesti rakentunut sukupuoli on pohjana yhteiskunnan sosiaalisille suhteille ja valtarakenteille.</p> <p>Tutkielmassa tarkastellaan Barkerin ja Manleyn erilaisia tapoja kuvata kirjailijan uraa ja reflektoida omaa elämäänsä ikään kuin ulkopuolisena tarkkailijana, sekä pohditaan heidän mahdollisia motiivejaan kirjoittaa omaelämäkerrallisesti. Manleyn ja Barkerin romaanit ovat alkuperäislähteinä hedelmällisiä. Aiheen jatkotutkimukselle voisi tarjota useampien naiskirjailijoiden tarkastelu rinnakkain ja esimerkiksi heidän romaaniensa saaman vastaanoton tutkiminen.</p>	
Asiasanat – Keywords Naiskirjailijat, romaanit, Englanti, 1700-luku, omaelämäkerrallisuus, narratiivisuus, kirjoittaminen, julkaiseminen, sukupuoli.	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
1.1 Aiheen esittely.....	1
1.2 Tutkimuskysymys ja metodit.....	3
1.3 Aiempi tutkimus.....	6
1.4 Työn rakenne ja sisältö	8
2 NAISKIRJAILIJA JA ROMAANI 1700-LUVUN ALUSSA	9
2.1 Jane Barker	9
2.2 Delariviere Manley	11
2.3 Uudenaikaisen romaanin kehittyminen	16
2.4 Lukijoiden ja kirjailijoiden aseman muutos.....	20
3 APOLLON TYTTÄRET ELI KIRJOITTAVA NAINEN OSANA 1700-LUVUN YHTEISKUNTAA.....	25
3.1. Elämän kerronnallistaminen Barkerin ja Manleyn romaaneissa	25
3.2 Hyveellinen ja paheellinen nainen yhteisön jäsenenä.....	28
3.3 Kohti kirjoittamista – kasvatuksen ja koulutuksen merkitys Manleyn ja Barkerin teoksissa	38
3.4 Kirjoittava ja julkaiseva nainen	47
4 MANLEY, BARKER JA KONVENTIONAALISTEN SUKUPUOLIROOLIEN RIKKOMINEN.....	57
4.1 Kirjoittaminen kutsumuksena, luovuus luonnonvoimana	57
4.2 Naimaton nainen Delariviere Manleyn teoksissa	64
4.3 Ainoa tytär ja sukupuolten sota.....	69
4.4 Bacchuksen ja Venuksen rikollisimmat riitit, eli sukupuolten rajoja rikkovat aiheet Manleyn ja Barkerin teoksissa	75
5 PÄÄTÄNTÖ.....	79
LÄHDEKIRJALLISUUS	83
LIITTEET	88

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely

Jane Barker kirjoitti vuonna 1723 julkaistussa romaanissaan *A Patch-Work Screen for the Ladies* seuraavasti:

Runous on yksi noista hienovaraisesti toimivista demoneista, se joutuu usein karkotetuksi vakaiden tarkoituksien, järkevien päätösten tai sen kannattajilleen tuottaman köyhyyden vuoksi; kuitenkin runous tekee aina paluun, se löytää tiensä takaisin sydämeen, mieleen ja kaikkialle sisuskaluihin [...].¹

Barker oli kirjailija, joka julkaisi useita teoksia elämänsä aikana, joten hänen voi olettaa tietävän, mistä puhui. Kirjoittaminen ei ollut erityisen helppo tai vakaa uravalinta hänen elämänsä aikana, kuten ei välttämättä nykyisinkään. Kirjoittamalla elämistä vaikeuttivat 1700-luvulla kuitenkin seikat, jotka nyky-Euroopassa eivät enää päde. Ensinnäkin vaikka 1700-luvun Englannissa lukutaito oli jo alkanut yleistyä, riittävä koulutus kirjojen lukemista saati kirjoittamista ajatellen oli vielä harvinainen ylellisyys, ja vain yhteiskunnan hyväosaisimpien ulottuvissa. Koulutus oli myös epätasaisesti jakautunutta, sillä naisten koulutus oli puutteellista rikkaidenkin parissa. Kirjallista elämää varjostivat myös käytännön ongelmat, sillä kirjoittaminen vei paljon aikaa muilta toimilta, kun taas julkaisupalkkiot eivät välttämättä riittäneet tuomaan leipää kirjoittajan pöytään, oli kirjailija sitten mies tai nainen.

Kirjailijan ura oli kuitenkin erityisen haastava naisille. Naisen perinteinen ja ihanteellinen tehtävä yhteiskunnassa oli toimia vaimona ja äitinä kodin seinien sisäpuolella, eikä omaa ajatteluaan esille tuova ja sillä rahaa ansaitseva kirjailija sopinut traditionaalisen roolin raamien sisälle. Kirjoittaminen itsessään oli kuitenkin varsin perinteinen toimi naisille, olivathan kirjeet ja päiväkirjat kuuluneet etenkin yläluokan elämään jo vuosisatoja. Julkaistessaan kirjoituksensa, ja etenkin ansaitessaan siitä rahaa, naiset kuitenkin astuivat julkiseen elämänpiiriin, jossa käyttäytyttiin miesten tavoin.

¹ Barker, 1723, image 113. Liite 1.

Julkaisevan naisen oli mahdollista elättää itsensä sen sijaan, että hänen isänsä, aviomiehensä tai joku toinen miespuolinen holhoojansa olisi tehnyt sen hänen puolestaan. Kirjoittaminen mahdollisti itsenäisyyden sekä ajatusten että talouden tasolla, ainakin jos tilaisuuteen uskalsi tarttua, ja jos kirjoille oli kysyntää. Joskus kirjoittaminen saattoi kotiopettamisen tai yläluokkaan kuuluvan rouvan seuralaisena toimimisen ohella olla naiselle paras ja lähes ainoa mahdollisuus elättää itsensä kunniallisin keinoin – vaikka toisaalta kirjoittavan naisen kunnia saatettiinkin kyseenalaistaa tavallistakin helpommin – jos miespuolista sukulaista ei syystä tai toisesta ollut tarjoamassa taloudellista suojaa. Tällaisesta tilanteesta itsensä löysi myös Delariviere Manley, Barkerin aikalainen ja kirjailijakollega. Vailla isää, veljeä tai aviomiestä Manleyn täytyi löytää keino elättää itsensä. Hän valitsi kirjoittamisen, joka oli ollut hänelle tuttu ja mieluinen toimi jo nuoruudesta saakka. Vuonna 1715 julkaistussa romaanissaan *The Adventures of Rivella* hän kuvaileekin nuoruusvuosiensa kirjeitä tavalla, joka jo enteilee erityissuhdetta kirjoittamiseen: ”[...] kaikki hänen myöhemmät tuotoksensa, olivatpa ne miten suosittuja hyvänsä, jäivät hänen taidokkaiden kirjeidensä varjoon [...]”² Manley tuo myös hyvin esille, miten kirjeiden kirjoittaminen loi vahvan pohjan myöhemmillekin kirjallisille tuotoksille kuten romaaneille.

Tuskin yksikään 1700-luvun naiskirjailijoista ryhtyi – eikä olisi varmaan voinutkaan – kirjoittamaan pelkästä olosuhteiden pakosta vaan myös sisäisestä tarpeesta ilmaista itseään ja tulkita kokemaansa ja näkemäänsä elämää. Kuten Jane Barker huomautti aiemmin esitellyssä katkelmassa, kirjoittaminen saattoi sotia järkisyyttä vastaan mutta ei silti ollut vältettävissä, jos sattui olemaan kirjoittamiseen taipuvainen. Sekä Barker että Manley innostuivat kirjoittamisesta jo varhain, ja vasta vuosia myöhemmin he päätyivät hankkimaan elantonsa kirjailijoina. He molemmat alkoivat muiden aiheiden ohella kirjoittaa myös omasta elämästään, tosin luoden itselleen eräänlaiset alter egot, joiden edesottamuksia he seuraavat kirjoissaan ulkopuolisina tarkkailijoina, joskus jopa tuttaviansa silmin. Manley käyttää itsestään vuoroin pseudonyymiä Delia, vuoroin Rivella (joka on hänen hahmonsä hänen varsinaisessa omaelämäkerrassaan *The Adventures of Rivella* (1715), ja siksi merkittävin Manleyn pseudonyymeistä), jotka molemmat ovat versioita hänen oikeasta etunimestään, ja myös hahmoina versioita

² Manley, 1715, 17. Liite 2.

hänen persoonastaan eri vaiheissa hänen elämäntarinaansa. Barker on Galesia niissä romaaneissa, jotka esiintyvät tässä tutkimuksessa, mutta Fidelia osassa niistä runoistaan, joissa hän korostaa uskollisuuttaan jakobitismille ja katoliselle uskolleen.³ Barker ja Manley pohtivat teoksissaan omaa rooliaan kirjoittajina ja naisina – ja näiden kahden ominaisuuden yhdistelmää – sekä omaa paikkaansa yhteiskunnassa. Heidän romaaninsa on puettu fiktiiviseen asuun, ja osittain vannottukin fiktioksi kirjailijan taholta,⁴ mutta silti niiden faktojen valossa, joita Barkerin ja Manleyn elämästä on tiedossa, niitä voidaan tulkita lähteinä kahden kirjailijan elämästä 1600- ja 1700-luvun taitteessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole todistaa romaanien kuvaamia asioita todella tapahtuneiksi, vaan keskittyä tarkastelemaan Barkerin ja Manleyn omia kuvauksia ja tulkintoja elämästään.

1.2 Tutkimuskysymys ja metodit

Koska Manley ja Barker pyrkivät teoksissaan kuvaamaan omaa elämäänsä ja aikaansa, tai ainakin tiettyjä fragmentteja niistä, ne tuottavat mielenkiintoisia kysymyksiä elämän ja kertomuksellisuuden yhdistämisestä. Ihmiselle on luontaista tuottaa kertomuksia, eikä nykykäsityksen mukaan ole ollut yhtäkään yhteisöä tai kulttuuria, jossa ei olisi kerrottu tarinoita. Kertomuksien avulla jäsenetään koettua elämää ja elettyä aikaa, ja rakennetaan omaa identiteettiä ja kommunikoidaan toisten ihmisten kanssa kokemusten jakamisen kautta.⁵ Kaikkea ei kuitenkaan kerrota, eikä kaikkea pidetä kertomuksen arvoisena. Yksittäinen tapahtuma ei vielä ole kertomus ennen kuin sille luodaan kertomuksen rakenne ja erityinen merkitys. Kertomuksen tuottaminen merkitsee valintoja siitä, mikä on kertomuksen kannalta merkityksellistä. Toisin kuin elämässä, kertomuksessa kaikki voidaan nähdä tarkoituksellisena ja merkittävänä. Kerrottavuus vaatii jotain odottamatonta tai poikkeavaa tapahtuvaksi, jotta se olisi legitiimiä. Toisaalta jokin asia voi olla jossain kontekstissa merkittävä ja kerrottavissa, mutta toisessa osa arjen toistuvuutta ja siten kertomuksen kannalta merkityksetöntä.⁶

³ Spencer, 1986, 62-63. Nimi Fidelia on muodostettu sanasta ”fidelity”, suom. uskollisuus, lojaalisuus.

⁴ Manley, 1715, 113-114. Manley puolustautuu romaaniinsa *The New Atalantis* (Vol.1 ja 1, 1709) kohdistettuja syytöksiä vastaan.

⁵ Mikkonen, 2005, 51.

⁶ Esimerkiksi Hyvärinen, 2004, 301 ja Mikkonen, 2005, 54.

Omaelämäkerrallisissa teksteissä korostuu henkilökohtaisella tasolla merkittävä pyrkimys rakentaa elämälle ”juoni” erilaisten koettujen käännekohtien ja yhteyksien hahmottamisen kautta. Esimerkiksi filosofi Paul Ricoeurin mukaan ihmisille on luontaista ”juonellistaa” aikaa ja elämää sekä fiktiossa että historiankirjoituksessa. Juonellistaessaan kertoja pyrkii yhdistämään irrallisia kokemusten fragmentteja toisiinsa luodakseen niistä ymmärrettäviä kokonaisuuksia, ja luodakseen pirstaleiseen aikaan jatkuvuutta.⁷ Elämän ristiriitaisuutta on siis mahdollista jäsentää juonen avulla kronologiseksi jatkumoksi. Kronologian ei tarvitse läpäistä koko kertomusta, vaan kyseessä voi olla joukko eräänlaisia toisistaan riippumattomia osatarinoita, jotka kaikki esittävät tietyn erityisen merkityksen tai käännekohdan. Esimerkiksi sukutarinat muodostavat yhden suuren kokonaisuuden, joka sisältää erillisiä kertomuksia kehystarinan raamien sisällä.⁸

Naiskirjailijoita tutkiessa yksi tärkeimmistä käsitteistä on sukupuoli. Joan Scott määrittelee artikkelissaan *Gender: A Useful Category of Historical Analysis* (1988), että sukupuoli, ("gender"), rakentuu sosiaalisesti, esimerkiksi osana perhekuntaa, yhteiskuntaa, politiikkaa ja taloutta. Sosiaalisesti rakentunut sukupuoli ja ne erot, jotka sukupuolten välillä nähdään olevan, muodostavat pohjan sosiaalisille suhteille ja valtarakenteille. Sukupuolen käsitteitä ja niistä puhumista hallitsee vastakkaisuus: jako mieheen ja naiseen, maskuliiniseen ja feminiiniseen, hyvään ja pahaan, sallittuun ja kiellettyyn. Scott huomauttaa, että tällaisista sukupuoliin liitetyistä käsitteistä pyritään muodostamaan yhteiskunnallisia normeja, vaikka todellisuudessa sukupuolen käsitteet ovat jatkuvasti muuttuvia, moninaisia ja jopa paradoksaalisia. Historiantutkimuksen tavoitteena tulisi hänen mukaansa olla vakiintuneiden asetelmien kriittinen tarkastelu.⁹

Pyrin tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa analysoimaan Delariviere Manleyn ja Jane Barkerin romaaneita narratologista ja historiallista taustaa vasten. Tutkimuskohteenani on näiden kirjailijoiden omakuva eli se, miten he esittävät oman elämänsä ja asemansa 1700-luvun Englannissa. Tutkimuksen painopiste on niissä kuvauksissa, jotka koskevat heidän kirjallista elämäänsä, asemaansa naisina ja näiden kahden ominaisuuden yhteen sovittamista. Tarkastelen sekä heidän suoria kommenttejaan ja pohdintojaan näistä

⁷ Hallila, 2008, 27.

⁸ Mikkonen, 2005, 54.

⁹ Scott, 1996, 152-168.

aiheista, että heidän epäsuoria ja kenties tiedostamattomiakin viittauksiaan näihin aihepiireihin. Erityistä huomiota saa myös romaanin ja uudenlaisen lukukulttuurin nousu 1700-luvulla sekä naisten liittyminen tähän uuteen kirjalliseen traditioon, mikä luo taustan Barkerin ja Manleyn teoksille. 1700-luvun valinta tutkimuksen ajoitukseksi oli mielekäs juuri noiden vuosisadan aikana kirjallisessa elämässä tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Alkuperäislähteinäni käytän viittä romaania, jotka on julkaistu vuosien 1709 ja 1723 välillä. Delariviere Manleyn teoksen *Secret Memoirs and Manners of several Persons of Quality, of both Sexes. From the New Atalantis, an Island in the Mediteranean* (josta myöhemmin käytän tutkimuskirjallisuudessa käytettyä lyhennystä *The New Atalantis*) molemmat osat¹⁰ on julkaistu vuonna 1709. Ne käsittelevät Manleyn vaikutusvaltaisimpien aikalaisten suhde- ja valtapyrkimyksiä salanimien takaa, sijoitettuna kuvitteelliselle ja paheiden täyttämälle Atalantiksensa saarelle. Toisessa osassa Manley käsittelee myös omaa epäonnistunutta avioliittoaan yhtenä osana Atalantiksella tapahtuvista vääryyksistä. Tässä tutkimuksessa käsitellään myös Manleyn varsinaista, joskin fiktiivisiä piirteitä saanutta omaelämäkertaa, joka julkaistiin vuonna 1715 nimellä *The Adventures of Rivella; or, The History of the Author of the Four Volumes of the New Atalantis. With Secret Memoirs and Manners of several Considerable Persons her Contemporaries* (myöhemmin *The Adventures of Rivella*). Tässä teoksessa Manley käsittelee aiempaa laajemmin elämäänsä ja kuvaa ensimmäistä kertaa itseään kirjailijana.

Jane Barkerin teoksista olen valinnut tarkasteltavaksi *Love Intrigues: or, The History of the Amours of Bosvil and Galesia, As Related to Lucasia, in St. Germain's Garden* (1713), johon myöhemmin viitataan nimellä *Love Intrigues*. Romaani kertoo Barkerin nuoruusvuosista, ja keskittyy etenkin hänen ailahtelevaiseen rakkaustarinaansa. Barkerin tarina saa jatkoa vuonna 1723 julkaistussa teoksessa *A Patch-Work Screen for the Ladies; or, Love and Virtue Recommended: In a Collection of Instructive Novels. Related After a Manner intirely New, and interspersed with Rural Poems, describing the Innocence of a Country-Life* (myöhemmin *A Patch-Work Screen*). Tällä kertaa

¹⁰ Manley kirjoitti aiheesta yhteensä neljä volyymia, joista *The New Atalantis* käsittää kaksi osaa.

Barkerin oma elämä ei kuitenkaan ole enää pääosassa, vaan vain yksi teoksen lukuisista juonikaarista.

Manley ja Barker olivat toistensa aikalaisia, keskisäätyisistä perheistä, naimattomia ja kirjailijoita, mutta he elivät ja kirjoittivat hyvin eri tavoin, mikä tekee heidän valinnastaan tutkimuksen kohteeksi relevantin sen lisäksi, että omaelämäkerrallisuus korostuu voimakkaasti heidän tuotannossaan. Manley tuli omana aikanaan kuuluisaksi poliittisista ja eroottisista aiheistaan, kun taas Barker korostaa teoksissaan siveellisyyttä ja kunniallista käyttäytymistä. Barker huomioi myös ajan poliittiset myllerrykset, mutta keskittyy pohdiskelemaan elämän moraalisia ongelmakohtia. Manleyn ja Barkerin teosten rinnakkainen tarkastelu tuo esille kaksi hyvin erilaista tietä, jotka 1700-luvun nainen saattoi kirjailijana valita. Tässä tutkimuksessa käsiteltyjen teosten sisältö on vähintään osittain omaelämäkerrallista, *The New Atalantiksen* ensimmäistä osaa lukuun ottamatta. Sen käsitteleminen on kuitenkin olennaista toisen osan ymmärtämisen kannalta, joten se toimii tässä tutkimuksessa taustoittavana ja analyysia syventävänä teoksena.

1.3 Aiempi tutkimus

1700-luvun naiskirjailijoista on tehty lukuisia tutkimuksia etenkin Englannissa ja 1900-luvun puolivälin jälkeen,¹¹ jolloin aihetta tarkasteltiin erityisesti sukupuolen ja naisten kirjoittaman kirjallisuuden konventioiden, kuten viettelyteeman tai moraalisuuden näkökulmasta. ”Naisellinen” tyyli ja sen määritelmät nyt ja 1700-luvulla ovat saaneet erityistä huomiota osakseen. Naiskirjailijoiden merkitystä uuden kirjallisuudenmuodon, romaanin, kehittymiselle ja suosiolle on myös tutkittu paljon. Koska monet naiskirjailijat ovat vaipuneet vuosisatojen kuluessa unohduksiin, moni tutkija on pyrkinyt nostamaan heitä uuteen tietoisuuteen ja etsimään syitä heidän puuttumiselleen vakiintuneesta kirjallisuuden kaanonista. Esimerkiksi Dale Spenderin teos *Mothers of the Novel* (1986) tuo esiin yli sata naiskirjailijaa, jotka julkaisivat kirjoituksiaan 1700-luvun kuluessa. 1700-luvun kirjallisuus on houkuttellut pariinsa useita tutkijoita – tässä tapauksessa erityisesti naistutkijoita tai naisten kirjallisuudesta kiinnostuneita tutkijoita – juuri vuosisadan merkittävien kirjallisten tapahtumien vuoksi.

¹¹ Esimerkiksi Spencer, Spender, Poovey ja Miles.

Tutkimuskirjallisuutena olen käyttänyt etenkin 1700-luvun kirjallisuuden, naisten historian ja naiskirjailijoiden tutkijoiden teoksia. Keskeisimpiä heistä ovat esimerkiksi kirjallisuuden historiaa, lukutaitoisuutta ja feministisiä teorioita tutkinut Margaret W. Ferguson, naisten historiaa tutkinut Jennine Hurl-Eamon, sankaruuden ja naiseuden käsitteitä kirjallisuudessa tutkineet Carol Pearson ja Katherine Pope sekä naiskirjailijoita ja heidän teoksiaan tutkineet Jane Spencer ja Dale Spender. Historiantutkija Jennine Hurl-Eamonia lukuun ottamatta he ovat englantilaisen kirjallisuuden tutkijoita.

Arjen elämää ja sen kirjoituskonventioita hyödyntävä romaani oli monille naisille helposti lähestyttävä kirjoitusmuoto, jolloin yhä useammat naiset ryhtyivät kirjoittamaan ja etenkin julkaisemaan teoksiaan - jotkut jopa elättääkseen itsensä. Yli puolet 1700-luvulla julkaistuista romaaneista oli naisten kirjoittamia, ja naisten kirjoittamat kirjat olivat omana aikanaan hyvin suosittuja.¹² On siis perusteltua, että tutkimusta aiheesta on tehty paljon, sillä aineistoakin on runsaasti, ja naisten kirjoittama kirjallisuus oli merkittävä osa 1700-luvun kirjallista kulttuuria. Ilman naisten osuuden tutkimista 1700-luvun kirjallisuudesta saisi varsin laihan käsityksen.

Pro graduni keskittyy tarkastelemaan 1700-luvun naisten romaaneja sukupuolen ja omaelämäkerrallisuuden näkökulmasta, narratiivisia metodeja soveltaen. Aiempi tutkimus muodostaa tärkeän tukirangan omille tulkinnoilleni Jane Barkerin ja Delariviere Manleyn romaaneista. Narratiivin kannalta keskeisintä taustakirjallisuutta ovat filosofian tutkija David Carrin ja psykologian tutkija Jerome Brunerin narratiivisuutta käsittelevät teokset. He käsittelevät narratiivisuutta tavalla, joka soveltuu hyvin myös historiantutkimukseen, etenkin kun tutkimuksen aiheena on omaelämäkerrallisuus. He tutkivat narratiivisuutta ihmisille tyypillisenä keinona kertoa elämästään.

Pyrin lähestymään Barkerin ja Manleyn teoksia tuoreesta näkökulmasta kertomuksellisuuden kautta, tarkastellen sen avulla kirjailijoiden käsityksiä omasta elämästään ja ajastaan, ja heidän tapaansa jäsentää niitä.

¹² Spencer, 1986, 3-4.

1.4 Työn rakenne ja sisältö

Tämän tutkimuksen käsittelyluvut on jaettu kolmeen osaan. 2. luku on luonteeltaan taustoittava, ja käsittelee pääasiallisesti kahta 1700-luvun kirjalliselle kulttuurille merkittävää ilmiötä: naiskirjailijoiden määrän suhteellisen nopean kasvun sekä romaanigenren muotoutumisen. Kaksi ensimmäistä alalukua (2.1 ja 2.2) esittelevät lyhyesti Jane Barkerin ja Delarivieren Manleyn elämästä ja kirjailijan urasta tiedossa olevat faktat, sekä heidän teoksistaan ne, jotka ovat tämän tutkimuksen kontekstissa merkittäviä. Luvussa pyritään tuomaan esiin ne syyt, miksi Manley ja Barker ovat valikoituneet tutkimuksen kohteiksi, ja ne seikat, jotka liittävät heidät olennaiseksi osaksi 1700-luvun kirjallisuuden kenttää. 2.3 ja 2.4 käsittelevät romaania genrenä ja sen historiaa, sekä lukijoiden ja kirjailijoiden aseman muutosta vuosisadalle tultaessa ja sen aikana. Kokonaisuudessaan luku pyrkii siis taustoittamaan tutkimuksen aihetta, ja esittelemään naiskirjailijan ja romaanin yhteyttä toisiinsa 1700-luvun kontekstissa.

3. luku pohtii kirjoittavan ja oppineen naisen asemaa ja siihen liittyneitä käsityksiä 1700-luvun yhteiskunnassa Delariviere Manleyn ja Jane Barkerin romaanien kautta. Alaluvussa 3.1 esitellään David Carrin ja Jerome Brunerin ajatuksia narratiivista ja sitä, miten niiden avulla voi tarkastella kyseessä olevia omaelämäkerrallisia lähteitä. Alaluvuissa 3.2, 3.3 ja 3.4 käsitellään romaanien kerronnan kautta naisen asemaa yhteiskunnassa, naisille tarjottua koulutusta ja lopuksi kirjoittavaa ja kirjoituksiaan julkaisevaa naista. Näiden aiheiden ja niiden käsittelytapojen kautta pohditaan myös Manleyn ja Barkerin identiteettiä kirjailijoina.

4. luku käsittelee aiheita, jotka etäännyttävät Manleyta ja Barkeria naiskirjailijoihin liitetystä normeista, ja rikkovat siten sukupuolen konventioita. Luvussa pyritään pohtimaan näiden kahden kirjailijan erilaisia tapoja ja mahdollisia motiiveja käsitellä esimerkiksi naiseen liitetystä ihanteista poikkeavaa elämäntapaa ja muita erilaisia käytöksen normeja rikkovia aiheita.

2 NAISKIRJAILIJA JA ROMAANI 1700-LUVUN ALUSSA

2.1 Jane Barker

Jane Barker (1652-1727 tai 1732) syntyi Northamptonshiressä perinteikkään rojalistiseen perheeseen, jonka isä Thomas Barker (k. 1681) oli aiemmin toiminut sotilaana ja kenties ollut virassa Kaarle I:n hovin palveluskunnassa.¹³ Myöhemmin perhe muutti Wilsthorpeen, Lincolnshireen, jonne he asettuivat useiksi vuosiksi. Janen veljelle tarjottiin kattava koulutus, kun taas Jane opiskeli osin itsenäisesti, osin veljensä Edwardin (k. 1675) opastamana. Edward oli opiskellut Oxfordissa ja oli läheisessä yhteydessä moniin runoilijoihin, jotka muodostivat myös Janelle kirjoittamiseen suuntautuvan tuttavapiirin.¹⁴

Jane Barker oli perheensä tavoin Stuartien kannattaja, ja muutettuaan Lontooseen vuonna 1681 hän kääntyi katolilaisuuteen, johon myös kuningas Jaakko II kuului. Barker myös seurasi Stuarreja St Germain-en-Layeen Ranskaan vuoden 1688 vallankumouksen jälkimainingeissa. Englantiin Barker palasi 1700-luvun alkuvuosina, sokeutuneena, mutta edelleen aktiivisena kirjailijana. Palattuaan hän otti haltuunsa perheensä tilan hoidon Wilsthorpessa. Huolehdittuaan aikansa sukulaistytöistä, jotka oli jätetty hänen hoitoonsa, hän palasi takaisin Ranskaan, jossa hän kuolikin. Hän pysyi Stuartien vankkumattomana kannattajana koko elämänsä ajan, ja hänellä onkin historiallista merkitystä myös jakobiittikirjailijana. Esimerkiksi hänen runoteostaan ”*Poems Referring to the Times*” 1690-luvulta pidetään tärkeänä jakobiittiaatteen tekstinä.¹⁵

Barker oli yksi ensimmäisiä kirjailijoita, jotka käsittelivät kirjailijuutta myös naisten kutsumusammattina. Hän pysyi koko elämänsä ajan naimattomana omistautuen kirjallisuudelle.¹⁶ Omana aikanaan hänen teoksensa eivät yltäneet kovin suureen suosioon, mutta viime aikojen tutkimuksissa hänet on nostettu esiin huomionarvoisena kirjailijana. Barkerin pitkä kirjailijanura, joka alkoi jo 1680-luvulla ja päättyi hänen kuolemaansa, sijoittuu juuri siihen muutosvaiheeseen, jossa kirjailijat siirtyivät hovin tai

¹³ Matthew & Harrison, 2004.

¹⁴ Shattock, 1993 ja Matthew & Harrison, 2004.

¹⁵ Shattock, 1993 ja Matthew & Harrison, 2004.

¹⁶ Shattock, 1993

muun suojelijan turvistä kaupallisiksi ammattikirjailijoiksi. Barkerin henkilökohtainen ura heijastaa hyvin selkeästi tätä muutosta: hän aloitti hovirunoilijana, mutta siirtyi lopulta ”kaupalliseen kirjallisuuteen”, jonka vaihtelevat vaatimukset tulivat kirjallisuuden kysynnästä kasvavan lukijajoukon keskuudessa.¹⁷

Barkerin kirjoitukset koostuvat runoudesta, romansseista ja proosasta. Barkerin runoudessa korostuvat etenkin hänen uskonnolliset ja poliittiset aatteensa. Proosan osalta hänen merkittävin teoksensa on omaelämäkerrallinen Galesian tarina, joka sisältää kolme romaania, *Love Intriguesin* (1713), *A Patch-Work Screenin* (1723) että *The Liningin of the Patch-Work Screenin* (1726).¹⁸

Love Intrigues (1713) alkaa Ranskasta, St Germainsin¹⁹ puutarhasta, jossa Galesiaa pyydetään kertomaan elämästään. Galesian ja hänen ystävänsä Lucasian keskustelu muodostaa romaanin kehyskertomuksen, Galesian elämäntarina puolestaan tarinan sisemmän tason. Galesian hahmon avulla Barker tarkastelee omaa elämäänsä kertomuksena, ikään kuin sen ulkopuolisena tarkkailijana ja kuvaajana. Galesian lapsuusvuodet käydään nopeasti läpi, ja romaani keskittyy Galesian rakkauteen ailahtelevaista Bosvil-serkkua kohtaan, ja kasvuun kirjailijaksi. Barkerin omaelämäkerrallisessa tuotannossa rakkaus Bosviliin ja sitä seuraava pettymys asettuvat merkitykselliseen asemaan suurimpana käännekohtana, jossa Galesia luopuu avioliittohaaveistaan, ja ryhtyy tavoittelemaan kirjailijan uraa.

The Patch-Work Screen (1723) jatkaa Galesian tarinaa, nyt kertoen hänen myöhemmistä vuosistaan Englantiin paluun jälkeen. Tälläkin kertaa romaanilla on kehyskertomus, jossa ylhäinen rouva pyytää juuri tapaamaansa Galesiaa kertomaan elämästään *Love Intriguesissa* kuvattujen tapahtumien jälkeen. Toisin kuin *Love Intrigues*, joka oli yhtenäinen kertomus Galesian nuoruusvuosista, *The Patch-Work Screen* koostuu useista elämän varrella kuulluista ja kehitellyistä tarinoista ja runoista, joista vain osa käsittelee Galesiaa itseään. Romaanin nimi kuvastaakin sisällön ”tilkkumaisuutta”. Tilkkuvertauksen palataan kirjassa useasti, sillä lady, jolle Galesia tarinaansa kertoo,

¹⁷ Matthew & Harrison, 2004.

¹⁸ Matthew & Harrison, 2004.

¹⁹ Kirjailijan valitsema kirjoitusasu, todellisuudessa Saint-Germain-en-Laye, linna jossa James II asui 13 vuotta maanpakonsa aikana.

on parhaillaan ompelemassa suurta tilkkutyötä, johon hän haluaa ”ommella” kehukseksi Galesian kertomat tarinat.

Galesian elämästä kertovat osuudet syventävät Galesian roolia kirjailijana ja naimattomana naisena sekä esittävät Galesian myös parantajana, jona hän alkaa toimia muutettuaan Lontooseen, hyödyntäen veljeltään oppimiaan taitoja. Siinä missä *Love Intrigues* keskittyi kuvaamaan Galesian kehittymistä kirjailijaksi, *The Patch-Work Screen* kuvaa sitä, kuinka hän toteuttaa valitsemaansa uraa ja elämäntapaa, osin kyseenalaistaen, ja osin sen hyväksyen.

2.2 Delariviere Manley

Delariviere Manley²⁰ (1663-1724, mahdollisesti myös n. 1670-1724) syntyi varsin vakavaraiseen ja hyvämaineiseen perheeseen, mutta päätyi elämään varsin epätavallisen elämän lähtökohtiinsa nähden. Samoin kuin Barkerit, myös Manleyn perhe kuului rojalisteihin. Delariviere Manleyn isä Sir Roger Manley (k.1687) toimi sotilasuransa rinnalla myös historioitsijana. Delarivieren syntymän aikoihin hän oli vastuussa Jersey saaren linnakkeista ja sotajoukoista. Manleyn äiti, Mary Catherine (nimestä ei täyttä varmuutta) kuoli jo varhain, vuonna 1675, eikä hänestä ole juurikaan tietoja tarjolla. 1670-luvulla perhe muutti Suffolkiin, Landguard Fortiin, jossa sir Roger toimi myöhemmin kuvernöörinä.²¹

Leskeksi jäänyt Sir Roger kykeni tarjoamaan lapsilleen, etenkin tyttärilleen, hyvin turvatun, jopa tiukasti suojatun, lapsuuden. Delariviere Manleyn ainoa elossa oleva veli Francis seurasi perheen isän jalanjalkia sotilasuralle. Hän liittyi laivaston palvelukseen, jossa pian kuolikin vuonna 1693. Isän kuolema ja veljen poissaolo muodostui selkeäksi käännekohdaksi Manleyn elämässä. Koska sisarusparven kaksi nuorinta tytärtä, Delariviere mukaan lukien, olivat vielä nuoria ja naimattomia, heidän huoltajuutensa siirtyi Sir Rogerin veljenpojalle, John Manleyille, jota Sir Roger oli Delariviere Manleyn mukaan pitänyt ja kasvattanut kuin omana poikanaan.²² John Manley (1654-1713) oli lakimies, josta myöhemmin tuli toryjen edustaja parlamenttiin. John ja Delariviere

²⁰ Muut kirjoitusasut Delarivier ja Delarivière.

²¹ Shattock, 1993

²² Manley, NAI, image 195.

Manley avioituivat pian tämän jälkeen, vaikka John Manley oli edelleen naimisissa ensimmäisen vaimonsa kanssa. Manley esittää oman tulkintansa tapahtumista romaanissaan *The New Atalantis II*, mutta oliko hän todellisuudessa etukäteen tietoinen kaksiavioisuudesta vai ei, ei ole selvillä. Joka tapauksessa John Manleyn kaksiavioisuus jätti Delariviere Manleyn rakastajattaren asemaan, ja pariskunnan yhteisen lapsen, vuonna 1691 syntyneen pojan, Johnin, aviottomaksi. Kunniallisen maineen menettäminen ja aviomiehen hylkääminen jättivät Manleyn vaille tukiverkkoa ja aiempaa hyvää mainetta, mutta toisaalta myös itsenäiseen asemaan, vapaammaksi tarttumaan myös tulenarkoihin aiheisiin. Maineen menettämistä ei tarvinnut enää samassa määrin pelätä, sillä hänen valeavioliittonsa oli jo tullut julkisuuteen. Kirjailijana Manley keskittyi sekä poliittisiin että eroottisiin teemoihin, ja haastoi siten naisiin ja naiskirjailijoihin kohdistuvat odotukset elämällä itse niiden vastaisesti.²³ Manley ei aloittanut kirjoittamaan joutilaisuuden vuoksi vaan ansaitakseen itselleen elannon. Manleyn suhtautuminen kirjoittamiseen oli kuitenkin myös kunnianhimoista.²⁴

Manleyn ensimmäinen julkaisu, kirjekokoelma nimeltä *Letters by Mrs Manley*, ajoittui vuoteen 1696, näennäisesti ilman Manleyn suostumusta, ja kokoelman julkaiseminen lopetettiin Manleyn vaatimuksesta. Samana vuonna esitettiin Manleyn ensimmäistä näytelmää, komediaa nimeltä *The Lost Lover, or, The Jealous Husband*, joka ei kuitenkaan menestynyt. Manleyn toinen näytelmä, joka sekä ilmestyi vuonna 1696, oli tragedia nimeltään *The Royal Mischief*. Tämä näytelmä tuotti kirjailijalle jo enemmän mainetta, josta osa oli tosin negatiivista.²⁵

Manleyn persoonaa kuvaillaan varsin valloittavaksi, ja hänellä olikin taito luoda itselleen hyödyllisiä verkostoja, joiden avulla kehittää kirjailijan uraansa ja selviytyä taloudellisesti. Manley oli esimerkiksi hetken aikaa Barbara Palmerin (o.s. Villiers), Clevelandin herttuattaren²⁶ suojeluksessa, ennen kuin tämä ystävyys rikkoutui, kun Manleyta syytettiin Villiersin pojan viettelystä. Manley ystävystyi myös useiden poliittisten kirjoittajien, kuten Jonathan Swiftin kanssa. Nuoreen Richard Steeleen (joka myöhemmin perusti *The Spectatorin* Addisonin kanssa) Manley tutustui 1600- ja 1700-

²³ Shattock, 1993, Matthew & Harrison, 2004.

²⁴ Cotterill, 2010, 31.

²⁵ Cotterill, 2010, 40-41 ja Matthew & Harrison, 2004.

²⁶ Viite rakastajattaren ”uraan” Barbara Palmer, os. Villiers, (1640-1709) tavataan nimellä Hilaria *The Adventures of Rivellassa*, ja häneen viitataan ”herttuattarena” *The New Atalantikessa*.

lukujen taitteessa, mutta heidän ystävyytensä rikkoontui raha-asioiden takia, ja muuttui suoranaiseksi poliittiseksi vihanpidoksi lehtien sivuilla, kunnes Steelen tarjoama rahoitus Manleyn viimeiselle näytelmälle lämmitti jälleen heidän välejänsä.²⁷

Manley ei koskaan vaurastunut, ja rahaongelmat pakottivatkin Manleyta jatkamaan kirjailijanuraansa, joka oli näytelmien jälkeen ollut tauolla 1700-luvun ensimmäisinä vuosina. Tässä uudessa kirjoittamisen vaiheessaan Manley omaksui aiempaa poliittisempia aiheita. Vuonna 1705 häneltä julkaistiin Whig-puolueen vastainen *Secret History of Queen Zarah and the Zarazians*, jossa hän nosti kritiikin ytimeen John ja Sarah Churchillin, joilla oli merkittävä asema Englannin hovissa, ja suuri valta kuningatar Annaan. Teokselle seurasi jatkoa *Almyna, or, The Arabian Vow* -nimisen näytelmän muodossa.²⁸

Manleyn uskalias poliittisuus ei jäänyt vaille seurauksia, vaan hänen julkaistuaan edelleen whigien korruptoituneisuutta ja moraalittomuutta kuvaavan kaksiosaisen *The New Atalantis* -teoksen vuonna 1709 hänet pidätettiin 29.10.-5.11.1709 väliseksi ajaksi, kunnes hänen takuunsa maksettiin. Myöhemmin hänen syytteistään luovuttiin kokonaan Manleyn vakuutettua syyttömyyttään. Manley ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa luopunut poliittisuudestaan, vaan julkaisi vielä kaksiosaisen *The Memoirs of Europen*, joka erityisesti ensimmäisen osan kohdalla jatkaa *The New Atalantiks*en teemoja. Manley keskittyi vuosina 1711-1713 poliittiseen journalismiin, ja esimerkiksi toimitti Jonathan Swiftin *Examiner*-lehteä vuoden 1710 numero 7:n ja vuoden 1711 numeroiden 46-52:n osalta.²⁹

Kuningatar Annan kuoleman jälkeen toryjen tilanne heikentyi, ja myös Delariviere Manley alkoi kirjoituksissaan keskittyä enemmän skandaaleihin ja tunne-elämän juonitteluihin kuin politiikkaan. *Queen Zarahin* julkaisemisen aikoihin hän oli tutustunut jakobiittimieliseen painajaan, John Barberiin, jonka luokse hän muutti sisarensa kanssa. Manley asui Barberin talossa kuolemaansa saakka.³⁰

²⁷ Matthew & Harrison, 2004, 421.

²⁸ Matthew & Harrison, 2004.

²⁹ Matthew & Harrison, 2004.

³⁰ Matthew & Harrison, 2004.

Barkerin omana aikanaan saama huomio oli varsin vaatimatonta, mutta Manley puolestaan oli varsin suosittu. Hänen kirjojensa katsotaan omalta osaltaan kehittäneen romaania viihdykkeeksi, sillä niiden tyyli keskittyi erityisesti juonitteluihin, skandaaleihin ja eroottisuuteen. Hän käsitteli usein myös sukupuolten välistä kaksinaismoralismia ja naisten asemaa yhteiskunnassa, minkä vuoksi häntä pidetäänkin yhtenä varhaisen valistuksenajan feministisistä kirjailijoista.³¹

Kahdessa osassa julkaistu *The New Atalantis* (1709) on suurimmalta osaltaan kritiikkiä whigejä ja Englannin valtaapitäviä kohtaan, mutta siinä esiintyy toisinaan myös Manleyn henkilökohtaisia tuttavuuksia, useimmiten negatiivisessa hengessä. Teoksen tähtäimessä ovat etenkin Marlboroughin herttua John Churchill³² vaimoineen, sekä Kaarle II:n rakastajatar, Clevelandin herttuatar, jonka kanssa Manleylla oli myös henkilökohtaisia kiistoja.

The New Atalantis on kokoelma tarinoita, jotka perustuvat Manleyn aikalaisiin ja heidän toimintaansa. Henkilöt ja paikat on naamioitu fantasiamaisiksi, tosin varsin kevyesti. Toisistaan lähes irrallisia tarinoita yhdistää kehyskertomus tapahtumia tarkkailevista hengettäristä. *The New Atalantiks*en alussa Astrea, oikeuden hengetär, laskeutuu Jupiterin hovista maahan nähdäkseen, onko ihmiskunta edelleen yhtä moraalisesti korruptoitunut kuin hänen aikaisemmalla vierailullaan. Astrea on saanut opastettavakseen nuoren jupiterilaisen prinssin, jolle hän palattuaan aikoo kertoa opettavaisia tarinoita ihmisten elämästä. Hän valitsee vierailunsa kohteeksi Välimeressä sijaitsevan Atalantiksen saaren, sillä Eurooppa on kuulu tieteistään. Saarelle saavuttuaan Astrea tapaa äitinsä Hyveen, joka vaikuttaa hylätyltä ja heikkokuntoiselta. Hyve kertoo Astrealle ihmiskunnan surkeasta tilanteesta ja ryvettyneestä moraalista, ja kehottaa Astreaa neuvomaan nuorta prinssiä välttämään maan asukkaita. Myöhemmin äidin ja tyttären seuraan liittyy vielä Älykkyyden hengetär, jonka opastamana he tutustuvat Atalantiksen saaren moninaiisiin paheisiin.

³¹ Matthew & Harrison, 2004.

³² John Churchill (1650-1722) oli merkittävä vaikuttaja Englannin hovissa yhteensä viiden monarkin aikana. Hän onnistui palvelemaan diplomaattitaitojensa ansioista sekä Jaakko II:sta että tämän syrjäyttäneitä Vilhelm III:tta, ja myöhemmin myös kuningatar Annaa. Herttuan vaimo Sarah Churchill (os. Jenyns) (1660-1744) oli erityisen läheinen kuningatar Annen kanssa. Manley kritisoi etenkin heidän aktiivista osallistumistaan politiikkaan, sekä heidän uskottomuuttaan Jaakko II:sta kohtaan.

Ensimmäisenä Älykkyys kertoo muille jumalattarille onnekkaan kreivi Fortunatuksen, eli John Churchillin tarinan, joka on teoksen merkittävimpiä katkelmia poliittisen tulenarkuutensa vuoksi, sillä tässä Manleyn pilkka ja kritiikki osuvat todella hovin ytimeen. Tarina kuvailee, miten Fortunatus pääsee nousemaan vallan portaita päästyään kuninkaan rakastajattaren, Herttuattaren, lemmeikkääseen suosioon. Fortunatus kokee monenlaisia ongelmatilanteita, mutta selviää niistä kaikista voitokkaana synnynnäisen ”onnekkuutensa” ansiosta. Tarinassa kritisoidaan voimakkaasti Fortunatuksen käyttämiä vallan ja juonittelun keinoja, ja esille tuodaan varsin korostetusti ajanjakso, jolloin Fortunatus omaa etuaan tavoitellen pettää kuningas Tameranin, eli Jaakko II:n, tukemalla vallankaappausta. Lopulta Fortunatus kipuaa vallan huipulle, ja toimii saaren todellisena hallitsijana vaimonsa kanssa, ohjaillen nuorta keisarinnaa (kuningatar Annaa) kaikissa valtion asioissa. ”Kaikki hoidetaan uudella valtakaudella heidän neuvojensa mukaan”³³, Manley kirjoittaa.

Fortunatuksen valtaannousua seuraa toinen tarina hänen myöhemmästä elämästään. Siinä Fortunatus tavataan herttuaksi kohonneena, loputtoman varakkaana miehenä, jonka huostaan on annettu nuori neito nimeltä Charlot. Fortunatus kaavailee tätä pojalleen vaimoksi, mutta rakastuukin tähän itse. Sen sijaan että menisi hänen kanssaan naimisiin, Fortunatus ottaa hänet rakastajattarekseen, turmellen siten hänen hyveellisyytensä, ja lopulta jättää hänet oman onnensa nojaan. Fortunatus esitetään siis paitsi poliittisesti, myös moraalisesti korruptoituneena.

Fortunatuksen tarinan päätyttyä hengettäret jatkavat matkaa läpi Atalantiksen saaren, ja kohtaavat useita sen asukkaita, kuullen lukuisia traagisesti päättyviä tarinoita, joiden yleisimpiä aiheita ovat aviorikokset, rakkausjutut ja nuorten naisten ”lankeaminen” ennen lipumista avioliiton turvalliseen satamaan. Käsittelyssä ovat myös yleinen kevytmielisyys, naiivius ja turhamaisuus, sekä ahneus ja kovasydämyisyys. Osassa tarinoita henkilöt on kuvattu varsin mustavalkoisesti ”hyviksi” ja ”pahoiksi”, mutta välillä Manley kuvaa henkilöitään varsin ymmärtäväisellä tavalla, kun he olosuhteiden ohjaamana ovat päätyneet huonoihin päätöksiin tai jopa rikoksiin.

³³Manley, 1709, NA II, image 28.

The New Atalantis sisältää myös katkelman, jossa Manley kuvaa avioliittoaan John Manleyn kanssa, esittäen sen osana Atalantiksen saarella tapahtuvia vääryyksiä. Tässä katkelmassa Manley käyttää nimeä Delia.

The Adventures of Rivellassa (1715) Manley kuvaa omia vaiheitaan avioliittoaan lukuun ottamatta Rivellan tarinan kertoo Sir Charles Lovemore, joka on ollut Rivellan ihailija jo nuoruudesta lähtien, ja joka romaanin ajan toimii Rivellan uskollisena, mutta torjuttuna suojelijana ja Rivellan elämän kommentoijana. Sir Charles edustaa myös Rivellan menettämää mahdollisuutta turvattuun elämään, sillä ennen kuin Rivella suostuu epäonniseen avioliittoonsa, Sir Charles kosii häntä, mutta Rivella torjuu hänet. Läpi romaanin Manley pohdiskelee kriittisesti elämässään tekemiään valintoja, mutta torjuttu kosinta osoittautuu kaikkein selkeimmäksi käännekohdaksi, jonka jälkeen paluuta entiseen ei ole.

Rivella on Delian tavoin Manleyn pyrkimys puhdistaa omaa mainettaan ja esitellä itsensä onnettomien olosuhteiden uhrina sekä irtaantua poliittisen skandaalikirjailijan roolista. Tässä suhteessa Manleyn funktio on varsin konkreettinen, sillä vuonna 1709 hänet oli pidätetty *The New Atalantiksen* sisällön vuoksi. *The Adventures of Rivellassa* Manley jättää mainitsematta aktiivisen poliittisen roolinsa ja kertoo kirjoituksiensa olevan vain oman mielikuvituksensa tuotteita, kuten hän vannoi myös kuulustelijoilleen. Poliittisuuden sijaan Manley kuvailee Rivellan olevan taitava rakastajatar ja eroottinen kirjailija.

2.3 Uudenaikaisen romaanin kehittyminen

Romaani kirjallisuudenlajina ei syntynyt 1700-luvulla, mutta alkoi sen aikana – tai jopa ennen sitä – kehittyä siihen muotoon, jonka me nykyisin tunnemme. Niin sanotun uudenaikaisen romaanin määrittely on hankalaa ja sitä on jopa vältetty, sillä romaanilla on tapana paeta kaikkia määrittelyjä sekä sisällöltään ja muodoltaan. Romaanista voi kuitenkin yleisesti sanoa, että se on proosamuotoinen fiktiivinen kertomus.³⁴ Romaanin historia ja esiasteet ovat jäljitettävissä 1700-lukua edeltäville vuosisadoille.

³⁴ Feather, 1988, 92 ja Saariluoma, 1989, 11.

Romaania ei voi pitää klassisena kirjallisuudenlajina, sillä sitä ei tunnettu antiikissa, jolloin länsimaisen kirjallisuuden perusta eli kirjallisuuden jako epiikkaan, lyriikkaan ja draamaan luotiin. Keskiajan Euroopassa ”romaani” merkitsi kansankielellä kirjoitettuja pitkiä runoelmia ja kertomuksia. Myöhemmin Arthur-legendojen pohjalta syntyi ritariroomaani, joka kuvasi päähenkilönsä seikkailuja yleensä fantastisessa ympäristössä. Ritariromaani 1600-luvun sukulainen oli herooinen romaani, romanssi, joka oli suosittu kirjallisuudenlaji etenkin Ranskassa, ja jonka miljöönä toimi niin ikään ideaalinen, satumainen maailma. 1600- ja 1700-luvun taitteen romaani oli ikään kuin yksinkertaistettu versio romanssista. Näille romaanin esi-isille oli yhteistä se, että ne olivat epäklassisia, ja siksi vähemmän arvostettuja (mutta suosituimpia) kuin klassiset, oppineille ja ylhäisölle tarkoitetut kirjallisuudenlajit.³⁵ 1600-luvulla suureen suosioon nousivat pastoraalit, jotka esittelivät lukijalle niin sanotun ”presioösin” eli silotellun ja hienostuneen kirjoitustyylin. Pastoraalirunous oli peräisin jo antiikista, jolloin se kuvasi paimenten elämää, kun taas barokki muodosti pastoraalista kaunistellun, mielikuvituksellisen maailman, jossa paimenihmiset elivät sopusoinnussa luonnon kanssa, ja johon se verhosi omat aikalaisensa ja yhteiskuntansa.³⁶ Lioittelevaan ja etäännyttävään tyyliin taipuvaisista pastoraaleista on vielä havaittavissa jäänteitä Barkerin ja Manleyn romaaneissa, joissa fantastiset nimet ja paikat naamioivat todellista yhteiskuntaa. Näin on etenkin Manleyn *The New Atalantiksessa*, jossa hengettäret Jupiterin hovista saapuvat maan päälle ja päätyvät Atalantiksen saarelle tarkastelemaan sen elämänmenoa. Muissa tässä tutkimuksessa tarkastelluista romaaneissa tapahtumat pysyttelevät realistisina nimistöstä huolimatta, joskin romaaneihin sisältyvissä runoissa pastoraalien henki on vielä läheisesti läsnä.³⁷

Varsinainen harppaus kohti uudenaikaista romaania alkoi 1600- ja 1700-luvun kuluessa, jolloin Englanti oli Euroopan johtavia maita tässä muutoksessa, erityisesti keskisäädyn tärkeän yhteiskunnallisen aseman ansiosta. Kirjallisuus oli yhä enenevässä määrin keskiluokan lukemaa, ja pian myös keskiluokan kirjoittamaa. Kustantamoiden suosituin myyntiartikkeli oli nimenomaan romaani. Romaanien suuresta kysynnästä huolimatta kaikki eivät suinkaan toivottaneet uutta kirjallisuudenlajia avosylin tervetulleeksi.

³⁵ Richetti, 1998, 28, ja Saariluoma, 1989, 14-23.

³⁶ Vartiainen, 2009, 23-256.

³⁷ Esimerkiksi Barker, 1723, 6-78, dialogi kahden paimenpojan välillä.

Etenkin uskonnolliset piirit, sekä katoliset että protestantit, kritisoivat voimakkaasti romaania ja sen vaikutuksia lukijoihin. Vastustajien mukaan profaani fiktio, kuten romaani, vei ihmisten huomion pois tunnustuksellisista teksteistä ja uskonnon harjoittamisesta. Tällainen kritiikki väheni mutta ei täysin kadonnut vuosisadan kuluessa. Toisaalta Englannissa julkaistiin runsaasti myös moraalista ja uskonnollista kirjallisuutta, joka osaltaan helpotti romaanimuodon hyväksymistä.³⁸ Myös siveellisinä pidetyt naiskirjailijat kuten Jane Barker, Penelope Aubin ja Elizabeth Singer Rowe auttoivat romaania saamaan uskottavuutta moralistien silmissä.³⁹

Koska kirjailijat ja lukijat alkoivat yhä useammin olla taustaltaan keskisäätyisiä, on luonnollista, että myös romaanien aihepiirit sisältyivät usein keskisäädyn elämänpiiriin ja kodin seinien sisäpuolelle, etenkin jos kyse oli sentimentaalisesta romaanista. Tämä romaanikirjallisuuden suuntaus mahdollisti aiempaa useampien naisten osallistumisen kirjalliseen kulttuuriin aktiivisina osapuolina, sillä se madalsi monen naisen kynnystä ryhtyä kirjoittamaan. Kirjoittaminen puolestaan tarjosi naisille mahdollisuuden ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, sekä julkaisun kautta julkiseen, sosiaaliseen elämään, joka yleensä käsitettiin miesten elämänpiiriksi. Yhä useammat naiset ryhtyivät kirjailijoiksi, ja heidän määränsä saavutti vuosisadan huippunsa 1740-1780-luvulla. Samaan aikaan arjen kuvaus nousi romaaneissa fantastisten kertomusten rinnalle, elämän jokapäiväiset kirjoitusmuodot kuten kirjeet ja päiväkirjat tulivat mahdolliseksi kirjan rakenteeksi, ja sekä kirjailijan että kirjan henkilöiden yksilöllisyys alkoi voimistua. Päähenkilöstä alkoi kehittyä oman itsensä ja ympäröivän maailman tiedostava subjekti, kun taas esimerkiksi ritarromaaneissa sankarit oli idealisoitu edustamaan tiettyjä luonteenpiirteitä kuten urheutta ja periksi antamattomuutta. Uskonnollisessa kirjallisuudessa päähenkilö saattoi puolestaan toimia kristitylle joko ihanteellisena esikuvana tai varoittavana esimerkkinä, eräänlaisena allegorisena, ei niinkään monisyisen persoonallisena, hahmona.⁴⁰

Laajassa osassa romaanigenreä oli siis kiinnostuttu etenkin persoonasta, mutta moraalisisissa romaaneissa persoonan liian yksilöllistä ja monisyistä kuvausta pidettiin riskialttiina lukijoita ajatellen. Tällaiset opettavaiset teokset saattoivat siis edelleen

³⁸ Melton, 2001, 95-96.

³⁹ Richetti, 1998, 189.

⁴⁰ Melton, 2001, 98-99, Richetti, 1998, 190 ja Saariluoma, 1989, 16-26.

typistää henkilönsä "esimerkilliseksi".⁴¹ Saariluoman mukaan persoonallinen päähenkilö kehittyi juuri 1700-luvulle tultaessa, toisin kuin individualistinen kirjallisuuskäsitys, joka ajattelee kirjailijan luovan teoksensa persoonallisen maailmankuvansa innoittamana eikä vain ulkopuolista maailmaa ja sen yleisiä totuuksia heijastellen. Tämän muutoksen Saariluoma ajoittaa 1700-luvun lopulle, saksalaisen romanttisen Sturm und Drang -kauden alullepanemana.⁴² Näin voi olettaa olevan aikakauden näkemysten ja biografistisen kirjallisuudentutkimuksen laidan, mutta 1700-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä kirjoittaneet Manley ja Barker, eli itse kirjailijat, eivät tunnu sopivan tähän kuvaukseen. Teoksissaan he tarkastelevat omaa elämäänsä hyvin henkilökohtaisella tasolla, omia ratkaisujaan kritisoiden ja omaa sisäistä maailmaansa kuvaten. Esimerkiksi Barker pohdiskelee – Galesian hahmossa – käyttäytymistään ja sen sisäisiä, jopa alitajuisia vaikuttimia. Hän ei siis tyydy vain kuvaamaan sankarittarensa tekoja, vaan myös niihin johtaneita ajatuksia ja tunteita, jotka voivat usein olla ristiriitaisia ja moniselitteisiä. Usein Barker irvailee Galesian kustannuksella kertojan roolin suoman perspektiivin avulla – hän ymmärtää ja tietää jo enemmän kuin kertomuksen nuori Galesia. Barker kuvailee tähän sävyyn esimerkiksi torjutuksi tulleen Galesian äkillistä intoa ”yksinkertaiseen” elämään.

Opiskelin keskittyneesti ja pukeuduin yksinkertaiseen pukuun: lakkasin käyttämästä kure- ja hiusnauhoja, pitsiä ja hienoja vaatteita; osin (niin olettaisinkin) melankolian, [...] osin ylpeyden vuoksi, kuvitellen turhamaisesti, että maailma ylistäisi minua ja ihailisi henkilöä, joka nuoruutensa kukkeudessa niin täydellisesti luopuisi houkutusten maailmasta [...].⁴³

”Uudenaikaisen” romaanin määritelmään kuuluu olennaisena osana juuri yksilöllinen kertoja, joka tekee romaanista kirjallisuudenlajina individualistisen aiempiin esikuviinsa nähden.⁴⁴

Englanti oli uudenaikaiselle romaanikirjallisuudelle otollinen syntypaikka sen verraten vapaamielisen lainsäädännön ansiosta. Esimerkiksi 1600-luvun lopulla säädetty

⁴¹ Richetti, 1998, 192.

⁴² Saariluoma, 1989, 28.

⁴³ Barker, 1713, 17. Liite 3.

⁴⁴ Saariluoma, 1989, 27.

uskonnonvapauslaki ja uudelleen muokattu laki ennakkosensuurista tarjosivat kirjailijoille kansainvälisesti katsoen melko vapaan ympäristön kirjoittaa. Kirjallisuuden sensuuriin, eli esimerkiksi poliittisten ja teologisten teoksien sisällön valvomiseen ja kirjapainojen määrän rajoittamiseen palaaminen ei enää onnistunut vuoden 1688 vallankumouksen jälkeen. Kirja-, pamfletti- ja lehtimarkkinat olivatkin vilkkaita, ja Englannin lehdistö Euroopan vapaimpia.⁴⁵ On tosin muistettava, että 1600- ja 1700-luvulla kirjoittamisen vapaus oli suhteellista. Esimerkiksi Delariviere Manley joutui hetkellisesti pidätetyksi julkaistuaan *The New Atalantiksen* vuonna 1709. Vapaampaa kirjallista ja poliittista kulttuuria edustivat esimerkiksi uudenlaiset kahvilat (coffee houses), joita pelkästään Lontooseen perustettiin satoja ennen 1700-luvun puoliväliä. Kahvilat toimivat kokoontumispaikkoina sekä aatelisille että eri ammatteja harjoittavalle keskisäädylle. Kahvihuoneet tarjosivat nautintoaineiden lisäksi mahdollisuuden keskustella ajankohtaisista aiheista. Yhteiskuntaa ja sen moraalikäsitteitä käsiteltiin myös journalismin keinoin, joka sekin oli 1700-luvulla romaanin ohella uudenlainen tapa jakaa ajatuksia kirjoittamalla. Varsinkin vuosisadan alkupuolella sanoma- ja aikakauslehtiä luettiin enemmän kuin kirjoja ennen kuin julkisten kirjastojen perustaminen ja yleistyminen helpotti niteiden saatavuutta. Varhainen journalismin muoto olivat moraaliset viikkolehdet, kuten Richard Steelen ja Joseph Addisonin julkaisema satiirinen *The Spectator* ja Jonathan Swiftin *The Examiner*.⁴⁶

2.4 Lukijoiden ja kirjailijoiden aseman muutos

Lukeminen ja kirjoittaminen saati sitten perustaitoja pidemmälle viety koulutus eivät olleet 1700-luvulla itsestäänselvyyksiä. Niistä pääsi useimmiten nauttimaan vain, jos oli sattunut syntymään ylempiin yhteiskuntaluokkiin, ja silloinkin korkein koulutus oli varattu lähes yksinomaan pojille. Lukutaitoisuuden määrittely ja sen yleisyyden arvioiminen on kuitenkin hyvin vaikeaa, sillä lukutaitoisuus ei ole lainkaan yksinkertainen käsite. Ihmiset olivat luku- ja kirjoitustaitoisia hyvin eri tavoin. ”Täysi” lukutaitoisuus, jolloin ihminen olisi kyennyt lukemaan minkä tahansa tekstin joka hänen

⁴⁵ Esimerkiksi Melton, 2001, 20.

⁴⁶ Melton, 2001, 92-93 ja Vartiainen, 2009, 295-301.

eteensä asetettiin, oli hyvin harvinainen taito. Myöskään luku- ja kirjoitustaitoisuus eivät kulkeneet käsi kädessä, vaan ihminen saattoi osata lukea hieman, mutta ei lainkaan kirjoittaa, ja toisaalta lukutaidoton oli saattanut oppia kirjoittamaan nimensä. Aikalaistenkin arviot Englannin lukutaitoisuuden tilasta vaihtelivat suuresti sen mukaan, mitä pidettiin ja mitä ei pidetty lukutaitoisuutena. On kuitenkin mahdollista todeta, että lukutaitoisten määrä kasvoi jatkuvasti etenkin 1600-luvulla ja 1700-luvulle tultaessa. Toisaalta tilanne vaihteli huomattavasti alueittain, esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun välillä, ja lukutaitoisuuden kasvu rajoittuikin varsin pienelle alueelle ja pieneen väestönosaan.⁴⁷ Kaikki arviot lukutaitoisten määrästä ovat kuitenkin vain viitteellisiä. Luku- ja kirjoitustaitoisuuden yleisyys vaihteli myös yhteiskuntaluokan ja sukupuolien välillä. Etenkin kirjoittamista pidettiin vähemmän tärkeänä taitona naisten kohdalla, ainakin jos kyse oli laajemmasta tekstistä kuin allekirjoituksesta.⁴⁸ Tilanne oli varsin erilainen ylempien säätyjen keskuudessa, jossa monet naiset osasivat esimerkiksi jo 1500-luvulla kirjoittaa erittäin kattavasti, ja tuottivat muun muassa käännöksiä ja uskonnollisia tekstejä.⁴⁹

Sana ”lukutaidottomuus”⁵⁰ ilmaantui Englannissa kirjoitettuihin lähteisiin ensimmäistä kertaa 1500-luvun loppupuolella, ja yleistyi 1600-luvulle tultaessa. Sanan konnotaatiot olivat varsin negatiivisia, ja lukutaidottomuus yhdistyikin helposti käsityksiin alemmista säädyistä, kouluttamattomuudesta ja jopa silkasta typeryydestä. Toisaalta on tärkeää huomata, että selvästi suurin osa Euroopan väestöstä vuosisatojen 1300-1700 välillä voidaan lukea lukutaidottomien joukkoon. Margaret W. Fergusonin huomauttaa kuitenkin, että samaan aikaan maanosan tärkeimmät tietokokoelmat, esimerkiksi Raamattu, muut uskonnolliset tekstit ja lakikokoelmat olivat kirjoitetussa muodossa, ja yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämätöntä tietoa välitettiin nimenomaan kirjoitetussa muodossa. Paradoksaalisesti Eurooppaa voi siis pitää yhtäaikaisesti sekä lukutaidottomana että -taitoisena maanosana, riippuen siitä, miten väestön lukutaitoisuus halutaan määritellä. Ihmiskunta on historiansa aikana välittänyt aina tietoa, mutta tehnyt sen vaihtuvin keinoin. Yhteiskunnan rakenteessa ja instituutioissa tapahtuneet muutokset johtivat siihen, että kirjoitetusta tiedosta tuli Euroopassa

⁴⁷ Spender, 1986, 16.

⁴⁸ Melton, 2001, 85.

⁴⁹ Salzman, 2006, 12.

⁵⁰ Engl. ”illiteracy”.

vähitellen primääri tapa välittää ja säilyttää tietoa. Lukutaidottomuuskaan ei tarkoittanut sitä, ettei olisi ollut kosketuksissa painettuun tekstiin, sillä Englannissa järjestettiin esimerkiksi sanomalehtien julkisia lukutilaisuuksia. Monilla lukutaidottomilla oli siis erilaisia epäsuoria keinoja hyötyä painetusta tekstistä.⁵¹ 1700-luvulla kirjoitettujen tekstien, etulinjassa romaanien, määrän nopea kasvu ja entistä suurempi lukijayleisö tarjosi ihmisille taas aivan uudenlaisen tilanteen hankkia ja tuottaa tietoa.

Luku- ja kirjoitustaidolla oli selkeitä käytännön hyötyjä, mutta ne myös merkitsivät mahdollisuutta tiedon hankkimiseen, ja sitä kautta mahdollisuutta uusiin ajatuksiin. Yhteiskunnan alemmilta säädyiltä – ja myös naisilta sukupuolena – odotettiin alistumista yhteiskunnan hierarkiassa ylempien ajatuksiin, joten heidän päästämisenä kirjojen pariin eli tiedon lähteille loi uhan yhteiskunnan järjestyksen vaarantumisesta. Delariviere Manleyn *The New Atalantiksen* ensimmäisessä volyymissa kerrotaan nuoresta Charlotista, joka on lähetetty kreivi Fortunatuksen (josta sittemmin on tullut herttua) talouteen kasvatettavaksi. Herttua itse opastaa Charlota nuorille naisille soveltuvien opintojen pariin.

[...] kaikki, mikä ylitti hänen velvollisuuksiensa vaatimat tiedot, meni liian pitkälle; kaikki ylimääräiset mielen koristeet olivat vaarallisempia kuin ne olivat hyödyllisiä, ja niitä tuli välttää turmion uhalla; sillä niiden seurassa kulkivat *Itserakkaus*, *Turhamaisuus* ja *Keimailu*, jotka olivat sopimattomia aidosti Kunnialliselle Naiselle; hän suositteli *Vaatimattomuutta* ja *Hiljaisuutta*; ja että hänen tulisi välttää kaikkia tilaisuuksia puhua aiheista, jotka eivät olleet välttämättömiä Naisten Tietoisuudelle, [...] mitä enemmän hänellä oli älyä, sitä harvemmin sitä tuli näyttää [...].⁵²

Manley tuo Charlotin narratiivissa esille sen, miten naisen laaja tietämys saatettiin nähdä epänaisellisena ominaisuutena, ja suorastaan vaarallisena luonteen kannalta. Oppinut nainen saattoi siis olla uhka omalle naiseudelleen, mutta kirjallisuuden tason pelättiin myös laskevan, jos kirjoittajien määrä kasvaisi, ja kirjoittajia tulisi aiempaa enemmän toisesta sukupuolesta myös alemmista luokista. Tästä huolimatta

⁵¹Feather, 1988, 90 ja Ferguson, 2003, 72-73.

⁵²Manley, 1709, image 61. Liite 4.

naiskirjailijoiden, joiden syntyperä oli aristokratian ulkopuolella, määrä alkoi lisääntyä 1600-luvulla sisällissodan jälkeen. 1700-luvun kuluessa kirjailijoita alkoi kuitenkin nousta entistä enemmän myös vaatimattomista lähtökohdista, etenkin kirjailijan roolin vähittäisen muuttumisen myötä, mutta edelleenkin suhteellisen harvoin.⁵³

Aiemmin kirjallisuutta oli tuotettu mesenaattien siipien suojissa, ja se oli tarkoitettu enimmäkseen oppineiden väliseen keskusteluun tai ylempien säätyjen pienelle piirille, mutta nyt kirjallisuus alkoi saada liiketoiminnan muotoja. Kirjapainojen kehittymisen myötä, 1400-luvun puolivälistä alkaen, Englannin ja Euroopan kirjallisessa kulttuurissa oli alkanut tapahtua suuria muutoksia. Euroopassa ei ollut tätä aiemminkaan eletty kirjattomassa yhteiskunnassa, mutta vaikka kirjoja oli saatavilla, ne olivat kalliita, joten harvoilla oli niihin varaa. Mahdollisuudella painaa suuria määriä kirjoja, ja siten suuremman lukijakunnan saavuttamisella oli suuria vaikutuksia esimerkiksi poliittiseen, kirkolliseen ja taloudelliseen toimintaan. Painotekniikan avulla pystyttiin välittämään tietoa aiempaan helpommin.⁵⁴

Käsitykset kirjailijan ammatista muuttuivat 1700-luvun kuluessa, mikä tapahtui samaa tahtia muiden kirjallisuuden ja sen markkinoiden muutosten kanssa. Kirjasta tuli enenevässä määrin kauppatavara, jota ostettiin ja myytiin. Kysyntä loi ammattikirjailijan, joka saattoi ainakin periaatteessa elättää itsensä ja perheensä, jos julkaistu kirja osoittautui menestykseksi. Kirjailija saattoi toimia itsenäisesti eli ilman varakasta ja vaikutusvaltaista suojelijaa, mikä auttoi etenkin naiskirjailijoita. Monista heistä tuli varsin suosittuja ja menestyneitä rahallisestikin. Osa naiskirjailijoista kirjoittikin nimenomaan ansaitakseen elantonsa, kun taas varakkaampi osa saattoi kirjoittaa sen vuoksi, että heillä sattui olemaan siihen aikaa ja mahdollisuus, ei taloudellisista syistä. Kirjat hyödyttivät taloudellisesti myös julkaisijaa, sillä kirjakauppa oli varsin menestyksellistä liiketoimintaa sekä yleisön että tarjonnan kasvaessa. Lontoo hallitsi pitkään yksinvaltiaana kirjakaupan markkinoita ennen alueellisten kirjapainojen yleistymistä 1700-luvun kuluessa. Lontoon rooli kirjallisen kulttuurin sydämenä oli myös merkittävä. Painetusta tekstistä tuli vähitellen tärkeä osa työtä ja vapaa-aikaa, vaikka vielä harvassa työssä vaadittiin sujuvaa luku- ja kirjoitustaitoa. Painettu sana saattoi kuitenkin olla merkittävässä asemassa ainakin

⁵³ Esimerkiksi Salzman, 2006, 11-12, Spencer, 1986, 7-8 ja Spender, 1986, 76 ja 156.

⁵⁴ Feather, 1988, 2-5.

epäsuorassa mielessä, esimerkiksi opaskirjojen, kirjanpidon ja tiedon säilyttämisen kontekstissa. Useimmille ihmisille lukeminen oli kuitenkin nimenomaan vapaa-aikaan ja sosiaalisuuteen liittyvä taito. Tämän vuoksi suosituimpia kirjoja olivatkin vapaa-aikaan, ei työhön, liittyvät niteet. Tähän joukkoon kuuluivat esimerkiksi tavallisille kirkossakävijöille suunnatut uskonnolliset tekstit, joita julkaistiin 1700-luvulla runsaasti, huolimatta valistuksen vuosisadan sekulaaristuneesta maineesta. Toisaalta uskonnollisten tekstien kysyntä kääntyi maltilliseen laskuun vuosikymmenien kuluessa ja lukijoiden mieltymysten muuttuessa. Toinen suuren kysynnän kohde olivat tietenkin romaanit, joiden määrä kasvoi nopeasti. Suhteellisen vapaan poliittisen ilmapiirin ansiosta myös poliittisia tekstejä, etenkin sanomalehtiä, julkaistiin paljon. Oppineille suunnattuja kirjoja oli helppo tuoda ulkomailta, mutta Englannin kirjapainoissa pidettiin kotimaista lukijakuntaa ja sen kiinnostuksenkohteita tärkeimpänä, ja omalla kielellä oli hyvin vankka asema. Kirjoja julkaistiinkin yhä vähemmän latinaksi.⁵⁵

Kirjamarkkinoiden suurimman muutoksen sai aikaan kehittyvä romaanikirjallisuus. Romaanit olivat kirjapainoille hyvin tuottoisia, sillä niiden genre oli hyvin muutoskykyinen, ja erilaiset ”muodit” vaihtelivat julkaistuissa tarinoissa. Romaania luettiin harvemmin uudestaan kuin esimerkiksi pohdiskeltavaksi tarkoitettuja uskonnollisia tekstejä. Lukija ei siis tyytynyt yhteen romaaniin, vaan tahtoi pian ostaa uusia.⁵⁶ Romaanin historialliset siteet kaupallisuuteen, kulutukseen ja tiettyssä suhteessa myös viihteellisyyteen ovat siis varsin tiiviit. Lukemisen tavat muuttuivat laajemmassakin mielessä 1700-luvulle tultaessa ja sen kuluessa. Ennen ihmisillä oli hallussaan vain pieni määrä kirjoja, joita luettiin usein. Nämä kirjat olivat yleensä uskonnollisia, ja niiden lukeminen oli ennemminkin tunnustuksellista kuin ajanvietettä tai tiedon hankkimista. Uskonnollisia tekstejä luettiin usein myös yhdessä, koko perhekunnan kesken. Kun kirjoja oli yhä enemmän, helpommin ja edullisemmin saatavilla esimerkiksi kirjastoissa, lukemisen tavatkaan eivät pysyneet muuttumattomina. Yksi ihminen saattoi lukea useampia ja entistä erilaisempia tekstejä, ja lukemisesta tuli aiempaa yksityisempää ja yksilöllisempää. Samalla kirja esineenä menetti osan entisestä ”mahdistaan” – varsinkin maaseudulla kirjoihin oli saatettu liittää

⁵⁵ Feather, 1988, 10-11, 63, 89-92 ja Melton, 2001, 87-88, 123-124, 150-152.

⁵⁶ Feather, 1988, 93.

mystisiä, sakraaleja ominaisuuksia – ja niistä tuli vähitellen aiempaa arkisempia kulutushyödykkeitä muiden joukkoon.⁵⁷

3 APOLLON TYTTÄRET ELI KIRJOITTAVA NAINEN OSANA 1700-LUVUN YHTEISKUNTAA

3.1. Elämän kerronnallistaminen Barkerin ja Manleyn romaaneissa

David Carrin mukaan ihmiselle on ominaista järjestää toimintansa ja kokemuksensa narratiivin muotoon.⁵⁸ Myös Delariviere Manley ja Jane Barker ovat luoneet oman elämänsä tapahtumista ja kokemuksista narratiivin, tässä tapauksessa romaanin muodossa. Heidän romaaninsa ovat osin fiktiivisiä, mutta toisaalta oman elämän narratiivin, - ”minun elämäni”, kuten Carr asian ilmaisee - todenmukaisuus on aina kyseenalaista. Ihmisen mielikuva tapahtumista liittyy aina laajempaan asiayhteyteen kuin pelkästään lausuttuihin sanoihin tai fyysisiin tekoihin ja ympäristöihin. Kun ihminen kertoo tapahtumista, on kyseessä tulkinta, jossa ihminen on itse sekä kertoja, päähenkilö että yleisö, ja jota ihminen voi tiedostaen tai tiedostamattaan muokata eri tavoin. Carrin mukaan menneisyys on suhteessa nykyisyyteen, eli kerronta-aikaan, ja tulevaisuuteen. Samat menneisyyden tapahtumat on mahdollista nähdä eri tavoin eri aikoina, eri elämänvaiheissa. Myöhemmät tapahtumat vaikuttavat siihen, minkä merkityksen aiemmat saavat. Elämäntarina ei ole koskaan valmis, vaan ihminen ”kertoa” sen aina uudelleen ja uudelleen, itselleen ja muille. Tätä mieltä ovat myös Jerome Bruner ja Paul Ricœur, jotka ovat tutkineet ihmisen tapaa kertoa elämästään narratiivin muodossa.⁵⁹ Ricœur pohtii reflektion eli hänen mukaansa ”itseensä palaamisen” käsitettä. Teon ja tapahtuman hetkellä subjekti unohtaa itsensä, mutta myöhemmän reflektion avulla voidaan jälleen tavoittaa tietoisuus itsestä ja ”hyväksyä” jo toteutuneet teot.⁶⁰ Omasta elämästä kertomisen voi ajatella olla yksi tällaisen reflektion toteumistapa.

⁵⁷ Melton, 2001, 89-92.

⁵⁸ Carr, 1986, 73.

⁵⁹ Carr, 1986, 75-76 ja Bruner, 1987/2004, 1-2/691-692.

⁶⁰ Lyyra, 2003, 17-19.

Tapahtuma sinänsä on tapahtunut vain kerran, ja pysyy siis samana, mutta tulkinta siitä voi muuttua. Barkerin ja Manleyn romaanit ovat siis kirjoitushetkensä tuotteita ja näkemyksiä menneistä tapahtumista ja palvelevat siten kirjoittajan senhetkisiä sisäisiä ja julkisia tarpeita. Brunerin mukaan ihmiselle on tyypillistä kertoa tapahtumista ennemminkin aikeidensa kuin tekojensa kautta.⁶¹ Tämä tietenkin vääristää kuvaa kyseenomaisista tapahtumista, mutta toisaalta paljastaa niiden toisen, sisäisen ja yksilöllisen tason. Samalla tapahtumalla on siis erilainen merkitys jokaiselle sen kokeneelle ihmiselle. Oletettavasti *The New Atalantiksen* Don Marcus voisi kerronnallistaa valeavioliittonsa hyvin eri tavoin kuin Delia, vaikka varsinaiset kokemukset ovat olleet heille yhteisiä.

Ihminen ei voi palauttaa mieleensä elämänsä jokaista hetkeä, vaan muisti valikoi sitä, mitä muistamme – ja täytämme muistikuvien väliset aukot itsellemme mielekkäällä tavalla. On luonnollista, että jotkin tapahtumat nousevat menneisyydestä esille merkittävämpinä kuin toiset. Pelkät tapahtumat voivat tuntua toisistaan irrallisilta, mutta niiden kokijan ja kertojan arvot ja tavoitteet sitovat niitä yhteen. Erilliset tapahtumat koetaan osaksi suurempaa tapahtumaketjua, josta muodostetaan oman elämän narratiivi.⁶² Elämästä kerrottaessa aloitetaan jostain pisteestä, esimerkiksi syntymästä tai lapsuudesta, jonka jälkeen tapahtumat kulkevat kohti ”loppuratkaisua”, yleensä kertomisen hetkeä. Myös Barker ja Manley rakentavat elämäntarinaansa syiden ja seurausten ketjuja. Molemmat haluavat kirjoittaa aiempien elämänvaiheidensa olosuhteista ja tapahtumista, jotka selittävät myös heidän tilannettaan kirjoittamisen hetkellä. Manley etsii oikeutusta esimerkiksi epäonnistuneille avioliittoyrityksilleen ja *The New Atalantiksen* julkaisemisesta seuranneille ongelmille, Barker puolestaan kuvaa nuoruusvuosiaan ja niiden vaikutusta hänen kirjailijaksi ryhtymiselleen. Sitä, vastaako heidän yksityisesti itselleen kertomansa elämäntarina heidän kirjoittamiaan ja julkaisemiaan kertomuksia, on mahdotonta sanoa, mikä ei kuitenkaan vähennä romaanien kiinnostavuutta. Barkerin ja Manleyn romaanit ovat vain yksi kertomus heidän elämästään, yksi mahdollinen tulkinta, ja siten yhtä merkittävä kuin mikä tahansa muukin versio. Kertomuksena naiskirjailijan elämästä 1700-luvun Englannissa niillä on merkitystä myös historiantutkimukselle. Todellisuuden ja siihen perustuvan

⁶¹ Bruner, 1987/2004, 692.

⁶² Carr, 1986, 76-79.

fiktio suhde on kuitenkin moniselitteinen. Esimerkiksi Brunerin mukaan realismia fiktiossa voidaan pitää ennemminkin kirjallisuuden konventiona tai fiktion keinona luoda oma, sisäinen maailmansa kuin viittauksena todelliseen maailmaan. Toisaalta fiktion ja sen henkilöiden asettamien esimerkkien johdatteluina tiedämme vaikkapa, miten missäkin tilanteessa ”tulisi” käyttäytyä tai tuntea.⁶³

Brunerin mukaan elämäkerran kertominen tai kirjoittaminen on elämän rakentamista. Kellon avulla voi mitata aikaa, mutta ”elettyä” aikaa kuvaa parhaiten narratiivi. Ihmisen kuvaamana aika saa merkityksensä sen kuluessa koetuista tapahtumista. Tarinat mielletään yleensä elämää jäljitteleviksi, mimeettisiksi, mutta Brunerin mukaan mimesis elämän ja tarinan välillä onkin kaksisuuntainen, eli molemmat jäljittelevät toisiaan.⁶⁴ Elämästä kerrottaessa tavoitellaan tarinan muotoa, ja samalla tavoin tarinaa kerrottaessa pyritään ottamaan vaikutteita todellisesta elämästä. Tarinamuodon voikin sanoa olevan kietoutunut hyvin syvälle ihmisten ajattelutapaan. Barker ja Manley ovat romaaneitaan kirjoittaessaan luoneet elämänsä tapahtumille tarinan rakenteen, ”juonen”, jota lukija kirjaan tarttuessaan alkaa seurata. Esimerkiksi Manleyn *The Adventures of Rivella* kertoo nimihenkilönsä ”seikkailuista”, joita Manley on muodostanut oman elämänsä kokemuksista. ”Seikkailu” on tapahtumien rakenne, jota ei voi olettaa löytävänsä todellisen elämän kokemusten joukosta. Jälkikäteen ihminen, tässä tapauksessa Delariviere Manley, voi kuitenkin muodostaa kokemiensa tapahtumien sarjasta ”seikkailun” narratiivin.

Kirjoitettu omaelämäkerta on varsin uusi ilmiö, ja sen kehitys on yhteydessä subjektin ja yksilöllisen identiteetin voimistumiseen etenkin protestanttisen itsetutkiskelun myötä. Sen sijaan kerrottu oman elämän narratiivi on ihmiskunnan keskuudessa ikiaikainen ja universaali piirre, ja ainoastaan kertomuksen muoto ja kertomisessa käytetyt keinot vaihtelevat sen mukaan, mistä kulttuurista kertoja on lähtöisin. Jokaisella kulttuurilla on tarinoissaan esimerkiksi omat kanoniset hahmonsä, jotka osaltaan vaikuttavat siihen, miten ihminen käsittää oman identiteettinsä yhteisössään. Brunerin mukaan kanoniset hahmot voivat vaikuttaa elämäntarinan kertojan ajatusmaailmaan siten, että hänen käsityksensä itsestään lähenee näitä hahmoja.⁶⁵ Naispuolisen päähenkilön,

⁶³ Bruner, 1991, 13.

⁶⁴ Bruner, 1987/2004, 692 ja Bruner 1991, 6.

⁶⁵ Bruner, 1987/2004, 694-695.

”sankarittaren”, arkkityyppien voidaan katsoa olevan kanonisia hahmoja 1700-luvun romaanikirjallisuudessa. Barker ja Manley ovat molemmat aktiivisesti hakeutuneet romaaneissaan kuvamaan päähenkilöitään tämän kanonisen hahmon mukaisesti.

Romaanissa *Love Intrigues* on mahdollista erottaa kolme erilaista roolia, jotka Galesia vuorotellen ottaa: rakastunut tyttö, yksinäinen kirjailija ja hetkellisesti myös Ainoa Tytär (Only Daughter), Galesian negatiivisten tunteiden sulauma, joka herää Bosvilin luopuessa jo sovitusta avioliittojärjestelyistä. Näiden roolien kautta, Galesian hahmon takaa, Barker tutkii oman persoonansa eri puolia. Manley toteuttaa saman Delian ja Rivellan kautta. Siinä missä Delia on uhri, ja hänen elämänsä muiden tekemien päätösten alainen, Rivella on aktiivinen ja itsenäinen toimija. Delia ja Rivella kuvaavat eri ajanjaksoja Manleyn elämässä, ja heidän narratiivinsa on kirjoitettu vuosien päässä toisistaan. Molemmat hahmot palvelevat siis Manleyn senhetkisiä motiiveja luoda itsestään julkinen mielikuva, ja kenties myös vastaavat hänen omaa, yksityistä käsitystään elämästään, mihin tosin voisi antaa vastauksen vain kirjailija itse.

3.2 Hyveellinen ja paheellinen nainen yhteisön jäsenenä

Naisten rooli yhteiskunnassa pysyi 1700-luvulla varsin samanlaisena kuin aiempinakin vuosisatoina, eli heidän lailliset oikeutensa ja mahdollisuutensa vaikuttaa yhteisössään olivat hyvin rajalliset verrattuna miehiin. Naisten oikeudellinen asema oli sidoksissa joko isään tai aviomieheen. Aviomies hallinnoi avioparin omaisuutta vaimon hankkimia mahdollisia tuloja myöten. Naisille oli tarjolla vähäisiä koulutusmahdollisuuksia, ja he saattoivat pyrkiä vain harvaan ammattiin – joiden joukossa oli vielä vähemmän sellaisia, joissa toimiessaan pystyi säilyttämään kunniallisen maineen. Suhtautuminen esimerkiksi kirjailijan ammattiin oli kaukana yksinkertaisesta: naiskirjailijaan saatettiin liittää sekä positiivisia että negatiivisia mielikuvia, riippuen erityisesti kirjoitusten aiheista ja käsittelytavoista.

Kaikki eivät pitäneet naisten tilannetta itsestäänselvyytenä tai hyväksyttävänä. Esimerkiksi anonyymien naiskirjoittajan esseessä *The Hardships of the English Laws in relation to Wives*⁶⁶ vuodelta 1735 vaaditaan huomiota naisten huonolle asemalle.

⁶⁶ Chapone, 1735, 217-225.

Kirjoittaja rinnastaa naiset lakien kannalta orjan asemaan, sillä ”[...] vaimoilla ei ole oikeutta omaan persoonaansa, lapsiinsa tai omaisuuteensa.”⁶⁷ Kirjoittaja itse asiassa vertaa vaimoja omaisuuteen, jota omistajalla, eli tässä tapauksessa aviomiehellä, on oikeus käsitellä niin kuin haluaa. Esseessä kuitenkin huomautetaan, että useimmat miehet kohtelevat vaimojaan hyvin, mutta että poikkeustapauksissa, joissa vaimoa kaltoin kohdellaan, maalliset lait eivät onnistu suojelemaan naisia. Kirjoittaja esittää yhteiskunnan maallistumisen huonontaneen naisten asemaa, sillä ” [...] tämä on aika, jolloin kristinuskon perusteiden kaikki jalot periaatteet (jotka ovat ainoa turvamme) on rikottu.”⁶⁸ Kirkko ja uskonto nähtiinkin usein naisten suojelijana ja heidän oikeuksiensa puolestapuhujina, ja yhteiskunnan kaksinaismoraalia kritisoineet naiset vetosivat usein samanarvoiseen ihmisyyteensä miesten rinnalla juuri kristillisten oppien tukemana. Toisaalta kristillisyys tarjosi aineistoa myös vastakkaisille mielipiteille, koskien esimerkiksi naisten ”luontaista” synnillisyyttä tai alisteista asemaa.⁶⁹

Myös Delariviere Manley kirjoittaa romaaneissaan lukuisia kertoja naisten ja miesten eriarvoisesta asemasta yhteiskunnassa ja kritisoi sukupuoliin kohdistunutta kaksinaismoralistista asennetta. Tuomalla esiin oman elämäntarinansa Delian ja Rivellan kautta hän pyrkii osoittamaan, miten helposti nainen voi menettää lopullisesti hyvän maineensa, toisin kuin mies, joka saattoi toimia hyvin vapaasti olosuhteissa, jotka olisivat olleet naiselle turmiolliset, esimerkiksi ryhtymällä avioliiton ulkopuoliseen suhteeseen. Manley kuvaa romaaneissaan useita vääryyttä kokeneita, yleensä vieteltyjä naisia, jotka joutuvat kärsimään seuraukset miesten teoista, vaatien heille oikeutta varsin suorasanaisesti.⁷⁰ Barker puolestaan vaikuttaa hyväksyvän sukupuoliin kohdistuvat erilaiset vaatimukset ja odotukset, eikä romaaneissaan juurikaan kyseenalaista naisten asemaa yhteiskunnassa. Hän kuitenkin käsittelee enimmäkseen Galesian kutsumusta opiskeluun ja kirjoittamiseen, jotka naisen ihanteelliseen rooliin sopimattomina aiheuttavat hänessä ahdistusta. Galesia on siis ainakin osittain sisäistänyt naiseuden ihanteen, ja pitää sitä hyväksyttävänä. Hänen kutsumuksensa ajaa häntä kuitenkin yhä kauemmas tuosta ihanteesta. Galesian omakohtaisen pohdinnan lisäksi Barker tuo myös esille muutamia tapauksia, joissa vietelty nainen on ajautunut

⁶⁷ Chapone, 1735, 218. Kursivointi alkuperäinen.

⁶⁸ Chapone, 1735, 217.

⁶⁹ Esimerkiksi Hurl Eamon, 2010, Chapone, 1735.

⁷⁰ Esimerkiksi Manley, 1709, NA I, image 90-91.

epätoivoiseen tilanteeseen, mutta Barkerin näkökulmasta heidän kohtalonsa on itse aiheutettu, vaikka hän tuntee heitä kohtaan myötätuntoa ja tuomitsee miesten teot.⁷¹

Naiset eivät luonnollisestikaan muodostaneet homogeenistä ryhmää 1700-luvun yhteiskunnassa, vaan heidän roolinsa yhteiskunnassa vaihteli syntyperän ja varallisuuden mukaan. Myös se, oliko nainen naimisissa vai ei, vaikutti suuresti hänen asemaansa. Perheen merkityksen kasvu 1700-luvun aikana ja naiseuden määrittely synnyttämisen, äitiyden ja lasten kasvattamisen kautta syrji niitä naisia, joilla ei ollut tähän mahdollisuutta. Vaimon rooli edusti äitiyden rinnalla naiseuden ideaalia. Kaikki naiset eivät kuitenkaan olleet naimisissa, vaan iso osa naisista oli naimattomia tai leskiä. Monet elivät myös avioliiton ulkopuolisissa suhteissa, rakastajattarina tai prostituoituina.⁷² Kunniallisen naisen kapeaan rooliin he eivät tietenkään mahtuneet.

The New Atalantiksen toiseen volyymiin sisältyvä Delian narratiivi on kertomus olosuhteiden uhriksi joutuneesta naisesta, joka on holhoojansa toiminnan vuoksi ajautunut itselleen epäotolliseen tilanteeseen. Manley kuvailee Deliaa viattomaksi ja maailmaa ymmärtämättömäksi nuoreksi naiseksi, jonka mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämään ovat hyvin rajalliset. Delia on paitsi nainen, myös hyvin nuori, noin neljätoistavuotias, minkä vuoksi miehet hallitsevat hänen elämäänsä. Isän ja veljen kuoleman jälkeen Delian huoltajuus siirtyy Don Marcusille, Delian serkulle, joka pian päättää naida nuoren holhokkinsa, vaikka hänen ensimmäinen vaimonsa elää yhä. Don Marcus järjestää siis valehäät uskotellen Delialle avioliiton olevan virallinen. Häiden jälkeen Delian kuvataan olevan aviomiehensä tahdon vallassa, ja hänet suljetaan pieneen asuntoon vailla muuta seuraa kuin Don Marcus. Kun avioliiton valheellisuus lopulta selviää Delialle, hän käsittää olevansa rakastajattaren asemassa. Vaikka Manley kuvaa Deliaa tilanteen uhrina, ja hän tulee kunniallisesta ja arvostetusta perheestä, hänen maineensa on rikkoutunut. Yhteisön silmissä Delia on langennut nainen ja aviottoman lapsen äiti. Sen sijaan Don Marcus ei joudu kärsimään teoistaan sosiaalisessa kontekstissa eikä luopumaan asemastaan. Delian tarina on kertomus paitsi nuoren naisen viattomuuden menetyksestä ja kykenemättömyydestä hallita omaa elämäänsä, myös Manleyn esimerkki siitä, miten mahdotonta naisten oli saada oikeutta vastaavissa tilanteissa. Hän kirjoittaaakin *The New Atalantiksen* jumalattaret, jotka

⁷¹ Barker, 1723, esimerkiksi image 97-100.

⁷² Hurl Eamon, 2010, xii-18.

kuulevat Delian kohtalosta, huomauttamaan, että vaikka jumalat antaisivatkin naiselle anteeksi, maailma ei tee sitä koskaan, ja että apua hakevat naiset saavat sitä harvoin, mutta kohtaavat pilkkaa sitäkin useammin.⁷³ Myös Delia kommentoi sukupuolten eriarvoisuutta tarinansa päätteeksi.

Miksi teidän sukupuoltanne pidetään niin puolueellisesti arvossa? Miksi on teidän vallassanne, useiden rikostenkin jälkeen, saada mielipiteet puolellenne? Kun taas meiltä, vaikka vain näyttäisimme syyllisiltä, ne ovat lopullisesti kadotetut? Eikö säännöllinen käytös voi tehdä meitä jälleen hyväksytyiksi? Eikö juuri tämä ankaruus aja monia poloisia tuhoonsa?⁷⁴

Oli 1700-luvun englantilainen yhteisö miten ankara tahansa, Delian kohtalo ei jää vaille sympatiaa *The New Atalantiksen* kerronnassa. Sekä druidi että jumalattaret, joille Delia on kertonut tarinaansa, pitävät Delian hätää ja uhrin asemaa aitona ja näkevät Don Marcusin rikollisena. Hänelle suunnitellaan rangaistusta esimerkiksi häpeän ja polttomerkin muodossa, ja oikeuden jumalatar Astrea lupaa saada nuoren Jupiterin prinsin säättämään kuolemantuomion niille, jotka ”viettelevät neitsyen”. Jumalattaret näkevät ongelmana sen, että vaikka Atalantiksen saarella on olemassa lakeja moniavioisuutta vastaan, ilman aiempaa avioliittoa Don Marcusin teko olisi jäänyt rankaisematta, vaikka hän olisi silloinkin tehnyt vääryyttä Deliaa kohtaan.⁷⁵

Manley jatkaa omaelämäkerrallista tarinaansa *The Adventures of Rivellassa*, jossa Delian tragedia on muuttunut kuvaukseksi hurmaavan kirjailijattaren, Rivellan, luonteen ominaisuuksista ja elämästä. Manley nimeää Rivellan *The New Atalantiksen* kirjoittajaksi, ja Delian hänen omaelämäkerralliseksi hahmoksi. Rivella on tähän mennessä jo selvinnyt varhaisemmista vastoinkäymisistään, vaikka ei olekaan onnistunut korjaamaan valeavioliiton pilaamaa mainettaan. Hän on kuitenkin löytänyt ystäviä ja tuttavuuksia, joiden joukossa hän on hyväksytty. Kuten jo Deliaa kertovassa katkelmassa, Manley jatkaa *Rivellassa* kaksinaismoralismin kritisointia. Kun romaanin kertoja kuvailee Rivellan ulkomuotoa, luonnetta ja toimia, mainitaan, että:

⁷³ Manley, 1709, NA II, image 202 ja 205.

⁷⁴ Manley, 1709, NA II, image 202-203. Liite 5.

⁷⁵ Manley, 1709, NA II, image 204.

[...] olen usein kuullut hänen sanovan, että *jos hän olisi ollut mies, niin hän olisi ollut vailla vikaa*, [...] mikä ei ole rikos miehille, on skandaalimaista ja anteeksiantamatonta naisille, minkä hän on usein huomionut omista kirjoituksistaan.⁷⁶

Katkelma viittaa siis siihen, että Rivella – tai oikeastaan Delariviere Manley – on aktiivisesti kiinnittänyt huomiota miesten ja naisten käyttäytymistä rajoittaviin, toisistaan eroaviin normeihin, ja käsitellyt näitä huomioitaan kirjoitustensa avulla. Manley pohtii romaaneissaan yhteisön anteeksiantamattomuutta normien rikkojia kohtaan ja kritisoi etenkin uhrien syyllistämistä ja leimaamista. Naisille tärkeintä oli juuri siveellisyys ja sen säilyttäminen, eikä kerran menetettyä siveellisyyden hyvettä voinut enää korvata. *Rivellassa* kuvataankin, että vaikka kirjan kovia kokenut sankaritar pääsee toipumaan ystäviensä luokse, ja hänen ”älynsä ja iloinen luonteensa” palaavat, hänen ”viattomuutensa” on lopullisesti poissa.⁷⁷ Hilaria, jonka luona Rivella asuu, on itsekin kuninkaan rakastajattarena saanut osakseen puheita ja katseita. Hän sanoo olevansa tietoinen siitä, että naisen viattomuus ei auta muuttamaan maailman mielipiteitä, jos tätä edes epäillään jostakin, ja neuvoo Rivellaa nauttimaan elämästään, vaikka muut eivät sitä arvostaisikaan.⁷⁸ Toisin kuin Delariviere Manleylla, Jane Barkerilla tämä aihe nousee esille vain harvoin, eikä hän vaikuta pitävän sitä samalla tavalla ongelmallisena. Galesian pohdinnat keskittyvät enemmänkin oppineen naisen hankalaan asemaan yhteisössä kuin maineen menettämisen problematiikkaan. Delialle ja Rivellalle, joiden maineen valeavioliitto on vienyt, on puolestaan tullut tuskallisen selväksi, miten avioliiton ulkopuolisessa suhteessa olleisiin naisiin – verrattuna miehiin – suhtaudutaan, ja se hallitsee heidän elämäntilannettaan ja aikuisiän identiteettiään. Siten teeman keskeisyys on hyvin ymmärrettävä. Barker toki tiedostaa maineen menettämisen vaarat ja sen, kuinka hauraana naisen hyveellisyyttä pidetään. Esimerkiksi *A Patch-Work Screenissä* Galesiaa kosiskelee ”vapaata elämää viettänyt mies”, mikä saa ihailun kohteen karttamaan kahdenkeskisiä tapaamisia entistäkin tarkemmin.

⁷⁶ Manley, 1715, 7-8. Liite 6.

⁷⁷ Manley, 1715, 31.

⁷⁸ Manley, 1715, 32.

[...] hyvin usein kunnan maaseudun rouvat, jotka eivät ajattele maailman häijyyttä, sallivat tyttäriensä kahdenkeskisiä tapaamisia rakastettujen kanssa hämärässä lehtimajassa tai kaukaisessa salissa, jossa keikarin on mahdollista käyttäytyä sopimattomasti neitoa kohtaan, ja jos tämä vastustelee, ryvettää tämä sitten skandaalilla.⁷⁹

Barkerkin tuo siis esille sen, että naisen siveettömyyden epäilyyn saattoi riittää vain olosuhteiden tarkastelu tai todistajien puuttuminen. Hän ei kuitenkaan käsittele Manleyn tavoin rikkoontuneen maineen korjaamattomuutta. Toisin kuin Manleyn sankarittaret, Galesia vaistoa ja torjuu siveellisyyteensä kohdistuvan vaaran. *A Patch-Work Screenissä* Galesia tosin kertoo ystävättarelleen tarinoita myös niistä naisista, jotka ovat olleet avioliiton ulkopuolisessa suhteessa, ja siten ajautuneet turmioon, mutta heidän tilanteensa ei saa Galesiaa pohtimaan yhteiskunnan mielipiteiden ja käytösnormien epäoikeudenmukaisuutta, vaan säälimään naisten tekemiä valintoja.⁸⁰

Rivellan mainetta eivät raskauta ainoastaan hänen menneisyytensä tapahtumat vaan myös hänen myöhempi toimintansa. Rivella hakeutuu piireihin, joiden moraalisuus on kyseenalainen, esimerkiksi oleilemalla Hilarian luona ja kutsumalla säännöllisesti luokseen keskustelupiireihin ja illanviettoihin miesvieraita. Hänellä on myös rakastajia varsin julkisesti. Lovemore arvostelee heitä kuitenkin imartelusta ja pelkää heidän vaikuttavan negatiivisesti Rivellan käytökseen ja jo ennestäänkin epäilyttävään maineeseen.⁸¹

Manleyn ja Barkerin kirjoista on luettavissa monia viittauksia naisen elämään 1700-luvun Englannissa vaikuttaneisiin ihanteisiin ja normeihin. Tutkimuksen kohteena olevista romaaneista ja muista tähän tutkimukseen käytetyistä lähteistä nousee vahvasti esille se käsitys, että avioliitto ja äitiys olivat naisen elämän ideaalinen päämäärä.⁸² Vielä Tudorien aikana naiset olivat olleet aktiivinen osa yhteiskuntaa monien ammattien ollessa koko perhekunnan harjoittamia. 1600-luvulta alkaen moni työ, kuten kutominen ja kehrääminen, siirtyi kodin seinien ulkopuolelle manufaktuuroihin ja siten miesten käsiin. Muutos on nähtävissä myös sanan 'spinster' merkityksen vaihtumisessa.

⁷⁹ Barker, 1723, image 84. Liite 7.

⁸⁰ Barker, 1723, esimerkiksi image 97-99.

⁸¹ Manley, 1715, 42-44.

⁸² Esimerkiksi Miles, 1987, 2 ja Pearson & Pope 1981, 20-23.

'Spinster' tarkoitti alun perinkin naimatonta naista, mutta myös kehrääjää, joina avioitumattomat naiset usein toimivat. Kun naiset alkoivat jäädä yhä enemmän vaille muuta tointa kuin mitä kotitalous tarjosi, sanan ammatillinen merkitys katosi, ja 'spinster' alkoi tarkoittaa vain naimatonta naista.⁸³ Sana siis leksikaalistui ajan kuluessa. On kuitenkin tärkeää huomata, että suurin muutos tapahtui naisten työntekoon liitetyissä merkityksissä. Esimerkiksi monet moralistit, romaanikirjailijat, poliitikot ja journalistit korostivat sukupuolten erillisiä elämämpiirejä, joiden mukaan nainen toteutti hyveellisyyttään kotona, mies julkisessa elämässä. Tällaiset ihanteet eivät kuitenkaan radikaalisti muuttaneet käytäntöjä, vaan 1700-luvullakin lukuisat naiset työskentelivät kodin ulkopuolella, esimerkiksi omissa tai aviomiestensä omistamissa kaupoissa. Naisia toimi myös kättilöinä, ompelijoina ja vuokraemäntinä.⁸⁴ Myös Manleyn ja Barkerin kirjoissa esiintyy lukuisia työtä tekeviä naisia, joiden ammatti tulee esille vain mainintana, ei kyseenalaistuksen tai pohdinnan kohteena. Käsitykset naisten työnteosta ja etenkin alempien säätyjen naisista – joille työnteko oli elinehto – muuttuivat kuitenkin negatiivisemmiksi 1700-luvun kuluessa, samalla kun ylä- ja keskisäätyjen joutilaita naisia ihannoitiin. Naisten työntekoa saatettiin pitää jopa uhkana yhteiskunnan moraalille järjestykselle. Naisten tekemää työtä ei juurikaan arvostettu, ja siitä maksettiin vähän.⁸⁵

Työtä tekevän naisen tilanteen heiketessä vuosisadan kuluessa perhekunnan toimeentulo oli siis entistä riippuvaisempi miehen tuloista. Tämän vuoksi aviomiehen löytäminen oli ensiarvoisen tärkeää, sillä se merkitsi sosiaalisen aseman ja toimeentulon turvaamista esimerkiksi isän kuoleman jälkeen. Kuitenkin naiseuden uusi määrittely, eli entistä passiivisempi osa elannon hankkimisessa, heikensi monien naisten mahdollisuuksia päästä naimisiin. Koska nainen ei enää merkinnyt taloudellista hyötyä – paitsi suurten myötäjäisten muodossa, jotka nekin puolestaan heikensivät isien taloudellista tilannetta – vaan enemmänkin varojen kuluttajaa, monet miehet lykkäsivät avioliiton solmimista kasvattaakseen ensin omaisuuttaan. Raha oli tärkeä osa avioliittoja, mutta nainen toimi 1700-luvulla usein omaisuuden siirtymisen väylänä esimerkiksi tuomalla miehensä taloon myötäjäiset tai perinnön, ja synnyttämällä pojan, jolle miehen omaisuus aikanaan

⁸³ Spencer, 1986, 13.

⁸⁴ Kent, 1999, esimerkiksi 54 ja 70.

⁸⁵ Kent, 1999, 71-74.

siirtyi. Naiselle oli siis haastavampaa toimia omaisuuden haltijana tai kartuttajana kuin sen välittäjänä ja kuluttajana.⁸⁶ Vaikka naisten yhteiskunnallinen rooli olikin rajoittunut, heillä oli kuitenkin valtaa kodin piirissä. Ylä- ja keskisäädyn elämän keskipisteenä oli kotitalous, ”household”, jonka merkitys oli keskiajalta lähtien jatkuvasti kasvanut. Nainen oli kodin valtiatar, ja hänen sosiaalinen asemansa ja vaikutusvaltansa oli siihen sidoksissa. Varallisuuden ja sen myötä kulutuksen ja ylellisyystuotteiden kysynnän kasvu vaikuttivat 1700-luvulla etenkin keskisäädyn elämäntapaan, joka korosti entistä tilavamman ja mukavamman kodin merkitystä. Yksityisyydestä tuli esimerkiksi erillisten makuuhuoneiden yleistymisen ansiosta ensinnäkin mahdollista, ja pian myös normi. Kodin piiriin usein keskittyvä romaani auttoi osaltaan levittämään kotiin liittyneitä ihanteita ja materiaalisia odotuksia.⁸⁷

Love Intrigues ja osittain myös *A Patch-Work Screen* käsittelevät Galesian näkökulmasta erityisesti tyttären ja vaimon roolia osana perhettä ja laajempaa yhteisöä. Romaanin alussa Galesia uskoo avioliiton olevan naisen elämän luonnollinen päämäärä ja tarkoitus, ja tämän säännönmukaisuuden koskevan myös itseään. Vähitellen hänen käsityksensä oman elämän konventionaalisesta suunnasta alkaa murtua, ja lopulta hän päätyy elämään omien oletustensa vastaisesti. Omasta ratkaisustaan huolimatta Galesian suhtautuminen avioliittoon ja perheeseen on perinteinen. Hän pitää sekä tyttären että vaimon tärkeimpänä ominaisuutena kuuliaisuutta ja on valmis käyttäytymään periaatteidensa mukaisesti. Perheenjäsenet ja tuttavat arvostavat hänen näitä ominaisuuksiaan, ja esimerkiksi Galesian isä on vastineeksi päättänyt kunnioittaa tyttärensä toiveita esimerkiksi avioliiton suhteen.⁸⁸ Bosvilin suhteen Galesia pyrkii passiivisuuteen sekä puheissaan että toimissaan, ja odottaa ensin kosijansa ja myöhemmin molempien vanhempien ottavan tilanteen ohjat käsiinsä, ja järjestävän nuoret onnistuneesti avioliittoon. Ihailun kohteena olevan nuoren naisen ei sopinut osoittaa liian selvästi omaa myöntäväisyyttään, sen sijaan vanhemmat puhuivat hänen puolestaan. Galesian tarinassa tuleekin ilmi, miten vanhemmilla uskottiin olevan tarpeeksi kokemusta ja näkemystä järkevän avioliiton järjestämiseen. Barker kuvaa Galesian ajatuksia seuraavasti:

⁸⁶ Poovey, 1984, 12-14.

⁸⁷ Kent, 1999, 61 ja Michalove, 1999, 51.

⁸⁸ Barker, 1723, image 83.

[...] ajattelin jokaista huokausta myrskynä, joka voisi saada maineen järkkymään, mikä liian usein osoittautuu todeksi, etenkin jos romanssi on ollut salainen, tai vailla vanhempien hyväksyntää, tuota kelpo luotsia, joka saattaa nuoret rakastavaiset avioliiton turvalliseen satamaan. Ilman sitä odotettavissa on vain toiveiden haaksirikko [...].⁸⁹

Naimattomana Galesia turvautuu vanhempiinsa ja mukautuu heidän toiveisiinsa. Kuvitellessaan elämää Bosvilin vaimona Galesia kohdistaa saman kuuliaisuuden häneen. Avioliitossa naisen elämän ”hallintaoikeus” siirtyi mieheltä toiselle, ja aviomies saattoi käyttää samaa valtaa naiseen kuin tämän isä aikaisemmin. Mielessään Galesia vannoo Bosvillille paitsi uskollisuutta, myös ”jatkovaa kuuliaisuutta”.⁹⁰ Ajatustensa tasolla siirtyminen tyttärestä vaimoksi ei kuitenkaan käy Galesialta helposti, vaan hän huolehtii isänsä tunteista ja siitä, miten tämä suhtautuisi Galesian lähtöön. Tässä katkelmassa Barker asettaa isän ja aviomiehen lähes yhtäläiseen rooliin, Galesian ”omistajaksi”. Avioliitto näyttää hyödyttävän Bosvilia, saahan tämä vaimon, mutta samalla Galesian isä menettää tyttärensä. ”[...] mitä sanoisin isälleni siitä, että olin niin valmis jättämään hänet aviomiehen vuoksi,”⁹¹ Galesia pohtii. Isä täytyy jättää, kun tytär löytää aviomiehen. Vaikka isä pysyykin aina isänä, hänen roolinsa muuttuu siinä missä tyttärensäkin, sillä hänen päätösvaltansa perii aviomies. Leskinaisesta taas saattoi myöhemmin huolehtia poika, veli tai kenties tyttärensä aviomies. On siis mahdollista sanoa, että 1700-luvulla, ja tietysti paljon sen jälkeenkin, naisen elämän pääroolia näytteli useimmiten mies. Myöhemmin, avioliittopyrkimysten kariuduttua ja sekä isän että veljen kuoltua Galesian on otettava vastuu omasta elämästään. Galesia vaikuttaa huolehtivan omasta elannostaan ja asumisestaan itse ja tekevän päätöksiä muiden mielipiteistä riippumatta

1700-luvun käsitystä naiseudesta hallitsi paradoksaalinen suhtautuminen naisten seksuaalisuuteen. Vuosisadan kuluessa ajatus siitä, että nainen ja mies ovat paitsi yhteiskunnallisesti eriarvoisia myös biologisessa mielessä aivan erilaisia olentoja, lisäsi painoarvoaan. Nainen oli luonnostaan tarkoitettu äidiksi ja hoivaajaksi, ja hänelle ominaisia luonteenpiirteitä olivat passiiviset hyveet, esimerkiksi kuuliaisuus,

⁸⁹ Barker, 1713, 9. Liite 8.

⁹⁰ Barker, 1713, 38, "constant Obedience."

⁹¹ Barker, 1713, 38. Liite 9.

moraalisuus ja hellyys sekä tietenkin tunteellisuus, joka romaanikirjallisuudessaakin nousi etualalle etenkin vuosisadan puolenvälin jälkeen. Luonnon sanelema tunteellisuus ja siihen kytkeytyvä herkkyys tarjosivat oivan perustelun sukupuolten erilaisille rooleille. Siinä missä nainen oli hellä, kotoisa ja tunteikas olento, mies oli järkevä ja älyllisesti suuntautunut toimimaan ammatissa ja hoitamaan yhteiskunnallisia asioita. Mies oli luotu ohjaamaan naista, ja nainen puolestaan tekemään miehen kotielämästä miellyttävää.⁹²

Avioliiton satamaan turvallisesti purjehtinut vaimo ja äiti oli aseksuaali hahmo, jonka idealisoitu hyveellisyys sai jopa enkelimäiset mittapuut etenkin aikakaudella suosituissa käytösoppaissa. Toisaalta tämän taivaallisen hahmon takana piili aina vaara siitä mahdollisuudesta, että seksuaalisuus ei rajoittuisikaan avioliittoon vaan että halut ohjaisivat naista käytösoppaiden ohjeiden ulottumattomiin. Etenkin ennen 1700-lukua naiset oli nähty varsin raamatullisesti synnin alullepanijoina, mikä nousee esille esimerkiksi Robert Gouldin runossa vuodelta 1682.⁹³ Tällä käsityksellä oli vaikutuksensa myös valistuksen aikakaudella. Naiseuteen näytti siis liittyvän kaksi varsin yhteen sopimatonta määritelmää, jotka vaikuttaisivat kumoavan toisensa. Naista pidettiin yhtäaikaisesti sekä luonnollisen hyveellisenä että luonnollisen paheellisenä. Hyveellisen äidin ideaali kehittyikin ”suitsimaan” aiempien käsitysten halujen hallitsemaa naista. Käytösoppaat täyttyivät nuorille naisille suunnatuista tiukoista kehotuksista varjella visusti siveyttään, hyveistä tärkeintä – mikä vaikuttaisi erikoiselta säännöltä olennoille, joiden piti olla hyveellisiä *luonnostaan*.⁹⁴ Naisen seksuaalisuuden luonnollisesta kuulumisesta avioliiton puitteisiin etsittiin konkreettisia todisteita esimerkiksi niin kutsutusta ”hysteriasta”, monioireisesta sairaustilasta, josta R. Jamesin *Lääketieteellisen sanaston* (1743) mukaan kärsivät useimmiten neitsyet, naimaikäiset lesket, nuoret vaimot, joutilaisuuteen kasvaneet sekä maskuliinisia piirteitä omaavat naiset. Hysteriaan oli Jamesin mukaan yksinkertainen parannuskeino: avioliitto.⁹⁵

Naisten seksuaalisuuden hallinta kytkeytyi laajempaan sosiaaliseen kontekstiin, jossa keskisäädyn nousu loi pohjan uudenlaisen normiston kehitykselle. Keskisäädyn halu

⁹² Hurl Eamon, 2010, 3-11 ja Savile, 1688, 17-22.

⁹³ Gould, 1682, 61-64.

⁹⁴ Esimerkiksi Hurl Eamon, 2010, ja Vivien Jones, 1990.

⁹⁵ James, 1743, 85-86.

erottautua sekä ylä- että alasäädyistä nimenomaan tiukan moraalisuuden kautta johti esimerkiksi edellä mainittuun perheen ja kodin merkityksen kasvuun, ja siten myös naiseuden uudelleen määrittämiseen. Omaisuus ja sen periytyminen lasten kautta seuraaville sukupolville edusti miehille varallisuuden jatkumoa, jonka kautta saattoi oikeastaan saavuttaa eräänlaisen ”kuolemattomuuden”. Naisen tärkein tehtävä olikin tuottaa perillisiä, jotka mahdollistivat tämän isän ja pojan välisen jatkumon. Pelko siitä, että nainen synnyttäisikin avioliiton ulkopuolisen suhteen hedelmän, jolle miehen elämäntyö aikanaan periytyisi, kiihdytti osaltaan aseksuaalin äidin käsitteen kehittymistä ja hallitun hyveellisyyden tärkeyden korostamista. Aviottoman lapsen synnyttämistä pidettiin suurimpana petoksena, johon vaimo saattoi syyllistyä. Miehen seikkailut aviovuoteen ulkopuolella eivät sen sijaan aiheuttaneet samanlaista vaaraa, vaikka ansaitsivat etenkin uskonnollisissa piireissä osakseen paheksuntaa.⁹⁶

Naisen vastuulle saatettiin uskoa koko perheen kunnia, mikä äitiyteen ja aviollisiin velvollisuuksiin yhdistettynä nähtiin naisen yhteiskunnallisena tehtävänä siinä missä työ miessukupuolen edustajille. Naisen osana oli paitsi visusti tarkkailla omaa käytöstään myös tarjota lapsilleen hyvä ja säädyllinen kasvatus.⁹⁷

3.3 Kohti kirjoittamista – kasvatuksen ja koulutuksen merkitys Manleyn ja Barkerin teoksissa

Jane Barker ja Delariviere Manley syntyivät molemmat perheisiin, joissa luku- ja kirjoitustaitoa pidettiin itsestäänselvytenä myös tytöille ja joissa kaikille perheen lapsille oli mahdollista tarjota ainakin perustaidot käsittävää koulutusta. Tyttären koulutus ei kuitenkaan edennyt näiden perustaitojen oppimista pidemmälle, kun taas heidän veljensä etenivät korkeammille koulutusasteille ja valmistautuivat merkittävää uraa varten. Barkerille ja Manleylle oli yhteistä myös se, että he käsittelivät samaansa kasvatusta ja koulutusta – joiden käsitteet kietoutuvat 1700-luvun kontekstissa erottamattomasti toisiinsa – sekä niiden merkitystä myöhemmille vaiheilleen omaelämäkerrallisissa romaaneissaan. Riittävä koulutus oli luonnollisesti edellytys kirjailijaksi ryhtymiselle, mutta Barker ja Manley kuvaavat koulutuksen, ja etenkin

⁹⁶ Esimerkiksi Vivien Jones, 1990, Wilkes, 1740, 29-36, Philogamus, 1739, 77-81.

⁹⁷ Savile, 1688, 18-22.

laajan lukeneisuuden tuomia muitakin etuja, esimerkiksi sen tuomaa yleistä sivistystä ja ymmärrystä, kykyä osallistua monipuolisesti keskusteluihin ja tarjota ”miellyttävää seuraa” ystäville ja vieraille.⁹⁸

Koulutuksen käsite esimodernilla ajalla oli varsin erilainen kuin nykypäivänä. ”Koulutus” ei ollut rajattu kouluihin ja muihin opinahjoihin, eikä sillä tarkoitettu pelkästään tiettyä, yleisesti sovittua oppisisältöä. Englannin sanan ”education” merkitys on monisyinen, sillä voidaan tarkoittaa sekä koulutusta, kasvatusta, sivistystä että valistusta. Ihmisiä koulutettiin sukupuolensa ja asemansa vaatimiin tehtäviin, ja koska naisen ja miehen roolit yhteiskunnassa ja perhe-elämässä olivat erilaiset, myös heille tarjottu koulutus oli erilaista.⁹⁹ Naisilta ei odotettu aktiivisuutta yhteiskunnan tasolla, joten siihen pyrkivä koulutus nähtiin turhana, kun taas kodin piirissä tapahtuvat toimet oli tähdellistä oppia. Sopiva ja hyveellinen käyttäytyminen oli yksi tärkeimmistä opeista käytännön taitojen ohella. Miehet puolestaan tarvitsivat hyvin erilaisia taitoja perheen elättäjinä ja yhteiskunnallisina toimijoina.¹⁰⁰ Toki osalle tytöistä ja nuorista naisista tarjottiin korkeampaakin koulutusta latinaa ja matematiikkaa myöten, mutta yleensä ottaen vaimon ja äidin taitojen oppimista arvostettiin enemmän.¹⁰¹

Englannissa, Tudorien aikana hyveellisyys ja moraalisuus olivat naisten tärkein oppisisältö, käytännön toimien seuraamana. Joutilaisuus nähtiin paheena, jonka esimerkiksi käsitöihin ja muihin kodin askareisiin paneutuminen piti loitolla. Koti toimi ”elämäkouluna”, jossa opittiin käytöstapoja ja muita myöhemmän menestyksen kannalta olennaisia taitoja osana tavallista arkea. Kaikki talouden aikuiset toimivat omalta osaltaan lasten ja nuorten opettajina ja opastajina. Äiti toimi usein lasten varhaisimpana kasvattajana ja opettajana, tosin poikapuoliset lapset lähetettiin mahdollisimman pian pois äidin antaman opetuksen piiristä, sillä sitä pidettiin uhkana miesopettajille ja opetuksen sisällölle. Etenkin Tudorien aikana, mutta myös myöhemmin, oli yleistä, etteivät vanhemmat itse kasvattaneet omia lapsiaan vaan lapset lähetettiin kasvatusta varten toisiin taloihin. Vaihtoehtoisesti yläluokan tytöt saatettiin lähettää myös luostarikouluun.¹⁰² *The New Atalantiksen* Charlot on hyvä esimerkki

⁹⁸ Esimerkiksi Manley, 1715, 11.

⁹⁹ Whitehead, 1999, x-xii.

¹⁰⁰ Whitehead, 1999, xiii.

¹⁰¹ Michalove, 1999, 48.

¹⁰² Ferguson, 2003, 75 ja Michalove, 1999, esimerkiksi 48, 55-57 ja 69.

toiseen talouteen koulutettavaksi lähetetystä nuoresta, kun taas Barker kertoo *A Patch-Work Screenissä* Galesian tapaamasta tytöstä, joka on käynyt luostarikoulua sen tarjoaman "turvallisen koulutuksen vuoksi".¹⁰³ Luostarin seinien sisäpuolella oli vaikeaa omaksua ulkomaailman mahdollisesti turmiollisia vaikutteita.

1600-luvulta alkaen poikien koulutusta oli alettu kehittää systemaattisemmaksi, ja siinä pyrittiin korostamaan klassisia taitoja kuten kreikan ja latinan opiskelua. Tällainen koulutus oli käytännöllisesti katsoen naisten ulottumattomissa. Tyttöjen koulutuskin oli alkanut muuttua yleisemmäksi, mutta siihen panostettiin vähemmän kuin poikien osalta, olihan naisen kohtalona loppujen lopuksi toimia äitinä ja vaimona kodin sisällä, kun taas mies saattoi koulutuksensa ansiosta harjoittaa sivistystä vaativaa ammattia. Oppinut nainen oli hyödyllisimmillään silloin, kun hän saattoi siirtää tietoutensa ja myös moraaliset taitonsa lapsilleen, seuraavalle sukupolvelle, toimien näin tiedon väylänä, kykenemättömänä hyötymään siitä juurikaan itse.¹⁰⁴ Naisten elämänpiiri ja askareet olivat kotona, ja kotona pysyttelevää naista pidettiinkin hyveellisenä ja kunniallisena, toisin kuin naista, joka ei tyytynyt elämän yksityiseen puoleen. Tällainen ”julkinen nainen”, esimerkiksi julkaiseva kirjailija, saatettiin ainakin ajatuksen tasolla yhdistää prostituutioon, oli hänen toimensa ja ansaitsemiskeinonsa mikä tahansa.¹⁰⁵

Tytöt saattoivat kuitenkin saada ainakin lapsuusvuosinaan poikien kanssa samanveroista tai lähes samanveroista koulutusta, jos taloon oli hankittu kotiopettaja veljen opinnoista huolehtimaan.¹⁰⁶ Luku- ja kirjoitustaitoisen kodin piirissä tyttöjen koulutus saattoi siis olla hyvin samanveroista kuin poikienkin.

Yliopistot pysyivät naisilta suljettuina 1800-luvulle asti, eivätkä naiset siis voineet jatkaa opintojaan yhtä pitkälle kuin miehet, vaikka olisivatkin saaneet koulutusta esimerkiksi kotiopettajan ansiosta. Laajasti oppineet naiset olivat siis poikkeustapauksia, kun puhutaan koulutuksesta, jota miehille oli tarjolla. On kuitenkin tärkeää muistaa, että oppineisuus ei välttämättä tarkoittanut muodollisen koulutuksen saamista, vaan myös käytännön taitojen hallitsemista.¹⁰⁷

¹⁰³ Barker, 1723, image 41.

¹⁰⁴ Poovey, 1984, 10.

¹⁰⁵ Shimizu, 1999, 78.

¹⁰⁶ Spencer, 1986, 6 ja Spender, 1986, 15-16.

¹⁰⁷ Whitehead, 1999, x.

Vaikka nainen olisikin ollut luku- ja kirjoitustaitoinen, tai jopa saanut tavanomaista laajempaa koulutusta, kirjailijan uralle lähteminen saattoi silti olla haasteellista. Kirjoittamiseen tarvittiin kirjoitusvälineiden lisäksi vapaata aikaa ja omaa rauhaa, jota muilla kuin yläluokan naisilla ei välttämättä ollut. Taloudenpito ja lapset sitoivat naisen kotiin, sekä käytännöllisellä että moraalisisella tasolla. Kirjoittamiseen kuluneen ajan olisi voinut käyttää kodin askareissa, mistä naiset saattoivat tuntea syyllisyyttä. Myös Barker kuvailee, miten Galesia nostaa kotitalallaan tekemänsä työt kirjallisten pyrkimystensä yläpuolelle: ”[...] vaikka ne olivatkin este opinnoilleni, ne olivat jo itsessään korvaus, sillä työ oli opinnoista se kaikkein hyödyllisin [...]”¹⁰⁸ Ylemmän säädyn naisilla, joilla oli enemmän aikaa ja varoja käytettävissään, olikin parhaimmat olosuhteet ryhtyä kirjailijoiksi.

Nuoren Rivellan leskeksi jääneen isän tarjoamaa kasvatusta kuvataan hyvin tiukaksi. Perheen kolme tytärtä eivät pääse kodin ulkopuoliseen kouluun, vaan heistä huolehtimaan palkataan kotiopettajatar. Ankarat kasvatusmenetelmät ja eristyneisyys saavat Rivellan kaipaamaan muiden omanikäistensä tyttöjen huvituksia.¹⁰⁹ Kuvatessaan Rivellan ja Delian nuoruusvuosia, jotka täydentävät toisiaan juonellisesti ja luovat yhdessä kuvan Manleyn siihenastisesta elämästä, Manley usein korostaa heidän viattomuuttaan ja naiiviuttaan maailman vaaroja kohtaan, mikä myöhemmin johtaa heidän onnettomaan kohtaloonsa. Heidän isänsä tarjoama suojelunhaluinen ja tiukka kasvatustapa on vaikuttanut siihen, että he eivät tunnista Don Marcusin – jonka nimi *The Adventures of Rivellassa* on Oswald – todellisia vaikuttimia, mikä tekee heistä helppoja kohteita huijaukselle.

Delian tarina, joka keskittyy Rivellan kerrontaa enemmän nuoruusvuosiin, kuvaa, miten isän kuoleman jälkeen kaksi nuorinta siskosta päätyy vanhan tädin luokse asumaan syrjäiselle maaseudulle. Hänen luonaan tytöt pääsevät käsiksi kirjoihin, etenkin romansseihin ja sankaritarinoihin, joista täti erityisesti pitää. Nämä teokset vaikuttavat naiiviin Deliaan peruuttamattomalla tavalla:

¹⁰⁸ Barker, 1713, 50. Liite 10.

¹⁰⁹ Manley, 1715, 17.

[...] ne saivat minut pitämään jokaista näkemääni muukalaista, olivat he millaisia tahansa, valejukuksena prinssinä tai rakastajana.¹¹⁰

Delian maailmankuva muodostuu siis romanttisten romaanien ja tarinoiden mukaiseksi. Hän odottaa todelliselta elämältä samanlaisia tapahtumia kuin mitä hänen lukemissaan kirjoissa on kuvattu, ja yrittää sovittaa omaa elämäänsä romanssin rakenteeseen. Niinpä myös Don Marcus, jonka huostaan Delia on annettu, vaikuttaa hänestä pelastavalta sankarilta, viehän tämä hänet yksitoikkoisen tädin luota pääkaupunkiin Angelaan.

Manley ei pelkästään moiti Rivellan tai Delian saamaa kasvatusta ja koulutusta, vaan hän myös mainitsee, että Rivellan saama kasvatusta loi tukevan perustan hänen hyvälle luonteelleen, jota myöhempi epäonnikaan ei ole saanut horjumaan.¹¹¹ Manleyn teoksissa korostuukin nimenomaan käsitys siitä, ettei koulutus tarjonnut vain tietoa ihmisen käytettäväksi vaan myös muokkasi tämän persoonaa, käytöstapoja ja arvomaailmaa. Hyvä koulutus, etenkin naisen osalta, merkitsi siis ennemminkin yleistä sivistyneisyyttä, moraalisuutta ja kykyä toimia yhteisön ihailemalla tavalla, kuin laajan akateemisen tietouden tai varsinkaan erityistä paneutumista vaativan ammattiosaamisen hankkimista.

Toisin kuin Delian ja Rivellan, Galesian koulutus järjestetään pääosin kodin ulkopuolella. Hänet lähetetään kouluun, sillä perheen isä haluaa tarjota koulutusta sekä pojalleen että tyttärelleen. Isä uskoo, että koulutus suo lapsille paremmat mahdollisuudet menestykselliseen elämään.¹¹² Tässä vaiheessa Barker ei mainitse mitään eroavaisuuksia Galesian ja tämän veljen koulutuksessa. Lasten varhaisin opetus olikin ylempien luokkien keskuudessa varsin samanlaista. Galesian kasvaessa tilanne kuitenkin muuttuu täysin. Hänen veljensä jää jatkamaan opintojaan, jotka myöhemmin vievät hänet useisiin mannereurooppalaisiin yliopistoihin, kun taas Galesia haetaan pois koulusta noin kymmenen tai yhdentoista ikäisenä. Barker ei kuvaa Galesian tuntemuksia asiasta, mutta paljastaa syyksi sen, ettei perheen äiti uskonut koulun tarjoavan Galesialle sitä, mitä tämä elämässään herrasnaishenä eniten tarvitsisi.

[...] hän piti noita paikkoja turhuuden ja kulujen akatemioina, jotka eivät tarjonneet neuvoja maaseudun herrasnaishen elämään, joka mitä

¹¹⁰ Manley, 1709, 195. Liite 11.

¹¹¹ Manley, 1715, 12.

¹¹² Barker, 1713, 4.

todennäköisimmin olisi kohtaloni, ja siten perustellusti arvioi oman talonsa sopivammaksi kouluksi valmistamaan minua tuohon asemaan.¹¹³

Galesian äiti ei siis näe tyttärensä elämässä käyttöä laajemmalle koulutukselle kuin mitä tämä muutaman vuoden kuluessa oli ehtinyt saada. Galesian, jonka todennäköinen elämäntapa veisi hänet vaimoksi, äidiksi ja suuren talouden emännäksi, tarvitsisi hallita useita käytännön taitoja selviytyäkseen näissä tehtävissä, minkä vuoksi oman äidin toimien seuraaminen ja opettelu olisi hänelle hyödyllisempää kuin koulussa opiskelu.

Toisin kuin aina tiukasti kodin piirissä eläneet Rivella ja Delia, Galesia pääsee tutustumaan ulkomaailmaan ja sen ihmisiin, ensiksi kouluun ja sittemmin Lontooseen tädin luokse, oppimaan etenkin sosiaalisia taitoja eli seurapiireissä liikkumista. Tädin seura kuitenkin varmistaa sen, ettei nuori nainen ole vailla valvontaa tai pääse ajautumaan mainetta vaurioittaviin seikkailuihin.

[...] äitini piti sopivana lähettää minut Lontooseen, [...] jotta oppisin hieman kaupungin sivistynyttä käytöstä, sen kohteliaisuuksia ilman turhamaisuuksia, sen ajanvietteitä ilman paheita, etc.¹¹⁴

Lontoossa asuminenkin on siis osa Galesian kasvatusta, ja sen tarkoituksena on laajentaa hänen tietouttaan yhteisön toimintatavoista ja avartaa hänen maailmankuvaansa. Vaikka Galesian muutaman vuoden koulutaival katsottiinkin riittäväksi, hänen perheensä ei pidä pelkästään kotona olemista ja sen kautta oppimista riittävänä herrasnaisen tehtävien menestykselliselle hoitamiselle, vaan Galesia tarvitsee vaikutteita myös kaupunkilaisten tapakulttuurista. Seurapiireissä Galesian on mahdollista harjoitella esimerkiksi keskustelutaitoja ja tutustua samalla soveliaisiin aviomiesehdokkaisiin. Toisaalta Galesian on mahdollista nähdä – joskaan ei itse kokeilla – maailman tarjoamia paheita, jotka pysyvät Rivellalle ja Delialle kohtalokkaan vieraina, ja sitä kautta oppia varomaan niitä.

Koulutus, jota Galesia saa, ei hänen varhaisissa vaiheissaan riipu hänen omasta tahdostaan, vaan siitä päättävät hänen vanhempansa, joiden mielikuvissa Galesian

¹¹³ Barker, 1713, 4. Liite 12.

¹¹⁴ Barker, 1713, 6. Liite 13.

tuleva elämäntulkinto näyttää varsin selvältä. Galesian oma valinta ryhtyä kirjailijaksi ja jäädä naimattomasti muuttaa kuitenkin tämän oletuksen. Vaikka Galesia ei myöhemminkään voi virallisesti jatkaa koulutustaan, hän opiskelee itsenäisesti. Hänen veljensä opinnot Oxfordin, Leidenin ja Pariisin yliopistoissa ja orastava ura lääkärinä luovat kuitenkin selvän vastakohtan Galesian koulutusmahdollisuuksille. Sisarusten väliset eroavaisuudet konkretisoituvat, kun veli lomalle päästessään esittelee Galesialle Oxfordia, paikkaa, jota Galesia suuresti ihailee, mutta jossa hänellä ei ole mahdollisuuksia itse opiskella.¹¹⁵ 1700-luvun kontekstissa naisen opiskelu yliopistossa on niin kaukainen ajatus – jos sitäkään – että Barkerin tekstissä ei näy sellaisesta jälkeäkään, vaikka Galesia myöhemmin seuraakin veljensä jalanjälkiä, ja omatoimisesti kouluttautuu toimimaan menestyksellisesti parantajana.

Ennen varhaista kuolemaansa Galesian veli ehtii toimia sisarelleen tärkeänä esikuvana ja opettajana. Hänen avustamanaan Galesian on mahdollista jatkaa keskeytyneitä opintojaan, ja keskittyä niihin asioihin, jotka häntä eniten kiinnostavat. Koska Galesia on ensi kertaa alkanut haaveilla kirjailijan ammatista, hän pyytää veljeään opettamaan hänelle kielioppia,

”[...] minkä hän mielellään tekikin, ajatellen sen olevan vain mieliteon häive, jonka ensimmäinen turhamaisuuden tai uuden muodin tuulahdus puhaltaisi pois, tai oikku vailla perustaa, jonka ensimmäinen vastoinkäyminen syntaksissa kukistaisi, tietäen olevan vaikeampaa saada substantiivi ja adjektiivi täsmäämään, kuin asetella kauneuspilkku, kihara tai muita suloja nuorille kasvoille [...].¹¹⁶

Veljen ensimmäinen reaktio sisaren pyyntöön on hyväntahtoinen epäusko, eikä Galesia pyri vakuuttamaan hänelle olevansa vakavissaan. Barkerin kirjoissa vakuutetaan usein Galesian vähättelevän omaa taipumustaan kirjoittamiseen ja opiskeluun, eikä Galesia etenäkään *Love Intriguesissa* tuo taitojaan muiden tietoon. Ainoastaan molempien romaanien kehyskertomuksissa jo aikuisuuteen ehtinyt Galesia esittelee muiden pyynnöstä omia runojaan. Galesian vähättelevä asenne omaa kirjoittamista kohtaan on monitulkintaista. Ensinnäkin omien kykyjen suora esiin tuominen ei käy yksiin

¹¹⁵ Barker, 1713, 10.

¹¹⁶ Barker, 1713, 15-16. Liite 14.

aikakauden tapakulttuurin ja etenkin naisten käyttöön liitettyjen ihanteiden kanssa, toiseksi Galesia kokee olevansa vasta-alkaja jalustalle asettamiensa esikuviansa kuten Katherine Phillipsin rinnalla. Kolmanneksi Galesia kokee kirjoittamisen ja opiskelun olevan sukupuolelleen soveliaiden tavoitteiden ja tarkoitusten ulkopuolella. Hän sanookin haluavansa salata kaikilta, miten hän sellaisilla toimillaan ”halventaa” itselleen annettua kauneutta ja nuoruutta.¹¹⁷ Galesia ei siis vastusta muiden käsitystä siitä, että hänen kiinnostuksensa opintoihin on vain ohimenevä oikku. Nuoruusvuosinaan hänen suhtautumisensa kirjoittamiseen ja opintoihin onkin hyvin epävakaa, ennen vakiintumista ajatukseen kirjailijan ja parantajan elämästä. *A Patch-Work Screenissä* Galesian veli alkaa opettaa sisartaan entistä vakavammalla mielellä huomattuaan tämän olevan aidosti kiinnostunut oppimisesta. Tällä kertaa opetus käsittää kieliopin sijaan muun muassa ihmisen anatomiaa ja kasvien tutkimista. Galesia oppii ymmärtämään esimerkiksi sydämen ja verenkierron toimintaa.¹¹⁸

Love Intriguesissa Galesia nimeää tärkeäksi kokemukseksi myös ne käytännön työt, joihin hän perehtyy isänsä johdolla. Isä antaa Galesialle valtuudet hoitaa palveluskuntaan liittyviä asioita, kuten määrätä työtehtäviä ja maksaa palkkoja. Tällaiset käytännön työtehtävät vievät aikaa Galesian opiskelulta, mutta hän sanoo työn olevan parasta opiskelua, tärkeämpää kuin se, jota hänen veljensä opetti. Hän mainitsee myös työn olevan hyvin väsyttävää, mutta iloitsee siitä, että kykenee suorittamaan ”sukupuolensa ja ikänsä” yläpuolella olevia tehtäviä.¹¹⁹

Galesian suhde opiskeluun ja oppineisuuteen pysyy ristiriitaisena molemmissa Barkerin romaaneissa. Toisaalta hän ihailee ja kaipaa oppineisuutta, ja pyrkii siihen ahkerasti, toisaalta hän huomioi ja osittain hyväksyy naisiin kohdistuneiden ihanteiden asettamat rajoitukset, ja soimaa itseään kirjailijan polun valitsemisesta. Hän kokee opiskelun etäännyttävän häntä muista ikätovereistaan ja sukupuolestaan, ja estävän häntä kuulumasta mihinkään joukkoon, sillä hän ei pidä itseään oppineena rajoittuneen koulutuksensa takia, mutta ei enää oppimattomanakaan.¹²⁰ Galesian, joka elää hyvin vaatimatonta elämää pienessä seurapiirissä, on vaikea löytää samastumiskohteita

¹¹⁷ Barker, 1713, 16.

¹¹⁸ Barker, 1723, image 57.

¹¹⁹ Barker, 1713, 50.

¹²⁰ Barker, 1723, image 58.

lähipiirinsä naisista, jotka ovat tehneet elämässään hyvin konventionaalisia ratkaisuja. Manley kuvaa Rivellan tilannetta varsin toisenlaiseksi, sillä hänellä on Lontoossa tuttavinaan useita oppineita, sekä miehiä että naisia, ja hän ottaa osaa useisiin monipuolisista aiheista keskusteleviin seurueisiin, joista osa on tosin huonomaineisia moraalin suhteen.¹²¹ Tiukasti kunniastaan kiinni pitävän ja syvästi uskonnollisen Galesian olisi kenties mahdotonta toimia Rivellan tavoin, vaikka tilaisuus siihen tarjoutuisikin.

Galesian suhtautuminen naisten opiskeluun tulee hyvin ilmi *Love Intriguesin* lopussa, kun veli on jälleen palannut käymään kotona, ja jatkaa Galesian opettamista, tällä kertaa lisäten oppimäärään myös fysiikkaa. Barker kuvaa Galesian yhtäaikaista riemua ja epäröintiä tällaista ajanviettoa kohtaan.

[...] oppiminen ei ole sukupuolellemme hyöty eikä koriste. Jotkut pitävät opiskelevaa naista yhtä naurettavana kuin naismaista miestä; ja oppineita kirjoja yhtä sopimattomina naiselle kuin kasvomaali, saippua ja kauneuspilkut ovat miehelle. Lyhyesti sanottuna, miehet eivät salli niiden kuuluvan elämänpiiriimme, jossa emme näin ollen voi koskaan liikkua sulavasti, olemme kuin faabelin rupikonna, joka yritti paisua härän kokoiseksi, ja halkesi yrityksessään [...].¹²²

Heti vertauksen jälkeen Galesia kuitenkin huomauttaa, ettei välitä maailman mielipiteistä, vaan on niistä riippumatta kiitollinen kirjojen seurassa viettämästään ajasta. Galesia kokee siis saaneensa kirjoista ja opiskelusta sellaista henkilökohtaista hyötyä, joka ei ole riippuvainen muiden hyväksynnästä, tai johon muut eivät voi vaikuttaa, oli oppineen naisen asema yhteisössä miten rajallinen tai ristiriitainen hyvänsä.

¹²¹ Esimerkiksi Manley, 1715, 29-30, 42.

¹²² Barker, 1713, 53. 15.

3.4 Kirjoittava ja julkaiseva nainen

Kirjailijoiden omaelämäkertoissa, osin fiktiivisissäkin, kirjoittamisella on luonnollisesti keskeinen merkitys. Manleyn ja Barkerin tavat rakentaa sankarittariensa identiteettiä kirjailijoina poikkeavat paljon toisistaan. Manleyn Rivella on aiheiltaan poliittinen ja eroottinen, eikä pelkää ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Hän pyrkii julkisuuteen ja leikittelee sillä. *The New Atalantiksen* Delia edustaa Rivellan nuoruusvuosia, eikä hänen tarinassaan päädytä vielä kirjoittamiseen saakka. Barkerin Galesiaa voi pitää Rivellan vastakohtana monella tapaa, sillä toisin kuin Rivella, hän vetäytyy yksityisiin pohdintoihin, epäillen omia kykyjään ja motiivejaan kirjoittaa.

Niille naisille, joilla oli mahdollisuus ja halua ryhtyä kirjailijaksi, romaani näyttäytyi usein parhaimpana vaihtoehtona. Se oli rakenteeltaan ja sisällöltään vapaamuotoinen, ja sovelsi taitoja ja aiheita, jotka olivat naisille tuttuja jo arkielämästä. Naiset kirjoittivat esimerkiksi kirjeitä, joiden muotoa saattoi käyttää romaanissakin. Kirjeiden intiimi tyyli ja yksityiselämää käsittelevät aiheet välittyivät romaanigenreen ja tekivät siitä suosittua ja helposti lähestyttävää. Romaanin kirjoittamiseen ei välttämättä tarvinnut korkeaa koulutusta, eikä se vaatinut kustantajan löytämisen lisäksi jatkotoimenpiteitä kuten esimerkiksi näytelmän kirjoittaminen, mikä vaati yhteistyötä teatteriyrityksen kanssa ja siten suurempaa aktiivisuutta kodin ulkopuolella.¹²³

Romaanin kehittyminen ja sen taloudelliset ja sisällölliset mahdollisuudet rohkaisivat yhä useampia naisia ryhtymään kirjailijoiksi, mutta on tärkeää huomata, ettei romaani suinkaan ollut alku naisten kirjallisille pyrkimyksille. Esimerkiksi 1600-luvulla ylempien säätyjen naiset kirjoittivat runoutta, draamaa ja ei-fiktiivistä proosaa, sekä uskonnollisista, lääkinnällisistä ja kotitaloutta koskevista aiheista. Kirjoitusten julkaiseminen oli kuitenkin vielä harvinaista. Julkaisemattomat tekstit säilyivät harvoin jälkipolville, joten monen naisen tuotannon voidaan olettaa kadonneen.¹²⁴

Kirjoittaminen ei itsessään ollut paheksuttua toimintaa naisille, mutta siihen ei juurikaan kannustettu. Kirjailijan ammatti ei kuulunut naisten sosiaalisiin ideaaleihin, joiden saavuttamiseen ei yleensäkään vaadittu yhteiskunnallisesti aktiivista toimintaa tai oman

¹²³ Melton, 2001, 149 ja Miles, 1987, 4.

¹²⁴ Spencer, 1986, 22.

maailmankuvan julkituomista. Omien kirjoitusten julkaiseminen vaati naiselta juuri sitä aktiivisuutta, itsenäisyyttä ja rohkeutta, jota pidettiin miesten luonnollisena ominaisuutena, ja oli siten uskaliaampaa kuin pelkkä kirjoittaminen tai omien tekstien kierrättäminen ystäväpiirin keskuudessa, mihin monet kirjoittavat naiset tyytyivätkin. Tarjotessaan teostaan julkaistavaksi nainen veti huomiota puoleensa ja toi julki oman näkemyksensä ja älyllisen kunnianhimosensa. Toisaalta omien kirjoitusten julkaisemista oli pitkään pidetty tyylittömänä ja julkisuudenhakuisena myös miespuolisten kirjailijoiden keskuudessa, aikana jolloin kirjallisuutta tuotettiin enimmäkseen hovin ja varakkaan mesenaatin suojissa. Kirjoituksilla ei tavoiteltu taloudellista voittoa, vaan niitä kierrätettiin pienessä piirissä ystävien kesken. Koska julkaisemista saatettiin katsoa nenän vartta pitkin, anonyymisti kirjoittaminen tai pseudonyymien käyttäminen oli yleistä. Kirjailijaa ei myöskään nostettu samalla tavoin esillä kuin myöhemmin, ja esimerkiksi teatterissa näytelmäkirjailijan nimeä ei välttämättä ilmoitettu lainkaan. Kirjailijan ammattiin liittyvät käsitykset ja käytännöt muuttuivat kuitenkin merkittävästi 1700-luvun aikana.¹²⁵

Monet naiset kirjoittivat 1700-luvulla, esimerkiksi kirjeitä ja päiväkirjoja, mutta paljon harvemmat heistä lopulta julkaisivat tekstejään. Julkaisemiseen liittyvien asenteiden vuoksi monet naiset arastelivat kirjoitustensa tuomista julkisuuteen, mikä olisi voinut ylittää kunniallisuuden näkymättömän rajan. Kirjoittavasta naisesta tuli ”julkinen”, ja häneen saatettiin liittää hyvin voimakkaita, jopa prostituoituihin verrattavissa olevia mielikuvia.¹²⁶ Esimerkiksi Manleyn ja Barkerin edeltäjä, Katherine Philips, joka oli soveliaalla tavalla tarjonnut kirjoituksiaan tuttavilleen yksityisesti luettavaksi, joutui tolaltaan kuullessaan, että hänen runonsa olivat päätyneet lontoolaisen kustantajan käsiin. Eräässä kirjeessään hän kuvaa tapausta ja omia tuntojaan seuraavasti:

[...] minä, joka koskaan ole kirjoittanut riviäkään tarkoitukseni julkaista se [...] olen pikemminkin pyrkinyt kätkemään nuo sepitelmät kaikilta katseilta kuin tarjoamaan niitä koko maailman nähtäväksi [...] joskus uskon, että säkeistöjen sommittelu on niin kaukana tavoittamattomissani, ja niin epäsopiva huvitus sukupuolelleni, että olen ollut vähällä jättää sen

¹²⁵ Melton, 2001, 124-125, 154.

¹²⁶ Melton, 2001, 148.

ikäsi taakseni; ja jos olisin saanut takaisin nuo paperit, jotka pakenivat luotani, olisin jo kauan sitten, niin uskon, uhrannut ne liekeille.¹²⁷

Katherine Philipsin ahdistus runojensa luvattomasta julkaisusta oli aitoa, ja hänen teoksensa julkaistiinkin vasta hänen kuolemansa jälkeen, mutta Delariviere Manley, joka epäonnistuneen avioliittonsa jälkeen (ja myös sen aikana) eli monin tavoin aikakauden naisihanteiden vastaisesti, ei pelännyt käyttää julkisuutta hyväkseen. Kun hänen kirjekokoelmansa julkaistiin vuonna 1696, hän julisti sen tapahtuneen vastoin hänen tahtoaan, ja vaati sen poistamista myynnistä. Asiasta noussut häly kasvatti sekä kirjailijan julkisuutta että kirjan myyntilukuja. Myös Manleyn näytelmille, joiden ensi-illoista tuskin sattumalta ilmoitettiin pois vedetyn kirjan sivuilla, oli kysyntää.¹²⁸ Katherine Philips ei kuitenkaan ollut yksin, sillä monet kirjoittamisesta kiinnostuneet naiset jättivät omien tekstiensä julkaisemisen sikseen, ja keskittyivät kääntämiseen, jolloin he saattoivat työskennellä kirjallisuuden parissa epäsuorasti, tuomatta kuitenkaan itseään esille.¹²⁹

Muuttuneet julkaisutavat helpottivat naisia painattamaan kirjoituksiaan, olipa suhtautuminen julkaisuun sitten millaista tahansa. 1700-luvulle tultaessa kirjailijoilla oli aiempaa vähemmän aristokraattisia mesenaatteja, joiden suojelukseen pääseminen oli ollut naisten ulottumattomissa. Kirjan suora tarjoaminen kustantajalle oli sen sijaan mahdollista kaikille, joilla oli siihen halukkuutta. Koska kirjojen julkaisu oli liiketoimintaa, ja siten osa miesten maailmaa, naisilla oli usein tukenaan miespuolinen sukulaisensa, kuten isä, aviomies tai veli.¹³⁰ Tällaisissa tapauksissa nainen pysyi edelleen epäsuorana toimijana, vaikka olikin kirjan tekijä. Jane Barker pysytteli soveliaisuuden alueella pohtimalla ja vähättelemällä omia kirjailijantaitojaan ja jopa älyllisiä suorituksiaan, mutta Delariviere Manley puolestaan oli ylpeä omista saavutuksistaan kirjallisuuden ja politiikan julkisella kentällä. *The Adventures of Rivella* kuvaa – kirjan kertoja, sir Charles Lovemoren äänellä – Manleyn suhtautumista omaan aktiiviseen rooliinsa: ”[...] hän oli ylpeä siitä, että hänellä oli enemmän rohkeutta kuin kenelläkään oman sukupuolemme edustajista, ja että hän oli heittänyt ensimmäisen

¹²⁷ Philips, 1705, 228-233. Katherine Philips (1632-1664) loi itselleen pseudonyymien Orinda, ja oli esikuva mm. Jane Barkerille. Liite 16.

¹²⁸ Spender, 1986, 70-71.

¹²⁹ Melton, 2001, 155.

¹³⁰ Spencer, 1986, 7-8, ja Poovey, 1984, 37.

kiven [...].¹³¹ Rivellan älyä ihailtaan usein romaanin aikana, ja sen vuoksi hänen sanotaan hallitsevan samoja oikeuksia kuin miestenkin. Barker esittää Galesian hahmossa toisenlaisen näkemyksen kyvyistään: ”[...] minun, jonka sormet olisivat paremmin työllistettyjä neulan ja värttinän parissa, kuin kynän ja mustetelineen, olisi hyvä jättää nämä yritykset oppineille [...].¹³² Naisten suhde kirjoittamiseen ei ollut vailla ristiriitaisia tunteita, sillä käsitys siitä, että kirjoittaminen oli uhka muille, ”naisellisille” velvollisuuksille ja hyveille, nousee varsin usein esille aikalaislähteissä. Monet naiskirjailijat, etenkin naimisissa olevat, vakuuttelivatkin, etteivät olleet laiminlyöneet perhettään tai kotiaskareitaan kirjoittamisen takia. Syyllisyyden kokeminen saattoi olla aitoa, mutta osansa oli varmasti myös halulla vaihtaa arvostelijoiden epäluulot ja säilyttää kunniallisen vaimon ja naisen maine. Vaikka kirjoittaminen saatettiinkin nähdä uhkana feminiinisyydelle, monet naiskirjailijat itse asiassa hyväksyivät naisiin liitetyt ideaalit ja vahvistivat niitä kirjoissaan.¹³³

Kaikkia aiheita ei pidetty soveliaina naisten kirjoittamassa ja lukemassa kirjallisuudessa, ja joidenkin aiheiden käsittelyä vaikeutti vähäinen koulutus. Tunteista kirjoittaminen oli sen sijaan mahdollista kaikille. Tunteellisuutta (sentimentalism) pidettiin erottamattomana osana feminiinisyyden määritelmää, eikä naisten kirjallisuudelta välttämättä odotettu opettavaa vaikutusta vaan vain ilmaisun esteettisyyttä ja tunteikkautta. Toisaalta 1700-luvun kiinnostus henkilökohtaisia tunteita kohtaan korosti juuri näitä ominaisuuksia kirjan ”laadun” arvioinnissa, mikä varmasti osaltaan selittää romaanien suurta suosiota, olivathan niiden aiheet usein sentimentaalisuuden läpäisemiä. Feminiinisen tyylinä takia naisilla oli erityinen, joskaan ei kovin arvostettu asema kirjallisella kentällä.¹³⁴ Monet naiskirjailijat välttivät arvostelun pelossa tarttumista yhteiskunnallisempiin aiheisiin kuten politiikkaan, ja olihan sydämen asioista kirjoittaminen tuottoisampaakin. Delariviere Manley yhdisti teoksissaan nämä kaksi hyvin erilaista aihepiiriä saaden sekä suurta ihailua että kiihkeää kritiikkiä osakseen. Toisaalta *The Adventures of Rivellan* lopussa, vapauduttuaan takuita vastaan tutkintavankeudestaan, Rivella ”myöntää, että politiikka ei sovellu naiselle, etenkin sellaiselle, joka niin hyvin pystyy ilahduttamaan ja viihdyttämään lukijoitaan

¹³¹ Manley, 1715, 109. Liite 17.

¹³² Barker, 1723, im. 55. Liite 18.

¹³³ Melton, 2001, 148-156.

¹³⁴ Poovey, 1984, 37-38 ja Spencer, 1986, 21-23.

miellyttävämmillä aiheilla”.¹³⁵ On kuitenkin vaikea uskoa, että Manley, aktiivinen poliittinen kirjoittaja ja vannoutunut Tory, allekirjoittaisi Rivellan muuttuneen näkemyksen. On todennäköistä, että Maley pyrki pidätyskokemuksensa jälkeen piiloutumaan soveliaasti käyttäytyvän naisen roolin taakse, ja tekemään itsensä vaarattomaksi yhteiskunnan silmissä.

Manley on osoitus siitä, että oli olemassa naiskirjailijoita, jotka rikkoivat konventioita valitsemillaan aiheilla ja tyylillä. Useimmat kuitenkin hyväksyivät sukupuolensa asettamat normit, ja oli varsin yleistä, että he vahvistivatkin niitä kirjoituksissaan, pyrkimättä kritisoimaan miesten auktoriteettia. Erehtyväiset mutta loppujen lopuksi parannuksen tekevät naiset olivat 1700-luvun naisten kirjoittamissa romaaneissa toistuva teema. Näiden romaanien sankarittaret viivytivät avioliittoa, keimailivat ja toimivat muutenkin kevytmielisesti, mutta omat virheensä ymmärrettyään muuttuivat kunnollisiksi, yhteisön hyväksymiksi naisiksi, yleensä suostumalla avioliittoon. Kieltämys, eli viettely-yrityksen torjuminen hyveellisistä lähtökohdista, palkittiin siis avioliiton satamaan purjehtimisella. Opettavaisten romaanien sankarittaret toimivat esimerkkeinä lukijoille, joista suuri osa oli juuri nuoria naisia. Liian suurista erheistä, kuten lankeamisesta, ei kuitenkaan sopinut kirjoittaa, jos halusi säilyttää hyvän maineensa.¹³⁶ Manley puolestaan ei arastellut tämänkään aiheen kuvaamista, profiloituihan hän poliittisuuden lisäksi myös eroottisena kirjailijana. Manleyn kuvausta voitaneen pitää henkilöiden toiminnan kannalta enemmän realistisena raporttina todellisuudesta, kun taas opettavaisten romaanien naishahmot edustivat yhteiskunnan sanelemaa ideaalia.¹³⁷ Barkerin Galesia taas edustaa kolmatta vaihtoehtoa, säädyllistä, naimatonta ja oppinutta naista, joka ei antaudu houkutuksille, mutta ei myöskään hakeudu kohti avioliittoa, vaan selviää maailmassa omin neuvoin.

The Adventures of Rivella alkaa sir Charles Lovemoren kuvauksella Rivellasta. Kuuluisuuteen kohonnutta kirjailijaa ei pidetä kaunottarena, mutta sekä Lovemore että kuvausta kuunteleva ritari D’Aumont arvostavat älyä ja luonteen intohimoisuutta tärkeämpänä ominaisuutena kuin kauneutta, minkä ansiosta ikääntyneempienkin tai

¹³⁵ Manley, 1715, 117. Liite 19.

¹³⁶ Spencer, 1986, esimerkiksi 21, 108 ja 141-143.

¹³⁷ Manley, esimerkiksi 1709, NA I, 14.

vaatimattoman näköisten naisten on mahdollista tehdä ”valloituksia”.¹³⁸ Manley viittaakin Rivellaan koko romaanin ajan nimenomaan älykkönä ja taitavana keskustelijana, eikä unohda mainita luonteessa ja kirjoituksissa palavaa intohimoisuuttakaan. Lovemore huomauttaa Rivellan puhuvan hyvin vähän kirjoituksistaan, mikä luo kiinnostavan ristiriidan Rivellan näennäisen vaatimattomuuden ja romaanin tarkoitusperien välille, Manleyhän kirjoitti *The Adventures of Rivellan* nimenomaan käsitelläkseen elämäntapansa ja kirjoitustensa aiheuttamia epäilyjä ja syytöksiä. Toisaalta Manleyn huomautus siitä, ettei Rivella tuo omaa kirjailijan ammattiaan tai kirjoituksiaan mielellään esille, voi viitata myös siihen, että naiskirjailijoiden suhde julkisuuteen ja julkaisemiseen oli vaikea, ja naisilta odotettiin tietynlaista kainoutta ja vaatimattomuutta omien kykyjensä suhteen.

Lovemore nimeää yhdeksi Rivellan tärkeimmäksi luonteenpiirteeksi totuudenrakkauden, ja kritisoi ystäväänsä siitä, että tämä on liian usein pyrkinyt totuuteen sekä kirjoituksissaan että puheissaan.¹³⁹ Vaikka Lovemore ei vielä tässä vaiheessa viittaa yksittäisiin tapauksiin, on hyvin selvää, että kyseessä on Rivellan pidätys *The New Atalantiksen* sisällön vuoksi. Rivella ei siis ole aiheissaan pitäytynyt kodin tai moraalisten ohjeistusten piirissä vaan on ottanut osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja niin arkaluontoisiin aiheisiin, että sekä hän itse että kustantaja ja painaja joutuvat kuulusteluihin. Romaanissaan Manley luo Rivellasta kirjailijana kaksi erilaista kuvaa. Ensinnäkin Rivella näyttäytyy totuudenmukaisena ja suorapuheisena toimijana, mutta romaanin lopussa, pidätyksen jälkeen, Rivella sanoutuu irti poliittisuudesta, ja piiloutuu *The New Atalantiksen* aiheuttamaa kohua viihteellisen kirjailijan naamion taakse.¹⁴⁰ Manley pyrkii siis Rivellan kautta muokkaamaan omaa julkista kirjailijan identiteettiään ja vakuuttamaan omaa vilpittömyyttään ja harmittomuuttaan yleiselle järjestykselle.

Vaikka Rivella luopuu ainakin näennäisesti politiikasta, hänen ”intohimoinen” kirjoitustyyhinsä ja aiheistonsa säilyy läpi *The Adventures of Rivellan*. Tämä seikka on auttanut Rivellaa hankkimaan maineensa, eikä Manley peittele Rivellan romanttisia saavutuksia kirjoituksissaan tai teoissaan. Välikikko vaikutusvaltaisen Hilarian,

¹³⁸ Manley, 1715, 2-5.

¹³⁹ Manley, 1715, 14.

¹⁴⁰ Manley, 1715, 11-117.

kuninkaan rakastajattaren, kanssa pakottaa Rivellan elämään hiljaiseloa muutaman vuoden ajan, mikä saa hänet ryhtymään kirjailijaksi.

Tässä yksinäisyydessä hän kirjoitti ensimmäisen tragediansa, joka oli paljon kuuluisampi kielensä, tulensa ja lemmeekkyytensä vuoksi, kuin hyvän käytöksen.¹⁴¹

Lovemore ja D'Aumont keuhvat myös *The New Atalantista* erinomaisesta intohimoisuudesta. Manley ei siis suinkaan peittele tai vähättele kirjojensa eroottisuutta, vaan päinvastoin tuo sitä esille, ja suorastaan mainostaa aikaisempia kirjojaan sen avulla. *The Adventures of Rivellassa* ystävät ja lukijat ihailevat Rivellaa juuri tästä ominaisuudesta, kun taas poliittisuudesta häntä varoitetaan. Romantiikka näyttäytyy siis naispuoliselle kirjailijalle luonnollisempina aihevalintana kuin politiikka.

Barkerin nöyryys omaa kirjoittamista kohtaan tulee osittain esille jo anonyymisti¹⁴² julkaistun *Love Intriguesin* esipuheessa, jossa hän kutsuu romaaniaan ”vapaiden hetkien kirjoitelmaksi,” jonka uskaltautui kirjoittamaan vain suojelijansa kannustamana.¹⁴³ Toki kyse on yhtäläisesti myös esipuheen tyyllilajista, joka ei yleensä, kuten ei 1700-luvullakaan, pyrkinyt korostamaan kirjailijan omia taitoja ja kykyjä. Barker kuitenkin säilyttää epäilevän ja vaatimattoman asenteensa molemmissa tarkastelun kohteena olevissa romaaneissaan, joissa Galesia pohtii kirjoittamistaan hyvin kriittisesti ja vertaa omia haaveitaan ikätovereidensa ja muiden naisten käytännöllisempiin ja konventionaalisempiin tavoitteisiin. Toisaalta kirjoittaminen on Galesialle sisäinen pakko, hän ei kykene pakenemaan kutsumustaan, vaikka sitä yrittääkin. Siinä missä Manley/Rivella kirjoitti intohimosta, Barkerille/Galesialle kirjoittaminen on intohimo.

Katolisen Galesian mielessä kirjoittaminen on tiukasti sidoksissa uskonnollisuuteen ja vertautuu jopa nunnien elämään erillään muusta yhteiskunnasta, mitä Galesia syvästi ihailee.¹⁴⁴ Uskonto on yksi keskeisimmistä teemoista sekä *Love Intriguesissa* että *A Patch-Work Screenissä*. Esimerkiksi monet romaanin runoista on omistettu Jumalalle, ja Galesia myös kysyy ystävältään: ”Mitä ovat toiveemme, jos ne perustuvat muuhun kuin

¹⁴¹ Manley, 1715, 41. Liite 20.

¹⁴² *Love Intrigues* nimetään ”nuoren naisen” [“By a young lady”] kirjoittamaksi.

¹⁴³ Barker, 1713, image 4.

¹⁴⁴ Barker, 1713, 52.

Taivaaseen?”¹⁴⁵ Galesia tuntee mahdottomaksi avioelämän ja kirjoittamisen yhdistämisen, ja käsittelee näitä kahta elämäntapaa aina erillään. Kun toiveet avioliitosta viriävät, Galesia hylkää kirjoittamisen, mutta palaa sen pariin Bosvilin hylättyä hänet. Barker käsittelee kirjoittamista kuin uskonnollista vakaumusta, mikä jättää avioliiton harhaopin asemaan. Bosvil edustaakin Galesialle ”epäjumalaa,” minkä vuoksi Galesia uskoo taivaallisen väliintulon estäneen heidän avioliittopyrkimyksensä.¹⁴⁶ Kirjoittaminen näyttäytyy Barkerin teksteissä usein Galesian keinona toteuttaa uskonnollisuuttaan ja päästä lähemmäs Jumalaa. Barker kuvaa kirjailijan ammattia yksinäiseksi ja vaikeaksi ja käyttää usein siitä kirjoittaessaan uskonnollisia metaforia. Galesia ei ryhdy nunnaksi, mutta elää varsin samalla tavoin kirjailijana.

Joten minä, havaitessani itseni Bosvilin hylkäämäksi ja uskoessani mahdottomaksi rakastaa enää koskaan, päätin ryhtyä kirjan puoliseksi, ja viettää päiväni opiskellen [...].¹⁴⁷

Vaikka vertaus ”kirjan puolisosta” onkin ironinen – Galesia pilkkaa nuoruusvuosiensa kuvitelmia suureksi, juhlituksi kirjailijaksi tulemisesta – se sopii hyvin kirjan tapaan pitää uskonnollisuutta ja kirjoittamista samankaltaisina elämäntapoina. Galesia ei ole nunna, eikä siis voi nunnien tavoin olla ”Jeesuksen morsian”, mutta hän voi sen sijaan kutsua kirjaa puolisokseen – ironiaa tai ei – ja vannoa pysyvänsä neitseellisenä, omistautuen yksinäiseen ja pohdiskelemaan elämään. Analogia nunnan ja kirjailijan elämän välillä on myös läsnä siinä, että molempiin elämäntapoihin liitetään kutsumuksen käsite, sisäinen, voimakas halu tai tarve elää tietyllä tavalla ja tiettyä tarkoitusta varten. Kirjoittamisen avulla Galesia saattaa toteuttaa nunnan elämäntavan peruspilareita mutta maallisessa mielessä.

Galesian valinta elää naimattomana ”kirjan puolisona” on kiinnostava myös siten, että se edustaa hyvin yhtä monimuotoiseen romaanikirjallisuuteen liittynyttä haaraa. Protestanttisessa Englannissa katolisuuden neitsytmyytit eivät olleet enää samalla tavoin läsnä kuin aiempina vuosisatoina, mutta neitsyyden representaatiot eivät suinkaan kadonneet kulttuurin ja kirjallisuuden tasolla, ne vain muuttivat muotoaan ja sulautuivat suosittuun romaanigenreen. Hartaat neitsyet korvautuivatkin ainakin osittain

¹⁴⁵ Barker, 1713, 11. Liite 21.

¹⁴⁶ Barker, 1713, 40-41.

¹⁴⁷ Barker, 1713, 15. Liite 22.

romaaneiden moraalisisilla sankaritarilla, jotka toimivat lukuisten nuorten naislukijoiden esikuvina. Galesiakin on esimerkki maallisesta mutta silti tiukan siveellisestä naispäähenkilöstä, vaikka hän sittemmin sanoutuu irti avioliiton mahdollisuudesta, ja siten naisen ihanteellisesta elämäkulusta. Neitsyys oli toki tärkeä vaihe naisen elämän narratiivissa, mutta sen toivottiin vain edeltävän avioliittoa.¹⁴⁸

Galesian suhdetta kirjoittamiseen ei määrittele ainoastaan uskonto vaan myös luonnosta kumpuava inspiraatio – vaikka toisaalta luontokin palautuu Galesian mielessä lopulta jumalalliseen alkuperään. Barkerin tekstissä inspiraatiota (jonka ruumiillistumia ”muusat” ovat) ylistävissä kuvauksissa ei kuitenkaan yleensä käytetä uskonnollisia, vaan luontoon liittyviä metaforia. Siinä missä Barkerin kirjoissa kirjailijan elämä näyttäisi vertautuvan nunnan elämään, Galesian kokema inspiraatio vaikuttaisi olevan sukua luonnolle, tai ajoittain antiikin perinnölle, jotka Barkerin kerronnassa nivoutuvat osin yhteen. Antiikit jumalat ja jumalattaret edustavat Galesialle - kuten oikeastaan koko länsimaiselle korkeakulttuurille - viisautta ja runoutta. Galesia saattaakin kutsua itseään esimerkiksi ”Apollon rakkaaksi tyttäreksi ja muusien hovineidoksi”.¹⁴⁹ Sekä Barkerin että Manleyn teoksista löytyykin aikakaudelle tyypillisesti useita viitteitä antiikin myytteihin ja niiden henkilöihin. Antiikin jumaluuksien ja kristinuskon suhde ja niiden vuoroittainen ylistäminen syvästi katolisen Barkerin romaaneissa vaikuttaa varsin neutraalilta ja ongelmattomalta, toisin kuin maallisten (avioliitto) ja henkisten (kirjailijan ammatti) arvojen vastakkainasettelu. Galesia ei selvästikään koe antiikin myyttejä uhkana uskolleen - sen sijaan hän yhdistää ne ajattomaan viisauteen, sivistykseen ja luovuuteen, eli ei varsinaiseen tunnustuksellisuuteen.

A Patch-work Screenissä Galesia viipyy uuden tuttavansa, erään lady, vieraana ja kertoo tälle paitsi omasta elämästään, myös elämänsä varrella kuulemiaan tarinoita. Barker tekee selväksi, ettei Galesia elä kirjallisessa tyhjiössä, vaan tämä lukee runsaasti ja saa muiden naiskirjailijoiden, etenkin usein mainittavan Katherine Philipsin,¹⁵⁰ teksteistä vaikutteita omaan kirjoittamiseensa. Galesia ihailee etenkin Philipsin tekstien hyveellisyyttä ja kunniallisuutta. Galesia jäljittelee tietoisesti esikuvansa tyyliä, mutta

¹⁴⁸ Harol, 2006, 12.

¹⁴⁹ Barker, 1713, 15.

¹⁵⁰ Esimerkiksi Barker, 1723, image 50.

kokee epäonnistuneensa yrityksessään.¹⁵¹ Kirjojen helpompi saatavuus ja sen kautta myös naiskirjailijoiden lisääntyvä julkisuus tarjosi nuorille naisille esikuvia kirjoittavasta naisesta – ja naisten kirjoittamasta kirjallisuudesta.

Galesiaa kestitsevän talon rouva hämmentyy, kun Galesian matkatavaroista ei löydykään käsitöihin liittyviä tarpeita, vaan jotain aivan muuta.

Lady lähetti välittömästi hakemaan tavaroita, toivoen heidän löytävän niistä palasen sitä tai palasen tätä, jotka voisi hyödyntää [kuvakudoksen] kehyksessä. Mutta kun kirstut ja laatikot saapuivat ja ne avattiin, voi! He eivät löytäneet muuta kuin romansseja, runoja ja rakkauskirjeitä, ynnä muuta sen kaltaista [...].¹⁵²

Galesia, joka on lähtenyt pitkälle matkalle, ei siis ole pakannut mukaansa juuri muuta kuin kirjoja. Tämä asettaa hänet lady:n vastakohdaksi, sillä suuren tilan emännän elämä on kulkenut samaa uomaan pitkin kuin Galesialla oli alun perin tarkoitus, ja joka olisi pakannut mukaan kankaita ja käsitöihin tarvittavia välineitä. Romanin kuluessa Galesia mainitseekin, että hän ei ole kiinnostunut samoista asioista kuin muut naiset, mutta pitää omaa elämäntapaansa, kirjoittamista, turhamaisempana ja tarpeettomampana kuin fyysistä työtä.¹⁵³ Galesian ristiriitainen suhtautuminen kirjoihin nousee hyvin esille hänen keskustelussaan lady:n kanssa.

[...] kuinka tarpeettomia, tai oikeastaan turmiollisia, kirjat ja opit ovatkaan sukupuolellemme [...] sillä niiden vuoksi emme nauti sukupuolellemme ja asemallemme sopivista huvituksista ja koristuksista, jotka tekevät meistä hyväksyttäviä maailman silmissä, ja maailman meille [...].¹⁵⁴

Barker kuvaa kirjoittamista jatkuvasti toimintana, joka erottaa kirjailijan muusta yhteiskunnasta ja saa hänet katsomaan muita ulkopuolisen silmin – ja muut vastavuoroisesti pitämään häntä ulkopuolisenä ja erilaisena. Galesia vuoroin kärsii tästä muutoksesta, vuoroin kaipaa sitä. Manleyn Rivellalle kirjoittaminen toimii vastakohtaisesti keinona päästä yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi eristyneiden

¹⁵¹ Barker, 1723, image 50.

¹⁵² Barker, 1723, image 21. Liite 23.

¹⁵³ Barker, 1723, esimerkiksi image 54, 57-58, 93.

¹⁵⁴ Barker, 1723, image 126. Liite 24.

aviovuosien jälkeen. Julkisuus tekee Rivellan nimen ja persoonan tunnetuksi, ja tarjoaa hänelle kirjoittamisesta ja keskustelusta kiinnostuneen tuttavapiirin. Toisaalta Rivellakin kirjoittaa *The New Atalantiksen* kärkeviä paljastusjuttuja ikään kuin yhteisönsä ulkopuolelta, Jupiterin hengettärien kautta. Kirjoittamista toimintana voidaan siis tästä näkökulmasta katsoa paradoksaalisesti sekä yhteiskunnasta erottavana että toisaalta sen osaksi liittäväenä.

4 MANLEY, BARKER JA KONVENTIONAALISTEN SUKUPUOLIROOLIEN RIKKOMINEN

4.1 Kirjoittaminen kutsumuksena, luovuus luonnonvoimana

Kirjailijana, kääntäjänä ja kirjallisuuskriitikkona toimineen John Drydenin (1631-1700) ansiot naiskirjailijoiden aseman kehittymisen suhteen ovat moninaiset. Naiskirjailijoiden suosikkina ja mentorina pidetty Dryden käänsi paljon klassisia tekstejä tuoden ne siten lähemmäs naispuolisia lukijoita, joilla ei ollut takanaan kattavia opintoja. Käännetyt tekstit tarjosivat yleisölle myös uuden joukon herooisia naishenkilöitä, joita pitää esikuvinaan. Drydenin omat tekstit olivat kuitenkin vielä keskeisemmässä asemassa naiskirjailijoihin liitettyjen käsitysten kannalta. Hänen kiinnostuksensa kohteena oli erityisesti kirjailija ja tämän mieli, jonka sukupuolella ei juurikaan ollut väliä. Dryden näki sekä maskuliinisia että feminiinisiä piirteitä molemmissa sukupuolissa, ja ajatteli etenkin kirjoitusten pystyvän ylittämään sukupuolirajat.¹⁵⁵ Drydenin ajatukset ovat erityisen kiinnostavia, kun puhutaan tavasta, jolla 1700-luvun naiskirjailijat rikkoivat sukupuolensa käytöstä ohjaamaan muodostuneita normeja, odotuksia ja ihanteita - oikeastaan jo tarttumalla kynään. Roulstonin mukaan jo lukeva - tai kirjoittava - nainen rikkoi rajoja, sillä hänen seisautumisensa kirjan tai kirjoitusvälineiden ääreen paitsi pakotti tauon hänen päivittäisiin toimiinsa kodissa, myös loi rajoittamattoman, uuden "tilan" hänen mieleensä, johon ulkopuoliset eivät voineet kajota.¹⁵⁶ Nainen oli kenties ihannoitu kodin seinien sisäpuolelle, mutta se, mitä hän kätki ajatuksiinsa, oli hänen oma tilansa.

¹⁵⁵ Cotterill, 2010, 26-35.

¹⁵⁶ Roulston, 2010, 34.

Kirjoittamalla ja julkaisemalla nuo ajatukset saattoivat tulla näkyviksi, ja siten mahdollisesti uhkaaviksi normien kannalta.

Dryden piti kirjailijan sielua sukupuolettomana, ja sen keskeisimpänä määritelmänä työtä, oli kirjailija sitten mies tai nainen. Kirjallinen perintö, sen arvostus ja tuottaminen, ei hänen mukaansa katsonut biologiaa tai yhteiskunnallista asemaa.¹⁵⁷ Kirjallisuus ja kirjoittaminen oli siis jotain sukupuolten yläpuolella. Delariviere Manley toimitti John Drydenin muistolle omistetun runoteoksen *The Nine Muses, or, Poems written by Nine Several Ladies Upon the Death of the late Famous John Dryden, Esq.* vuonna 1700, mutta heidän tuttavallisuudestaan huolimatta Jane Barkerin teosten tarkastelu on niiden käsittelemien aiheiden ansiosta keskeisempää kun pohditaan Drydenin ajatuksia kirjailijasta sieluna, joka voi esiintyä yhtäläisesti sekä mies- että naisruumiissa. Barkerin omaelämäkerrallisissa romaaneissa kirjoittaminen esitetään kutsumuksena, jota Galesia pohtii ja jota hän myös seuraa. Barker kuitenkin problematisoi kutsumuksen toteuttamisen käytännössä, kun kyseessä on naiskirjailija, ja etenkin sellainen, joka pyrkii sovittamaan yhteen sekä sosiaalisten normien että oman luovuutensa asettamat, usein keskenään ristiriitaiset vaatimukset.

Barkerin kirjojen Galesialle kirjoittaminen ei ole elinehto, sillä hänen ei tarvitse julkaista teoksiaan hankkiakseen rahaa. Galesia on syntynyt vähintäänkin kohtalaisen varakkaaseen perheeseen, jonka vaatimaton elämäntyyli ei ole kuluttanut varoja loppuun. Vanhemmat ovat aina tarjonneet Galesialle kodin ja elatuksen. Galesian syytä tarttua kynään kuvataankin aivan toisenlaisina, nimittäin sisäisenä intohimona kirjoittamista kohtaan, kutsumuksena, tai Barkerin sanoin kohtalona. Ensimmäisen kerran Galesian saamaa inspiraatiota kuvataan kohtauksessa, jossa Bosvilin kylmä käytös on ajanut Galesian pohdiskelemaan asioita yksinäisyyteen, jolloin hän kokee voimakasta yhteyttä "muinaiisiin muusiin" ja omaan luovuuteensa, jotka Barkerin kerronnassa nivoutuvat tiukasti toisiinsa. Kun itsestään hänen ajatuksensa muuntuvat näynkaltaisen runon säkeiksi. Runossa muusat kutsuvat Galesiaa joukkoonsa, luvaten tälle loistavan kirjailijan uran, vaatien vastineeksi lupauksen neitsyydestä ja kirjoittamiselle omistautumisesta.¹⁵⁸ Barker päättyy tässä ensimmäistä kertaa vastakkainasetteluun, joka toistuu koko Galesian tarinan ajan sekä *Love Intriguesissa*

¹⁵⁷ Cotterill, 2010, 38-39.

¹⁵⁸ Barker, 1713, 14.

että *The Patch-Work Screenissä*: Galesialla on valittavissaan joko elämä vaimona ja äitinä, maallisissa askareissa, tai sitten muusien seura ja kirjailijan ura. Barkerin teksteissä näiden kahden roolin yhteensovittaminen esittäytyy mahdottomana, Galesian on omistauduttava vain yhdelle elämäntehtävälle. Galesia pohdiskelee molempia mahdollisuuksia, mutta vähitellen hän kokee, että hänet on tarkoitettu kirjoittamaan. Onnettomasti päättynyt rakkaus Bosviliin esitetään konkreettisenä käännekohtana Galesian elämässä, sillä Bosvilin mukana katoavat myös Galesian realistiset haaveet avioliitosta. Hänen ideaalinen kuvansa miehen ja naisen yhteiselämästä on Bosvilin ailahtelevaisuuden vuoksi särkynyt peruuttamattomasti. Myöhemmät kokemukset vain vahvistavat Galesian päätöstä pitäytyä naimattomana.

1700-luvun kirjallisuudessa neitsyet olivat varsin keskeisessä roolissa ja suuren mielenkiinnon kohteena. Maallisessa mielessä neitsyys liittyi avioliittoon ja miehen omaisuuden periytymisen turvaamiseen, minkä suhteen vaimojen siveellisyys oli myös ensiarvoisen tärkeää. Nainen saattoi synnyttää rakastajansa lapsia avioliittoon aviomiehen tietämättä, minkä vuoksi 1700-luvun kirjallisuudessa naisten hyveellisyys, neitsyys, löytölapset ja perinnöt olivat hedelmällisiä pohdinnan kohteita. Näitä aiheita käsiteltiin laajasti kirjallisuuden eri genreissä, sekä moraalisisissa, sentimentaalisissa, satiirisissa että pornografisissa teksteissä, etenkin romaaneissa. Neitsyydestä muodostui kuitenkin aihe, joka ei rajoittunut vain omaisuus- ja avioliittokysymyksiin. Galesiankin valinta pysyä naimattomana on liitettävissä paljon tätä laajempaan kontekstiin. 1700-luvun ajatus- ja arvomaailmassa neitsyys ei merkinnyt vain fyysistä ominaisuutta, vaan se merkitsi myös hyveellisyyttä ja siveellisyyttä. Neitsyyden saatettiin katsoa määrittävän naisen koko luonnetta tai identiteettiä.¹⁵⁹ Esimerkiksi Manleyn sankarittarien asema ja arvo yhteisössään muuttuu täysin, kun he ajautuvat aviottomaan suhteeseen huoltajansa kanssa, huolimatta siitä, että he eivät ole tehneet ratkaisuaan tietoisesti. Neitsyys alkoi symboloida puhtautta, moraalisuutta ja yleensä ottaen aviokelpoisuutta, jonka menettäminen saattoi muuttaa naisen elämän täysin. Etenkin keskisäätö omaksui neitsyyden kulttuurisen myytin ja muodosti siitä moraalisen perinnön, jonka nainen saattoi siirtää eteenpäin. Tässäkin on nähtävissä, miten neitsyys ei ollut enää yhtä tiukasti sidoksissa fyysisiin ja maallisiin ominaisuuksiin, esimerkiksi aiemmin mainittuun perittävään omaisuuteen kuin aiemmin. Muutokseen vaikutti

¹⁵⁹ Harol, 2006, 1-5, 8.

osaltaan lääketieteen ja etenkin anatomian tuntemuksen kehittyminen ja havaintojen korostamisen 1700-luvun aikana. Fyysinen neitsyys ja sen toteaminen jouduttiin problematisoimaan. Neitsyys alkoi muuttua erityisesti moraaliseksi pääomaksi, jonka olemassaoloa tai olemattomuutta arvuuteltiin mielellään kirjallisuudessa.¹⁶⁰ Neitsyys oli kuitenkin olennaisinta nuorille, naimattomille naisille ja elämänvaiheelle, jota seurasi avioliitto. Elämän mittaisen neitsyyden, joka toteutui esimerkiksi luostarissa, voidaan katsoa olevan ihanne lähinnä katolisessa uskonnossa. Uskonnollinen Galesia on lähempänä juuri katolisen kirkon tarjoamia, pyhimysmäisiä esikuvia, sillä hänelle neitsyys ei ole vain edellytys kunnialliselle avioliitolle, vaan sisäisiä arvoja edustava vakaumus.

Galesian tarinan alussa Barker ei vielä esitä kirjoittamista pakottavana kutsumuksena vaan pikemminkin vaihtoehtona avioliitolle. Kun Bosvil on Galesialle suojea, tämän mieli täytyy haaveista vaimon elämää kohtaan, eikä hän enää välitä opinnoistaan, jotka vaikuttavat hänestä nyt turhilta.

Kieliopin säännöt vaikuttivat kovin tarpeettomilta, sillä ajattelin oppineeni rakkautta paljon nopeammin ja varmemmin keinoin, ainoa lauseoppi jota opiskelin, oli, kuinka vastata isälleni ja hänelle [Bosvilille], kun tuo kauan odotettu kysymys esitettäisiin [...].¹⁶¹

Bosvilin viitattua haluunsa avioitua Galesian kanssa tämän orastava runoilijan ura vaikuttaakin olevan ohi. Eräässä unessaan Galesia tuntee ”vihaisen voiman” vievän hänet takaisin paikkaan, jossa hän vannoi muusille pysyvänsä neitsyenä ja noudattavansa heidän tahtoaan. Galesiaa muistutetaan lupauksestaan, mutta tällä kertaa kirjailijan osa näyttäytyykin runon muodossa synkkänä valintana. Runossa salaperäinen voima muistuttaa Galesiaa siitä, että kirjailijan elämä on yksinäistä, köyhää ja vaivalloista, eikä työstä saa lainkaan kiitosta,¹⁶² mikä muodostaa voimakkaan vastakohdan aiemmalle näylle onnellisesta, muusien innoittamasta elämästä. Avioliitto Bosvilin kanssa näyttää nyt tarjoavan Galesialle mahdollisuuden parempaan elämään kuin kirjoittaminen. Sen sijaan ihailijan etäännyessä Galesia pakenee jälleen yksinäisyyteen ja opiskeluihin, ja niiden siivittämänä kirjoittamiseen. Romaanissa *Love*

¹⁶⁰ Harol, 2006, 5, 10-11.

¹⁶¹ Barker, 1713, 21. Liite 25.

¹⁶² Barker, 1713, 33-34.

Intrigues Galesian roolit ja haaveet siis vielä vaihtelevat, mutta *The Patch-Work Screenin* tapahtumiin mennessä Galesian kirjailijan identiteetti on lujittunut, eikä hän enää juurikaan kaipaa muunlaista elämää, vaikka muut voisivatkin vielä kyseenalaistaa hänen ratkaisunsa.

Galesian näkemä uni on hyvä esimerkki siitä, miten inspiraatio on edustanut Barkerille salaperäistä, hallitsematonta luonnonvoimaa, joka vaikuttaa olevan peräisin joko itsen ulkopuolelta tai sitten niin syvältä mielen uumenista, ettei siihen tietoisesti saa yhteyttä. Barker kirjoittaa paitsi voimasta, myös muusista, jotka näyttäytyvät Galesian mielessä ja runoissa edellä mainitun voiman ilmentyminä. Muusat osallistuvat Galesian sisäiseen dialogiin häntä houkutellen ja ohjaten, tuoden hänelle ideoita ja havaintoja, joista kirjoittaa. Muusat ovat sidoksissa Galesian yksinäisyyteen ja luonnon kokemukseen, eivätkä suostu tulemaan esiin esimerkiksi kiireisen Lontoon kaduilla.

Luonto on yksi keskeisistä elementeistä Galesian kokemissa inspiraation puuskissa, joita kuvatessaan Galesia usein käyttää luontoon liittyviä metaforia, esimerkiksi viitatessaan hurrikaaniin.¹⁶³ Barkerin teoksissa inspiraatio toimii luonnon tavoin vääjäämättömästi ja omaehtoisesti, ja sen alkuperäkin on ehkä myös palautettavissa luontoon. Galesian äiti, jonka on ollut vaikea ymmärtää tyttärensä epäkonventionaalista elämäntapaa, antaa sille lopulta hyväksyntänsä ajatellessaan, ettei jotain luontaista voi kukistaa.

[...] muistan, hän jatkoi, että minulle on kerrottu erään muinaisen runoilijan sanoneen: sysää *Luonto* pois hangolla, voimalla, Hän palaa silti vanhaan uomaansa; siten minä ajattelen koko sinun elämäsi kulkua. Ja kuten sanot tässä runossasi, olet yrittänyt monin tavoin ajaa pois tuon onnettoman hengen, joka elää sinussa [...].¹⁶⁴

A Patch-Work Screen mainitsee muusat ensimmäistä kertaa Galesian veljen kuoleman jälkeen. Suurimman murheen väistyessä muusat johdattelevat Galesian tarttumaan veljen jälkeensä jättämiin kirjoihin, ja paneutumaan lääketieteellisiin aiheisiin. Runous ja kiinnostus lääketieteeseen nivoutuvat Galesian mielessä yhteen, sillä niitä johtaa hänen tuntemansa yhtäläinen intohimo. Galesia tuntee etäännyvänsä ikätovereistaan

¹⁶³ Barker, 1713, 60.

¹⁶⁴ Barker, 1723, image 142. Kursivointi alkuperäinen. Liite 26.

juuri sen takia, ettei tunne vetoa ”tavallisiin” huvituksiin, vaan vaativat muusat vetävät häntä taiteen ja tieteen tielle, jota Galesia pitää kivisenä. Galesia saavuttaa kuitenkin mainetta parantajana, mitä hän pitää niin erikoisena asiana, että arvelee muusilla olevan osuutta asiaan.¹⁶⁵ Vaikka muusat eivät tarjoakaan Galesialle helppoa elämää ja yksinkertaisia ratkaisuja, Galesia näkee heidät kuitenkin myös suojelijoinaan, jotka johdattavat hänet oikeaan suuntaan. Toisaalta on mahdollista ajatella muusien edustavan Galesian kyvykkyyttä ja luovuutta, joiden ansiosta hänen onnistuu elää naiselle epätavallista elämää kärsimättä muiden toisinaan osoittamasta ylenkatseesta.

Muutettuaan isänsä kuoleman jälkeen Lontooseen Galesia on aluksi hämmentynyt kaupungin vilinästä ja epäaidoksi kokemistaan ihmisistä. Maaseudun rauhasta nauttineena hänellä on vaikeuksia sopeutua uudenlaiseen elämään ja löytää tarpeeksi rauhallista paikkaa kirjoittamiseen. Lopulta hän kuitenkin havaitsee vuokraemäntänsä tiloissa olevan suuren komeron, johon asettua ajatuksineen. Vaatimaton komero laajenee hänen mielessään Parnasso-vuoreksi, tähtitaivaaksi ja muusien asuinsijaksi, jossa hänen inspiraatiollaan on jälleen aikaa ja tilaa ilmaantua.¹⁶⁶ Galesian uudelleensyttynyt innostus kirjoittamista ja yksinoloa kohtaan ei kuitenkaan ilahduta hänen äitiään, joka mieluummin näkisi tyttärensä konventionaalisessa, vaimon ja äidin roolissa. Äidin ajatus- ja arvomaailman mukaan kirjoittaminen ei riitä elämän sisällöksi.

[...] hän kehotti minua olemaan viettämättä aikaani joutilaisissa unelmissa *Parnassolla*, ja mielikuvituksen hupsuissa, romanttisissa lennoissa *Ikaroksen* seurassa, sillä vahasiivet pettivät hänet, sallien hänen pudota mereen, mikä todellakin hankki hänelle mainetta mutta jäi ikuisiksi todisteeksi hänen typeryydestään, ja olisin iloinen, jos välttäisit sellaisen maineen ja todisteet, hän sanoi, ryhtymällä perheenemännäksi [...], mikä on tarkoitus sille, että synnyit tähän maailmaan [...].¹⁶⁷

Äidin puheissa näkyy paitsi toive tyttären toisenlaisesta, naiselle luontaisemmasta elämästä, myös pelko siitä, että tämä on liian kunnianhimoinen ja siten epäonnistuu kirjailijan urallaan. Kirjoittaminen ja etenkin julkaiseminen kohdisti naiseen huomiota, jonka vuoksi oli mahdollista ansaita ”mainetta” sekä hyvässä että pahassa. Vähänkin

¹⁶⁵ Barker, 1723, image 57-62, 103-105.

¹⁶⁶ Barker, 1723, image 111-113.

¹⁶⁷ Barker, 1723, image 126-127. Liite 27.

julkisuutta saanutta henkilöä kohtaan oli helppo kohdistaa arvostelua, huhuja ja arvailuja, kuten muun muassa Aphra Behnin esimerkki osoittaa.¹⁶⁸ Ja naisen oli, kuten Manley usein huomauttaa teoksissaan, mahdotonta karistaa kannoiltaan kerran ansaitsemaansa mainetta.

Barker tiivistää ajatuksensa kirjoittamisesta kohtalona *A Patch-Work Screenin* loppupuolella, runossa nimeltä *Kohtalon välttämättömyys*.¹⁶⁹ Runossa kohtaloa kuvataan luonnon vääjäämättömyyteen viittaavin metaforin, ja korostetaan ihmisen tekojen vähäistä vaikutusta kohtalon rinnalla. Kirjoittamista verrataan kahleiksi, joista ei pääse irti. Vaikka Galesia onkin tässä vaiheessa sopeutunut ajatukseen itsestään kirjailijana, ei tulevana vaimona, kirjoittamista kuvataan runossa enemmän velvollisuutena – tai kenties oikeammin välttämättömyytenä kuin oman toiveen täyttymisenä. Luonnon lisäksi Barker käyttää kirjoittamisesta paljon vankeuteen liittyviä metaforia. Galesiakin on runouden kahleissa, ja johdannossa esitellyssä katkelmassa¹⁷⁰ Barker kirjoittaa, että runouden voi yrittää karkottaa sisimmästään, mutta se palaa aina takaisin. Galesian kutsumuksessa, joka aluksi näyttäytyy kevyenä, nuoren tytön haaveena kuuluisan kirjailijan maineesta ja sadunkaltaisista hetkistä ”muusien” seurassa, onkin siis myös synkempi, pakottavampi puolensa, joka sotii naisen luonnollisena pidettyä tehtävää ja siten tavallaan myös yhteiskunnan järjestystä vastaan. Galesia myöntääkin usein, että hän kirjoittaessaan toimii oman järkensä vastaisesti, sillä hän ei koe kirjoittamisesta olevan samanlaista hyötyä kuin monista konkreettisemmista töistä.¹⁷¹ Galesian ”kohtalo” onkin Barkerin kirjoissa kaikkea muuta kuin ongelmaton.

Galesian kokema inspiraatio nivoutuu kirjojen edetessä yhä tiukemmin hänen uskonnollisuuteensa, joka versoo hänen taipumuksestaan vetäytyä yksinäisyyteen pohdiskelemaan moraalisia ja teologisia aiheita. Siinä missä kirjoittaminen yhdistyy hänen mielessään neitsyyteen, moraalisuuteen ja jopa pyhyyteen, avioliitto herättää Galesiassa pelkoa maallisia heikkouksia kohtaan. Sekä *Love Intrigues* että monet *A Patch-Work Screenin* tarinat käsittelevät avioliittoja ja romansseja, mutta niissä on

¹⁶⁸ Aphra Behniä ei kritisoi vain kirjallisessa mielessä, vaan esimerkiksi myös hänen ulkonäköään ja siveyttään arvosteltiin. Cotterill, 2010, 40-41.

¹⁶⁹ Barker, 1723, image 140-142.

¹⁷⁰ Barker, 1723, image 113.

¹⁷¹ Barker, 1713, 49-51.

useimmiten teemana uskottomuus ja petollisuus.¹⁷² Bosvilia, jonka vaimoksi suostuminen oli muuttaa Galesian elämän suunnan kirjoittamisesta herrasnaisen velvollisuuksien täyttämiseen, kuvataankin epäjumalaksi, jota Galesia erehtyy palvomaan, ja joka johdattaa häntä kauemmas todellisesta kutsumuksestaan kilpaillessaan Galesian rakkaudesta kristityn päämäärien kanssa.¹⁷³ Tässäkin Barker asettaa avioliiton ja kirjoittamisen toistensa vastakohtiksi.

4.2 Naimaton nainen Delariviere Manleyn teoksissa

Sekä Manley että Barker pysyivät koko elämänsä naimattomina,¹⁷⁴ eivätkä heidän romaaniensa omaelämäkerralliset sankarittaretkaan koskaan päädy avioliittoon. Teema on keskeinen heidän teoksissaan, mutta koska olen jo käsitellyt Galesian suhdetta avioitumiseen edellisessä alaluvussa, tarkoitukseni on tässä kappaleessa tarkastella nimenomaan sitä, miten Manley käsittelee kirjoissaan avioliittoa ja sen mahdollisuudesta luopumista tai sen menettämistä. Avioliitto nähtiin naisen luonnollisena päämääränä, joten naimattomana pysyvät naiset – joita toki oli lukuisia – olivat aina poikkeus normissa. Etenkin aikana, jolloin naisten oli vaikea hankkia oma elantonsa ja säilyttää samalla hyvä maineensa, avioliitto tarjosi taloudellista turvaa ja vaimon ja äidin rooli elämäntehtävän. Naimattomuuteen oli luonnollisesti monia yksilöllisiä tai olosuhteista johtuvia syitä. Manley ja Barker käsittelevät aihetta omakohtaisesti, eivätkä pyri yleistämään sankarittariensa kokemuksia, vaikka ne onkin mahdollista kytkeä myös laajempaan aikalaiskontekstiin. Kiinnostavaa on, että heidän hahmonsä Deliaa lukuun ottamatta jäävät naimattomiksi nimenomaan omasta tahdostaan, vapaaehtoisen ratkaisun myötä. Normista poikkeaminen on siis Rivellalle ja Galesialle oma valinta. Naimattomuus kytkeytyy myös heidän valintaansa kirjoittaa, etenkin Galesian kohdalla. Kirjoittaminen tarjosi heille elannon, joten he eivät olleet rahan suhteen riippuvaisia aviomiehen hankkimisesta. Toisaalta kirjoittamisen ja vaimon tehtävien yhdistämistä kuvataan romaaneissa vaikeana yhdistelmänä, ne eivät asetu luonnollisesti toistensa lomaan.

¹⁷² Esimerkiksi Barker 1723, image 97-99, 106-110 ja 120-125.

¹⁷³ Barker 1713, esimerkiksi 40.

¹⁷⁴ Kuten aiemmin on mainittu, Delariviere Manleyn avioliitto John Manleyn kanssa oli laitton.

Delian tarina poikkeaa muiden hahmojen avioliittoon liittyvistä narratiiveista, sillä Delian omat pyrkimykset ovat varsin traditionaaliset. Delia uskoo todella menneensä naimisiin Don Marcusin kanssa, ja vasta myöhemmin hän saa kuulla tämän järjestäneen heille valehäät. Don Marcusin ensimmäinen vaimo elää yhä, mikä kumoaa avioliiton. Koska Delian tapaus ei perustu fiktion vaan Manleyn omiin kokemuksiin, siitä on mahdollista tulkita ajan avioliittokäytänteiden olleen varsin löyhiä. 1700-luvun kuluessa pyrittiinkin avioliittojen entistä tiukempaan kontrolliin lain tasolla, ja muutosten jälkeen alaikäinen saattoi avioitua enää vain vanhempien luvalla.¹⁷⁵ Tällainen valvonta saattoi siis myöhemmin auttaa muita Delian asemassa olevia nuoria naisia.

Delian yhteiselo Don Marcusin kanssa on ollut vaikeaa tämän despoottisen luonteenlaadun takia, mutta siitä huolimatta Delia on pystynyt juonen paljastumiseen asti pitämään asemaansa turvattuna ja virallisena ja mainettaan tahrattomana. Avioliiton todellisen laidan paljastuminen mullistaa Delian elämän ja tekee hänestä rakastajattaren ja siten moraalisesti epäilyttävän. Delia pitää elämäänsä tuhoon tuomittuna ja poikansa menestymisen mahdollisuuksia uhattuina.¹⁷⁶ Delialle naimattomuus on siis onnettomuus, sillä hän on menettänyt koskemattomuutensa, jonka tulisi ihanteellisesti olla erottamaton osa naisen naimattomuutta. Koska Delia itse on pyrkinyt toimimaan hyveellisesti, ja päätynyt vaikeaan tilanteeseen muiden toiminnan vuoksi, Manley kuvaa häntä olosuhteiden uhrina.

Koska Rivellan tarina on epäsuoraa jatkoa Delialle, heillä on myös sama menneisyys valeavioliiton suhteen. Rivellan narratiivi vie kuitenkin vuosia pidemmälle kuin Delian, joten lukijat saavat tietää, miten hän ratkaisee epäsuotuisan tilanteensa. Rivella ei vaikuta enää myöhemmin kärsivän rakastajattaren asemastaan samalla tavalla kuin Delia, vaan voi sen turvin elää vapaamielistä elämää samanhenkisissä seurapiireissä. Kirjan kertojanäänenä toimiva Sir Charles Lovemore, Rivellan lapsuudenaikainen ystävä, pitää kuitenkin Rivellan käyttäytymistä ajattelemattomana ja huikentelevaisena¹⁷⁷, ja suree maailman huonoa mielipidettä ystävästään. Rivellan menetetty maine vaikuttaa myös konkreettisesti hänen elämäänsä. Lovemore, joka on ennen aikonut naida hänet, ei voi Rivellan kohtalosta kuultuaan tarjota tälle enää

¹⁷⁵ Roulston, 2010, 20-21.

¹⁷⁶ Manley, 1709, NA II, image 201.

¹⁷⁷ Manley, 1715, esimerkiksi 44 ja 71.

avioliittoa, ainoastaan rakastajattaren aseman. Lovemore toimii yhteisön normien mukaisesti, eikä siis voi ottaa vaimokseen Rivellan tavoin seksuaalisesti kokenutta naista. 1700-luvulla, jolloin naisen käyttäytyminen, ja etenkin seksuaalisuus, oli tiukan tarkastelun kohteena, morsiamet olivat ihanteellisesti neitsyitä, vaimot siveellisiä ja lesket selibaatissa.¹⁷⁸ Rivella ei siis täytä yhtäkään näistä normeista. Hän kieltäytyy Lovemoren tarjouksesta, tosin ei moraalisisista syistä, vaan siksi, ettei hänellä ole muita kuin ystävyyyden tunteita ihailijaansa kohtaan. Rivella, jolla kuitenkin on romaanin aikana suhteita toisiin miehiin, ei etsi rakastajaa itseään elättämään, kuten hänen lähipiiriinsä kuuluva nuori näyttelijätär Bella tekee, vaan todelliseksi kumppaniksi. Manleyn ajatukset avioliitosta nimenomaan kiintymykseen ja älylliseen kumppanuuteen perustuvana olivat varsin ajankohtaisia 1700-luvun alussa, sillä käsitykset avioliitosta olivat vähitellen muuttumassa. Avioliitosta oli tulossa entistä yksityisempi instituutio, jonka perusta oli paitsi lapsissa, omaisuudessa ja talouden ylläpitämisessä, myös puolisoiden välisessä kiintymyksessä. Osa avioliittoa käsitelleistä yhteiskunnallisista kirjoittajista kiinnitti huomiota myös siihen, että koulutetulla naisella on enemmän potentiaalia toimia aviomiehensä keskustelukumppanina ja luotettuna puolisona, eikä lukeminen välttämättä estä vaimoa hoitamasta muita velvollisuuksiaan, mihin kiinnitettiin paljon huomiota etenkin naiskirjailijoiden kohdalla.¹⁷⁹ Manleyn Rivella hallitsee aktiivisesti omaa elämäänsä valinnoillaan, tarvitsematta välttämättä miestä - aviomiestä tai rakastajaa - arkeaan turvaamaan, sillä kirjoittamisen ansiosta Rivella on taloudellisesti itsenäinen. Sen sijaan Bellalle rakastaja näyttäytyy nimenomaan mahdollisuutena taloudellisesti turvattuun elämään.¹⁸⁰

Vaikka Rivella elääkin hyvin vapaamielistä elämää, Manley ei kerronnassaan suinkaan suhtaudu avioliittoon välinpitämättömästi. Rivellan elämän suurimmaksi virheeksi nimetään kieltäytyminen Lovemoren kosinnasta vuosia aikaisemmin, ennen Oswaldin (vrt. Don Marcus) huoltajuuteen joutumista. Kieltäytymisen seurauksia kuvataan Lovemoren näkökulmasta:

Kuinka usein olenkaan hänen takiaan surrut hänen ylenkatsettaan ja lyhytnäköisyyttään kieltäytyessään menemästä naimisiin kanssani, sillä jos

¹⁷⁸ Harol, 2006, 1- 4.

¹⁷⁹ Roulston, 2010, 15, 27.

¹⁸⁰ Manley, 1715, Bellan tarina sivulta 86 alkaen.

hän olisi suostunut niin tekemään, kaikki nuo onnettomuudet, jotka ovat sittemmin häntä kohdanneet kunniallisuuden ja maailman mielipiteen suhteen, olisi todennäköisesti voitu estää, mikä todistaa rahvaan sanonnassa olevan perää, että *kerran elämässä meillä on valtaa omaan onneemme*.¹⁸¹

Kieltävä vastaus kosintaan muodostuu Rivellan elämän ”juonen” käännekohdaksi, hetkeksi, jolloin Rivellalla on mahdollisuus vaikuttaa oman tulevaisuutensa kulkuun. Väärä valinta johtaa väistämättä tapahtumiin, jotka muuttavat Rivellan aseman yhteiskunnassa peruuttamattomasti. Jälkikäteen kertojan, eli Lovemoren, on mahdollista pohtia erilaisen vastauksen mahdollisia seurauksia. On luonnollisesti mahdotonta väittää todellisen elämän kontekstissa, että avioliitto Lovemoren kanssa olisi tehnyt Rivellan väistämättä onnelliseksi, mutta kun elämä kerronnallistetaan, on siitä mahdollista jälkikäteen, seuraukset tuntien, havaita ”käännekohta”, joka Rivellan tapauksessa johtaa sosiaaliseen tragediaan.

Rivellan tilanne ei kuitenkaan käytännöllisesti katsoen estä häntä menemästä uusiin naimisiin. Manley kuvaa Rivellan pitkää suhdetta Cleanderiin, joka vaimonsa kuoltua on vapaa ja innokas naimaan Rivellan. Rivella on siis jälleen valintatilanteessa, jonka ratkaisu on sama kuin ennenkin: avioliitosta kieltäytyminen, vaikka myöntymisen voisi vakiinnuttaa Rivellan huteran aseman yhteisössään.¹⁸² Tälläkin kertaa Rivellan päätöstä selitetään vapaalla tahdolla, uhrautumisella toisen hyväksi. Cleander, joka on ajautunut suuriin rahavaikeuksiin, joutuisi entistä suurempiin taloudellisiin ongelmiin avioituessaan vähävaraisen Rivellan kanssa. Sen sijaan Rivella neuvoo häntä naimaan rikkaan lesken itsensä sijaan.¹⁸³ Manleyn tapa kuvata Rivellan ratkaisua sopii hyvin yhteen romaanin tarkoituksien kanssa: *The Adventures of Rivellan* julkaisemisen tarkoituksena oli esittää Manley erehtyvällään mutta pyrkimystensä suhteen vilpittömänä ja epäitsekkäänä, ja tuoda moraalisesti epäilyttävän julkisuuskuvan rinnalle Manleyn oma käsitys itsestään – tai oikeastaan se käsitys, jonka hän toivoi ihmisillä olevan itsestään. Manley kerronnallistaakin elämäänsä nimenomaan aikeidensa, arvojensa ja tavoitteidensa kautta, ei niinkään varsinaisten tapahtumien. Romaanissa

¹⁸¹ Manley, 1715, 28. Kursivointi alkuperäinen. Liite 28.

¹⁸² Manley, 1715, 106.

¹⁸³ Manley, 1715, 104-108.

Manley perustelee Rivellan naimattomuutta ensinnäkin nuoruuden virheillä ja sittemmin toisten parasta ajattelevalla luonteenlaadulla.

Rivellan epäkonventionaalisista ratkaisuista huolimatta Manley selvästi tunnistaa aikansa luomat ihanteet avioliiton suhteen ja kommentoi niitä teoksissaan. Hän kuvailee täydellisen vaimon ominaisuuksia käsitellessään Sir Peter Vainloven, teatterivaikuttajan, avioliittoa.

[...] koskaan ei ollut kukaan nainen paremmin ansainnut hyvän vaimon mainetta, hän oli huomaavainen kaikkia aviomiehensä mielialoja kohtaan, hänen suuri rakkautensa, yhdessä lempeän luonteenlaadun kanssa, teki miehen olon kotona hyvin mukavaksi [...].¹⁸⁴

Sir Peterin vaimossa näyttää siis tiivistyvän ajatus kotia rakentavasta ja miestään lempeästi tukevasta naisesta. Etenkin opaskirjallisuus, joka usein käsitteli avioliittoa, korosti kodin merkitystä.¹⁸⁵ Ja koska koti oli nimenomaan naisen maailma, sen onnellisuuden ylläpitäminen kuului hänen velvollisuuksiinsa, mihin *The Adventures of Rivellan* katkelmakin viittaa. Kodin, perheen ja jopa yhteiskunnan moraalinen vastuu liitettiin naisiin etenkin 1700-luvun loppupuolella. Hyveellisen naisen ajateltiin vaikuttavan edistävästi miehen luonteeseen ja elämäntapoihin, joilla oli vaikutusta yhteiskunnankin tasolla. Julkisista toimistaan, esimerkiksi kaupankäynnistä, selviytyäkseen miehen ajateltiin tarvitsevan kuitenkin myös luontaista jämäkkyyttään ja itsekontrollia, joten naisellisten vaikutteiden ei suotu olevan liiallisen voimakkaita.¹⁸⁶

Myöhemmin Sir Peterin kerrotaan toivovan Rivellasta rakastajatartaan, mutta siinä missä hänen vaimonsa on suloinen ja ymmärtäväinen, Sir Peter pitää Rivellaa liian ”tulisena” ja siten hallitsemattomana. Tämän vuoksi Sir Peter lopulta luopuu aikeistaan. Rivellan vertaaminen Lady Vainloveen esittää naiset toistensa vastakohtina, ja asettaa Rivellan soveltuvuuden kumppaniksi (vaikka hänen kohdallaan kyse ei olekaan avioliitosta) kyseenalaiseksi luonteenpiirteidensä takia.

Vaikka Manley vaikuttaa olettavan, että Rivellan avioliitto Cleanderin kanssa olisi osoittautunut onnelliseksi, hän tarjoaa teoksissaan useita esimerkkejä onnettomista

¹⁸⁴ Manley, 1715, 4. Liite 29.

¹⁸⁵ Roulston, 2010, 21.

¹⁸⁶ Kent, 1999, 68-70.

avioliitoista. Hän erottaa avioliiton ja rakkauden käsitteet toisistaan ja tuo esille sen huomion, että toinen ei ole riippuvainen toisesta. Esimerkiksi *The New Atalantiksen* ensimmäisessä osassa kertomassaan tarinassa hän kuvailee ja osin kritisoikin herra ja rouva St. l'Amantin avioliittoa, joka on solmittu heidän ollessaan hyvin nuoria.

Monsieur St. l'Amant ei ollut koskaan elämässään ollut rakastunut, ellei sitten ole rakkautta olla hyvä ja ystävällinen aviomies vaimolle, jonka on nainut lapsuusiässä ja jonka kanssa on kasvanut. Nämä avioliitot ovat helliä ystävyysuhteita, vapaita levottomuudesta, omistamisen toiveista ja peloista; tyyniä ovat heidän kaipuunsa; tyyniä ilonsa; he voivat suorittaa velvollisuutensa arvokkaasti, kantaen kahleitaan vailla kiinnostusta vapautta kohtaan; mutta kiihkeät ilot ja antautuvan rakkauden lumoavat ihanuudet, [...] ovat kaikki vieraita Aviolle, johon heidät on säädetty ennen kuin heillä on ollut ikää tai aikaa kaivata sitä.¹⁸⁷

Manleyn kirjoissa on nähtävissä ajatus rakkaudesta ja intohimosta luonnollisena ja lähes väistämättömänä tunteena ihmisille. Hänen kuvaamaan järjestetyt avioliitot, jotka eivät suinkaan olleet harvinaisia 1600- ja 1700-luvun taitteessa, vaikuttavatkin hyvin problemaattisilta. St. l'Amantien avioliittokin ajautuu lopulta haaksirikkoon aviorikoksen vuoksi. Rivella, joka edustaa Manleyn aikuisikää, välttelee rakkauttoman avioliiton solmimista. 1700-luvulla oli vaikeaa päättää onnetonta avioliittoa, sillä avioeroa ei saanut kuin tietyissä poikkeustilanteissa: asuminen erillään oli sen sijaan paljon yleisempää. Lain silmissä aviomies oli edelleen naisen "omistaja", joka hallinnoi esimerkiksi vaimonsa rahoja.¹⁸⁸ Aviomiehen jättäminen saattoikin olla etenkin alempien luokkien naiselle paitsi sosiaalinen myös taloudellinen katastrofi.

4.3 Ainoa tytär ja sukupuolten sota

Love Intrigues käsittelee pääasiallisesti Galesian ja hänen serkkunsa Bosvilin välistä vaikeaa ja epätasaista ihmissuhdetta. Rakastuneen nuoren naisen roolissa Galesia vaikuttaa sulautuvan yhteiskunnan odotuksiin: hän toivoo avioliittoa Bosvilin, hyväosaisen nuoren miehen kanssa mutta odottaa kärsivällisesti tämän aloitetta pyrkien

¹⁸⁷ Manley, 1709, NA I, image 125-126. Liite 30.

¹⁸⁸ Roulston, 2010, 20-21.

itse käytöksessään kunniallisuuteen ja vaatimattomuuteen, vaikka hänen tunteensa ovatkin vahvat.

[...] olin tarkkaavaisesti rajoittanut toimiani hyveen ja vaatimattomuuden sääntöjen mukaisiksi, mutten kuitenkaan lakannut olemasta kohtelias tai hyväluontoinen, pysyin aina hänen seurassaan, kuuntelin häntä, huvittelin, pilailin hänen kanssaan; mutta en koskaan niin vapaamielisesti, että se olisi ollut hyvien tapojen vastaista tai rikkonut kunnioitusta kummankaan puolelta [...].¹⁸⁹

Galesia pitää omaa toimintaansa yhteisönsä sääntöjen mukaisena ja odottaa myös Bosvililta vastavuoroisuutta. Galesian järkytykseksi Bosvil ei toimikaan normien mukaisesti vaan vuoroin tunnustaa, vuoroin kieltää tunteensa, johdatellen Galesiaa harhaan, kuitenkin vailla pyrkimystä Galesian kunniallisuuden tuhoavaan viettelyyn, mikä monissa muissa aikakauden romaaneissa oli keskeinen teema. Kyse ei siis ole siitä, kykeneekö Galesia vastustamaan lankeamisen houkutusta, vaan siitä, onko hän naisena toiminut oikein päästäkseen naimisiin. Galesian oma, soveliaisuussääntöjä noudattamaan pyrkivä käytös asetetaan päähenkilön omassa pohdinnassa kyseenalaiseksi: onko hän liian etäinen, ja missä kunniallisuuden ja kiinnostuksen liian selvän osoittamisen raja kulkee? Onko hän onnistunut herättämään miehen kiinnostuksen, mutta kyennyt tekemään sen siveellisesti? Lukuisat nuorille naisille suunnatut opaskirjat ja muut opettavaiset julkaisut muokkasivat etenkin keskisäätyyn kuuluvan väestön identiteettiä ja ohjasivat naisia tekemään itsestään miehien kiinnostuksen kohteita, mutta tärkeää oli, että tämä tapahtui vain avioliiton kontekstissa. Vivien Jonesin mukaan naisiin liitetyt hyveet olivat passiivisia, luonnolliseksi käsitettyyn feminiinisyyteen kuului epäsuoruus ja negaatiot.¹⁹⁰ Etenkin naimattomalle naiselle liiallinen käytöksen suoruus saattoi koitua kohtalokkaaksi maineen ja siten avioliitto-odotusten kannalta.

Galesia on huolellisesti pyrkinyt kätkemään kiinnostuksensa Bosviliin jotta ei vaikuttaisi kevytmieliseltä, mutta samalla välttänyt kaikkea, mikä voisi vaikuttaa Bosviliin ja hänen kiintymykseensä negatiivisesti. Rakkaussuhteissa mies oli aktiivinen

¹⁸⁹ Barker, 1713, 40. Liite 31.

¹⁹⁰ Jones, 1990, 14-15.

toimija, ihailija ja lopulta kosija. Jane Barkerin lisäksi esimerkiksi Elizabeth Singer Rowe (1674-1737) käsitteli kirjoituksissaan nuorten tapailun ongelmallisuutta ja etenkin naisille soveliaista, etäistä roolia. Barkerin tavoin hänkään ei haasta käytösnormeja vaan hyväksyy ne.¹⁹¹ Myös vanhempien rooli avioliiton solmimisessa oli yleensä suuri, kuten esimerkiksi *Love Intriguesista* ja *A Patch-Work Screenistä* ilmenee. Vanhemmat ovat näissä tapauksissa kuitenkin vain neuvottelijan roolissa, huolehtimassa avioliiton mukanaan tuomista omaisuusjärjestelyistä ja tarkkailemassa toisen osapuolen soveliaisuutta omalle jälkikasvulle.

Naisen oli samassa tilanteessa toimittava mahdollisen epäsuorasti ja vältettävä aktiivisia tekoja avioliiton edistämiseksi. Pääasiallisesti tämä tarkoitti hyvän kuvan antamista omasta luonteesta, mikä tietenkin kytkeytyi käytösoppaiden luomaan kuvaan ihanteellisesta vaimosta, joka oli hellä ja kuuliainen.¹⁹² Niinpä Galesiankin on vain odotettava, että Bosvil ilmaisee tahtonsa.

Barker pohtii romaanissaan oman aikansa käytössääntöjä, mutta päätyy lopulta vakuuttamaan, että Galesian toiminnassa ei ole moitteen sijaa.¹⁹³ Tämä johtaa Galesian siihen päätelmään, että Bosvilin on täytynyt toimia väärin, mikä peruuttamattomasti muuttaa Galesian suhtautumisen häneen. Myös Galesian käsitykset avioliitosta muuttuvat negatiivisemmiksi. Mahdollisesti romaanin omaelämäkerrallisuus vaikuttaa siihen, että Galesia ei ole kuin opettavaisten romaanien henkilöt: oikealla käytöksellä ei aina saavutetakaan palkintoa, millä varsin usein 1700-luvun kirjallisuudessa tarkoitetaan avioliittoa, koska todellisuus voi kulkea aivan toiseen suuntaan. Galesia tuleekin lopulta Bosvilin hylkäämäksi.

Galesian hillitty hahmo kokee äkillisen ja hetkellisen muutoksen, kun Bosvil ehdottaa ystäväänsä hänelle aviomieheksi. Galesia on tähän asti hillinnyt kaikki tunteenpurkaukset. Hän kuvaa itseään kristityksi, joka on odottanut voivansa kääntää toisenkin poskensa lyötäväksi. Vertaus saa kuitenkin yllättävän käänteeseen, kun Galesia huomauttaa, että toisen lyönnin jälkeen velvollisuus on kärsitty ja kostolle on mahdollista antautua.¹⁹⁴ Galesia ei siis aiokaan alistua hiljaa kohtaloonsa vaan jopa

¹⁹¹ Singer Rowe, 1728, 23-25.

¹⁹² Esimerkiksi Jones, 1990, 14 ja 57.

¹⁹³ *ibid.*

¹⁹⁴ Barker, 1713, 42.

odottaa tilaisuuden tarjoutumista ”hyökkäykseen”. Kun Galesian isä tulee kertomaan tyttärelleen Bosvilin suosittelimesta sulhasehdokkaasta, Galesian hiljaista reaktiota pidetään ”neitsyen hämmennyksenä”¹⁹⁵, joka esittäytyy luonnollisena ja sallittuna reaktiona avioliittotarjoukseen, mutta todellisuudessa tilanne on päinvastainen. Voimakkaat tunteet, joita naissukupuolen edustajan tulisi hallita – tai joita ei ihanteellisesti olisi olemassakaan – purkautuvat Galesian mielessä eräänlaisena väkivaltaisena fantasiana, jossa hän menettää oman minuutensa, muuttuen kostajahahmoksi, joka puolustaa naisia tuhoamalla pahaa edustavan miehen. Galesia lähtee raivon vallassa kostoretkelle kohti Bosvilin asuinpaikkaa:

[...] kuvitellen pistomiekan käteeni, sanoin itselleni: uskoton *Bosvil* ei enää hiljentäisi minua, tai ketään sukupuolestamme; hänen mukanaan lopetan hänen rotunsa, enää se ei aiheuta häiriötä tai loukkaa naiskuntaa; tämä ainoa Poika tulee kuolemaan minun, ainoan Tyttären, käsien kautta; ja vaikka maailma kutsuisi sitä julmuudeksi, tai barbaariseksi, olen varma, että sukupuolellamme tulee olemaan syytä kiittää minua, ja vuosittain pitää festivaalit, joiden aikana hänen kaltaisensa rikollinen teloitetaan [...].¹⁹⁶

Galesia hylkää kaikki yhteiskunnan mielikuvat naisesta passiivisena, epäsuorana toimijana. Hänen kuviteltu kostonsa on fyysinen ja väkivaltainen, ja kohdistuu koko miessukupuolta, ei ainoastaan Bosvilia kohtaan. Hänen ajatuksissaan Bosvilin tekemät vääryydet liittyvät ikään kuin miehille yhteiseen luonteenlaatuun, josta naisten kohtaamat kärsimykset johtuvat. Siinä missä Galesia syyttää koko miessukupuolta, hän myös puolustaa kaikkia naisia, ei vain itseään. Toisaalta on mahdollista ajatella, että Galesia oikeuttaa väkivaltaiset ajatukset kostosta juuri sillä, että kokee tekevänsä niillä maailmalle palveluksen.

Galesia siis kieltäytyy olemasta enää hiljaa – tähän saakka hän on pysytellyt ikään kuin sivustakatsojana ja välttänyt ottamasta kokemiaan vääryyksiä puheeksi - ja kostonhalussaan päätyy äärimmäiseen ajatukseen siitä, että miesten poistaminen maailmasta olisi paitsi välttämätön, myös juhlistava teko, mihin kuvitelma vuotuisista

¹⁹⁵ Barker, 1713, 43.

¹⁹⁶ Barker, 1713, 43-44. Liite 32.

festivaaleista liittyy. Päämääränsä takia Galesia näkee itsensä myyttisten tarinoiden veroisena sankarina:

[...] minua ylistettäisiin tulevina aikoina; sillä maailman vapauttaminen hirviöstä oli teko, jonka vuoksi *Herculesta* arvostettiin sankarina, ja *Yrjöä* pyhimyksenä. Joten toki minutkin liitettäisiin sankarittarien joukkoon sellaisesta palveluksesta sukupuolelleni, sillä varmastikaan *Arabian* aavikot eivät ole koskaan synnyttäneet yhtä valtavaa hirviötä kuin tämän vastuuttoman *Bosvilin*.¹⁹⁷

On kiinnostavaa, että Galesia tuo esille nimenomaan miespuolisia sankareita verraten heidän tekojaan omiin suunnitelmiinsa. Pearsonin ja Popen mukaan sankaruus ja siihen liittyvä tietoisuus ja aktiivisuus mielletään nimenomaan maskuliiniseksi ominaisuudeksi. Hirviön surmaaminen on sankaritarinoiden miehinen tehtävä, johon Galesia nyt pyrkii osalliseksi - vaikka toki kutsuukin itseään sankarittareksi, ei sankariksi. Pearson ja Pope erottavat toisistaan kaksi erilaista heroosta arkkityyppiä. Ensimmäinen arkkityyppi on dominoiva ja vallanhaluinen sankari. Tämä tyyppi on kuitenkin toissijainen, sillä Pearsonin ja Popen mukaan keskeisin sankarityyppi pyrkii pikemminkin ymmärtämään kuin hallitsemaan maailmaa. Heidän tärkein ominaisuutensa on nokkeluus, ei voima tai väkivaltaisuus. Tälle arkkityypille on tavallista jonkinlainen altavastaajan asema, esimerkiksi alasäätyinen syntyperä - tai kenties sukupuoli.¹⁹⁸ Ainoa tytär -fantasiassa Galesia samastuu kuitenkin voimakkaasti nimenomaan ensimmäisenä mainittuun arkkityyppiin pyrkiessään veriseen koston ja Bosvilin surmaamiseen. Galesia ei siis vain kuvaa itseään sankariksi, vaan hän myös liittää sankaruuteensa hyvin maskuliiniseksi ymmärrettyjä piirteitä.

Galesian ja Bosvilin välinen kamppailu käydään Galesian mielessä symbolisena, ainoan Tyttären (only Daughter) ja ainoan Pojan (only Son), eli eräänlaisten sukupuolten ”arkkityyppien” välisenä.

[...] kun olin yksin, raivo ja hulluus pysäyttivät minut, kauna ja kosto olivat kaikki, mitä saatoin ajatella: kutsuin julmaa Henkeä, päätin hänen kuolemastaan ja huvitin itseäni mieltymyksellä barbaariseen koston:

¹⁹⁷ Barker, 1713, 44. Liite 33.

¹⁹⁸ Pearson & Pope, 1981, 4-6.

ilahtuisin, jos näkisin veren virtaavan hänen epärehellisestä sydämestään [...].¹⁹⁹

Galesia kuitenkin huomauttaa, että vaikka loukatuista naisista voisi tulla käytännössäkin hurjia villi-ihmisiä, heidän fyysinen heikkoutensa estää sen. Naisten väkivaltaisuus olisi Galesian mukaan luonnonlakien vastaista. Galesiankin muutos ainoaksi Tyttäreksi pysyy lopulta sisäisenä, ja hänen vihansa kääntyy hetkellisesti häntä itseään vastaan. Galesia ei siis koskaan toteuta suunnitelmiaan. Hän ei myöskään kerro niistä kuin ystävälleen Lucasialle, joka romaanissa ottaa yleisön roolin ja on esittämiensä kysymysten ansiosta tarinan kertomisen näennäinen motiivi.

Galesia katuu pian purkaustaan ja ajatuksiaan ja toivoo kuolevansa pahuutensa takia.²⁰⁰ Katumuksen hetki ei saa häntä antamaan anteeksi Bosvilille, mutta saa hänet pitämään suunnitelmiaan kauhistuttavina. Kenties Barker pyrkii hyvittämään sankarittarensa negatiiviset tunteet välittömästi seuraavalla katumuksella. Galesia turvautuu suunnitelmaansa rauhanomaisempaan keinoon purkaa tunteitaan, kirjoittamiseen, jonka kautta hän sanoo kykenevänsä elämään tapahtumat ja tunteet uudelleen ja siten käsittelemään niitä.²⁰¹ Kirjoittaminen toimii Galesialle ensisijaisena itsereflektion keinona ja rationaalisen ajattelun vertauskuvana. Kirjoittaminen ja vetäytyminen uskonnollisiin pohdintoihin palauttavatkin lopulta Galesian tasapainon. *Love Intriguesin* lopussa näkökulma palaa St. Germainisiin, jossa Galesia ja Lucasia reflektoivat kerrottua tarinaa, kunnes iltarukoukselle kutsuvat kellot päättävät kerronnan, omalta osaltaan korostaen uskonnon harmonisoivaa merkitystä Barkerin elämäntarinassa.²⁰²

Jane Barkerin teksteissä ainoasta Tyttärestä kertova katkelma muodostaa poikkeuksen sekä aiheen että tyylin suhteen. Hänelle ei ole epätavallista kuvata voimakkaita tunteita, mutta kaikenlaiset väkivallan kuvaukset loistavat muuten poissaolollaan hänen teoksissaan, joissa inspiraation, kirjailijan uran ja uskonnon pohdiskelu on pääasiallisen huomion kohteena. Toisaalta juuri omaelämäkerrallisuus voisi selittää sen, että Barker on päättänyt sisällyttää romaaniinsa myös petetyn nuoren naisen raivon. Barker luettiin jo 1700-luvulla hyveellisten naiskirjailijoiden joukkoon, mutta moraalisisille romaaneille

¹⁹⁹ Barker, 1713, 43. Liite 34.

²⁰⁰ Barker, 1713, 45.

²⁰¹ Barker, 1713, 45.

²⁰² Barker, 1713, 70.

oli yleensä tyypillistä esittää sankarittaret eteerisinä ja epäfyysisinä, oikeastaan siis moraalisten asenteiden ruumiillistumina.²⁰³ Galesian esittäminen Tyttärenä on tästä käsityksestä varsin etäällä, mutta Galesian hahmossa on muitakin piirteitä, jotka eivät täysin sovi moraalisen sankarittaren rooliin. Barker ei luo Galesiasta ihanteellista kuvaa, vaikka tämä pyrkiikin jatkuvasti kehittämään luonnettaan ja taitojaan, vaan käsittelee myös hänen sisäisiä kamppailujaan ja vaikeuksiaan pitäytyä naiseuden normeissa. Galesialle ei ole tarjolla suoria keinoja ilmaista negatiivisia tunteitaan käytöksellään tai esimerkiksi keskustellen, sillä sekä naisiin että yleiseen kohteliaisuuteen kohdistuvat odotukset ohjaavat tiukasti hänen toimiaan. Galesian kirjoittama kirje jää lopulta ainoaksi hänen tunteitaan kuvaavaksi konkreettiseksi teoksi. Kirjeessään hän ilmaisee, ettei toivo näkevänsä Bosvilia enää,

[...] sillä en ole tehnyt mitään epäkunniallista itseäni tai tönkyä Teitä kohtaan; tämän vuoksi sopisin paremmin kohteliaisuuden kuin ivailun kohteeksi [...].²⁰⁴

Galesia itse pitää kirjettä pikaistuksissa tehtynä ja omituisena (bizarre). Hän ei anna siis tällekään tunteiden ilmaisulle omaa hyväksyntäänsä. Galesian kertomuksessa katumus seuraa aina tiiviisti negatiivisia tunteita.

Jane Barkerin sankaritar-minälle, Galesialle, kirjoittaminen on tärkein tapa pohtia mielensisäistä ja -ulkoista maailmaa, myös niiden negatiivisia piirteitä. Barkerillekin kirjoittaminen tarjoaa väylän ilmaista laajasti ajatuksiaan Galesian kautta.

4.4 Bacchuksen ja Venuksen rikollisimmat riitit, eli sukupuolten rajoja rikkovat aiheet Manleyn ja Barkerin teoksissa²⁰⁵

Delariviere Manley ja Jane Barker eivät pitäytyneet naiskirjailijoille ja -yleisölle soveliaissa aiheissa, vaan he molemmat kuvaavat romaaneissaan myös henkilöitä ja aiheita, jotka rikkoivat 1700-luvun sosiaalisia normeja. Tämä ei ollut yksinkertainen tai helppo ratkaisu naispuoliselle kirjailijalle, sillä heidän teoksiaan luettiin tarkalla moraalisella silmällä, ja tekstin säädttömyys liitettiin hyvin helposti kirjailijaan

²⁰³ Richetti, 1998, 191.

²⁰⁴ Barker, 1713, 46. Liite 35.

²⁰⁵ Mukaelma, Manley, 1709, NA II, image 22.

itseensä. Lukijoidensa kulmia kohottanut naiskirjailija saattoi saada epäsiiveellisen maineen, ja hänestä voitiin puhua hyvinkin seksuaalisin termein.²⁰⁶ Manley ja Barker halusivat profiloitua kirjailijoina hyvin eri tavoin, ja heidän tapansa käsitellä "moraalittomia" aiheita eroavatkin paljon toisistaan. Manleyn romaanit, kuten hän Lovemoren kautta itsekin kuvailee, ovat intohimoisia ja poliittisia, ja kattavat monien rakkaussuhteiden ja juonittelujen narratiiveja. Hänen naispuoliset henkilönsä ovat rakastajattaria, vapaita ajattelijoina, langenneita naisia ja jopa rikollisia. Manley kuvaa heitä vuoroin muiden tekojen uhreina, vuoroin aktiivisina toimijoina. Hän saattaa kritisoida heidän typeryyttään tai valitella heidän tekemiään virheitä, mutta hän tuomitsee mieluummin seurapiireissä vallitsevan piittaamattomuuden ja oman edun tavoittelun kuin rakkausjuttuun heittäytyneen ja siten maineensa menettäneen naisen. Tämä korostuu etenkin hänen omaelämäkerrallisten henkilöidensä kohdalla. Toisaalta Manleyn tyyli on usein satiirinen, välillä myös pilkkaava, ja kirjojen sävy selvän viihteellinen. Barker sen sijaan vaikuttaa kunnioittavan normeja, ja hänen kirjoistaan puuttuu Manleyn karnevalismi. Vaikka Barkerin sankaritar osoittaakin myötätuntoa huonomaineisten naisten vaikeaa tilannetta kohtaan, hän ei pyri Manleyn tavoin vaatimaan heille oikeutta vaan kehottaa heitä itseään tekemään parannuksen. Galesia itse pitää huolta kunniallisuudestaan, kun taas Manleyn sankarittaret ovat itse kokeneet yhteisön paheksunnan. Aiheiden valinta, niiden käsittely ja kerronnan sävyt vaikuttivatkin vahvasti siihen, millainen kirjailijan identiteetti, maine ja lukijakunta Manleylle ja Barkerille muodostui.

1700-luvun yhteisöissä ja kirjallisuudessa paheksutuoin henkilö oli varmastikin tavalla tai toisella seksuaalisen käyttäytymisen normeja rikkonut nainen, josta aikakauden kirjalliset ja visuaaliset lähteet tarjoavat lukemattomia kuvauksia. Naisen käyttäytymistä, suuren kiinnostuksen kohdetta, määritti sosiaalinen koodisto, johon lukeutuivat muun muassa eleet, pukeutuminen ja sananvalinnat. Naisen siiveellisydestä oletettiin olevan mahdollista saada vihjeitä näitä asioita tarkkailemalla. Havainnot vaikuttivat naisen maineeseen, jonka menettäneeltä evättiin sosiaalinen arvostus. Katharine Kittredge huomauttaa, että naisen arvo nähtiin sen kautta, missä suhteessa he olivat mieheen, eli esimerkiksi tyttären, vaimon tai rakastajattaren aseman kautta, ja miten heidät voitiin suhteuttaa naiseuden ideaaliin. Renessanssin aikakaudella

²⁰⁶ Jones, 1990, 140-141.

sukupuolelle soveliaan käyttäytymisen rajojen rikkomisen, kuten esimerkiksi aviorikos, nähtiin sosiaalisena häiriönä, ja siten siitä myös seurasi sosiaalinen rangaistus. Tämä saattoi tarkoittaa paitsi pilkkaa jopa julkista nöyryytystä tai fyysisiä rangaistuksia. Sen sijaan 1700-luvulle tultaessa sosiaalinen sanktio saattoi olla hyvinkin hienovarainen, esimerkiksi ystävien kaikkoaminen tai yleinen ilmapiirin viileneminen.²⁰⁷ Toisaalta on mahdollista ajatella, että kirjailija, "julkinen nainen", saattoi edelleen kohdata hyvin julkista pilkkaa toimittuaan tai kirjoitettuaan sopimattomaksi katsotulla tavalla. Esimerkiksi yhtä ensimmäisistä ammattimaisista naiskirjailijoista, Aphra Behniä, joka ei pitäytynyt ainoastaan moraalisisissa aiheissa, ei kritisoitu vain kirjallisessa mielessä, vaan myös hänen persoonaansa, siveellisyyttään ja ulkonäköään pilkattiin julkisesti. Myös Delariviere Manley sai kirjailijan uransa aikana osansa loukkauksista, ja hänestä kirjoitettiin jopa pilkkanäytelmä *The Female Wits* vuonna 1696, joka sai hänet luopumaan näytelmien kirjoittamisesta moneksi vuodeksi mutta ei kuitenkaan muuttamaan tapaansa käsitellä myös sosiaalisesti kyseenalaisia aiheita.²⁰⁸

Delariviere Manleyn kaksi volyymia kattavassa *The New Atalantiksessä* oikeuden jumalatar Astrea arvostelee Atalantiksen saaren paheellista elämänmenoa, mutta Manleyn tarkoituksena ei niinkään näyttäisi olevan moralisointi kuin julkisten henkilöiden varsin hedelmällisten edesottamusten paljastaminen. Usein Manleyn sävy onkin hyvin satiirinen, esimerkiksi hänen kertoessaan nuoren naisen viettelästä miehestä *Atalantiksen* ensimmäisessä osassa:

[...] hän lupaa naivansa tytön, minkä hyväuskoinen kaunotar helposti uskoo, sillä onhan miehellä jo kaksi vaimoa, joten kenties hänellä olisi myös sietokykyä lisätä heidän määräänsä kahteensataan [...].²⁰⁹

Manleyn viettelytarinoiden konteksti muuttuu, kun kyse on vallan huipulla - ja samalla Manleyn kritiikin keskipisteenä - olevista henkilöistä, kreivi Fortunatuksesta, tämän vaimosta ja herttuattaresta, eli kuninkaan virallisesta rakastajattaresta. Heidän suhteensa Manley on täysin vailla sympatiaa ja myötätuntoa, eikä heidän joukossaan ole kirjailijan silmissä uhreja. Vallan ytimeen kuuluvat siirtyvät Manleyn kirjoissa rakkausjutusta toiseen vaarantamatta asemaansa ja vailla sellaisia seuraamuksia, joita muiden

²⁰⁷ Kittredge, 2009, 1-7.

²⁰⁸ Cotterill, 2010, 40-41.

²⁰⁹ Manley, 1709, NA I, image 21.

tarinoiden "vähäpätöisemmät" henkilöt joutuvat kärsimään. Esimerkiksi herttuatar kokee useita avioliiton ulkopuolisia suhteita, jotka vaikuttavat olennaisesti kuuluvan hänen ylhäiseen asemaansa.²¹⁰ Siveellisyyden korostamisesta muodostuikin 1700-luvulla erityisesti keskisäädyn henkistä omaisuutta.

Jane Barkerin kirjoittaessa vietellyistä naisista sävy on hyvin erilainen. Barker ei pyri romaaneillaan paljastuksiin tai skandaaleiden kommentointiin, vaan hänen tapansa tarkastella naisten kohtaloita on usein moralisoiva ja opettavainen. Barker kritisoi toisaalta ihmisten piittaamattomuutta, ja ilkeämielisyyttä, toisaalta naiiviutta ja itsekurin puutetta. Barker tuo onnettomia tapauksia esille varoittaakseen ja valistaakseen lukijoitaan etenkin *A Patch-Work Screenissä*. Vaikka Barker kuvaakin Galesiaa hyveellisenä hahmona, tämän oppineisuus ja perehtyneisyys esimerkiksi lääketieteeseen tarjoavat hänelle keinoja kohdata ja käsitellä vaikeitakin aiheita. Parantajan roolissa hän kohtaa hyvin erilaisia ihmiskohtaloita, pystyen silti säilyttämään oman hyvän maineensa. Yksi esimerkki tästä on tarina, jossa naimisissa oleva mies ensin ottaa nuoren naisen rakastajattarekseen, ja pian hylkää tämän, siten tuomiten tämän kurjuuteen. Tyttö tulee myöhemmin hakemaan apua parantajana toimivalta Galesialta, joka toteaa potilaansa kärsivän sukupuolitaudista.²¹¹ Galesia suhtautuu asiaan varsin toteavasti, juurikaan kauhistelematta, vaikka pitääkin tytön elämäntapoja ja valintoja huonoina.

Manleyn käsittelemät "kyseenalaiset" aiheet eivät kattaneet ainoastaan avioliiton ulkopuolisia suhteita ja niistä syntyneitä lapsia, jotka varmasti olivat varsin yleisiä sosiaalisten normien rikkomuksia. Etenkin *The New Atalantis* -teoksessaan hän kuvaa myös marginaalisempia teemoja, joista useat liittyvät seksuaalisuuteen tai rikoksiin, esimerkiksi naisten välisiä eroottisia suhteita, inestiä ja aviottoman äidin kokeman epätoivon vuoksi tapahtuvaa lapsenmurhaa.

²¹⁰ Manley, 1709, NA I esimerkiksi image 29. Herttuattaren suhde kreivi Fortunatuksen kanssa.

²¹¹ Barker, 1723, image 98.

5 PÄÄTÄNTÖ

Kirjailijaksi ryhtymiseen liittyi monenlaisia haasteita 1700-luvulla, sillä ensinnäkin täytyi olla luku- ja kirjoitustaitoinen ja hankkia tarpeeksi aikaa ja omaa rauhaa kirjan kirjoittamista varten. Etenkin naisille käytännön esteet olivat todellisuutta ja yleensä vain keskimääräistä paremmin koulutetut ja hyvässä sosiaalisessa asemassa olevat naiset kykenivät toimimaan kirjailijoina. Heille kirjoittaminen saattoi tarjota mahdollisuuden omien kykyjen ja näkökulmien julkituomiseen. Kirjoittamisen avulla saattoi myös ansaita rahaa. Muilla tavoilla kuin kirjoittamisella tienäminen olisi ollut naisille haasteellista, ainakin jos halusi säilyttää kunniallisen maineensa.

Kirjoittaminen ja julkaiseminen olivat kuitenkin kuuluneet perinteisesti miehille, ja etenkin julkaiseminen ja ansaitseminen koettiin naisen elämään kuulumattomiksi toimiksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, etteivät naiset kirjoittaneet. Esimerkiksi kirjeet ja päiväkirjat olivat heille hyvin tuttuja kirjoituksenmuotoja, jotka myös romaani otti omakseen.

1700-luvulla kirjallisessa kentässä tapahtuneet muutokset helpottivat kuitenkin naisten pääsyä julkaisun pariin. Aristokraattisten mesenaattien merkitys kirjailijan uralla väheni, ja teki siten julkaisemisesta suurempaa toimintaa. Uudenaikaisen romaanin kehittyminen houkutteli pariinsa entistä enemmän sekä lukijakuntaa että kirjailijoita. Etenkin naiskirjailijoiden määrä kasvoi nopeasti 1700-luvun aikana. Kirjoittaminen muuttui aiempaa ammattimaisemmaksi, ja kirjoista tuli opin- ja uskonkappaleiden sijaan myyntitavaraa, josta kasvava yleisö oli kiinnostunut.

Romaanimuotoon tarttuivat myös Delariviere Manley ja Jane Barker, jotka toimivat kirjailijoina 1600-luvun lopulla ja 1700-luvun alkuvuosikymmeninä. Heidän tuotantoonsa kuuluu omaelämäkerrallisia romaaneja, joissa he pohtivat osittain fiktiivisin keinoin omaa elämäänsä kirjailijoina ja naisina. Näissä romaaneissa heidän elämästään muodostuu kertomus, jolle he ovat kehittäneet sankarittaret, juonen ja kehyksen. Manleyn ja Barkerin hyvin erilaiset tavat kuvata kirjoittamistaan tekee heidän rinnakkaisesta tarkastelustaan kiinnostavaa, varsinkin kun ottaa huomioon, että heidän lähtökohtansa, kuten syntyperänsä, ovat hyvin samankaltaisia. Elämässään ja kirjailijoina he kulkivat kuitenkin eri suuntiin.

Kertomalla tarinansa Delian, Rivellan ja Galesian kautta Manley ja Barker tarkastelevat elämänsä kulkua ikään kuin ulkopuolelta, sitä kommentoiden, reflektoiden ja kritisoiden. Etenkin Manleyn tapauksessa omaelämäkerralla yritetään myös todistaa jotain suurelle yleisölle, ja suostutella heitä kirjailijan puolelle. Barker puolestaan kuvaa omaa kehittymistään kirjailijaksi ja siihen liittyviä sisäisiä pohdintoja.

Manleyn ja Barkerin romaaneissaan käyttämälle omaelämäkerrallisuudelle on ominaista se, ettei se välttämättä noudattele aikakauden romaaneille tyypillisiä henkilöiden ja kohtaloiden arkkityyppejä ja ideaaleja, vaan pitäytyy – ainakin osittain – todellisen elämän sattumanvaraisuudessa. Alkuperäislähteinä käytetyissä romaaneissa fiktio sekoittuu todellisuuteen, mutta tutkimuksen kohteena ovat nimenomaan kirjailijoiden elämästään esittämät näkemykset. Omaelämäkerrallisuudesta huolimatta kertomuksen rakenne on luonteva – elämästään kertoessaan ihminen pyrkii kerronnallistamaan kokemiaan tapahtumia, tavoitellen tarinamuotoista narratiivia. Esimerkiksi narratiivisuutta tutkineiden Jerome Brunerin ja David Carrin mukaan elämäkerran kertominen on elämän rakentamista.

Manley ja Barker käsittelevät varsin eri tavoin naisen asemaa 1700-luvun yhteiskunnassa. Manley tuo voimakkaasti esille yhteisön kaksinaismoraalin, eli erilaisen suhtautumistavan miehiin ja naisiin. Hänen omaelämäkerralliset päähenkilönsä Rivella ja Delia kokevat itse ihmisten ylenkatseen elettyään avioliiton ulkopuolisissa suhteissa, kun taas miehet eivät koe samanlaista sosiaalista rangaistusta. Barker sen sijaan keskittyy pohtimaan naispuolisen kirjailijan asemaa ja edellytyksiä Galesian kautta. Hän vaikuttaa hyväksyvän yhteiskunnan naisille asettamat normit ja kritisoi ennemminkin omaa valintaansa kirjoittaa. Barker nostaa esille myös Galesian roolin kuuliaisena tyttärenä ja tiiviinä osana perhekuntaa, kun taas Manleyn sankarittarista etenkin Rivella on itsenäinen toimija, joskin olosuhteiden sanelemana.

Sekä Manley että Barker käsittelevät saamaansa koulutusta ja kasvatusta, ja tässäkin heidän kokemuksensa eroavat toisistaan. Manley kuvaa Delian ja Rivellan kotona saamaa tiukkaa kasvatusta, kun taas Galesia lähetetään muutamaksi vuodeksi kouluun. Yhteistä heille on se, että heille ei tarjota yhtä laajaa koulutusta kuin veljilleen, mikä aikakauden kontekstissa olisikin ollut hyvin harvinaista. Romaaneissa vastakkainasettelu on kaikkein selvin Galesian kohdalla. Galesian veli opiskelee useissa

tärkeissä eurooppalaisissa yliopistoissa, kun taas Galesialle ainoa mahdollisuus päästä käsiksi samantasoiseen tietoon on itsenäinen opiskelu tai veljen avuliaisuus. Veli opettaakin kotona käydessään Galesiaa, joka kiinnostuu enenevässä määrin opiskelusta, vaikka suhtautuukin siihen ristiriitaisesti sukupuolensa ja sille asetettujen odotusten vuoksi. Sekä Barker että Manley liittyvät saamansa kasvatuksen ja koulutuksen kiinteäksi osaksi myöhempiä kokemuksiaan ja edellytyksiään toimia yhteisön jäsenenä ja kirjailijana.

Manleyn ja Barkerin romaaneissa kirjoittamisella ja kirjailijan uralla on merkittävä rooli. He kuvailevat laajasti omaa kirjailijan identiteettiään ja kirjoittamisensa motiiveja. Tärkeä osa on ajatuksella kirjoittamisesta ristiriitaisena toiminta, joka osittain liittyy osaksi yhteiskunnallista vaikuttamista, mutta toisaalta myös tuomitsee kirjailijan yhteisön ulkopuolelle. Esimerkiksi kirjoittamisesta kiinnostuttuaan Galesia ei enää koe kuuluvansa muiden nuorten naisten joukkoon. Manley puolestaan pidätettiin kirjoitustensa takia. Molemmat kirjailijat myös kokivat itsensä ikään kuin ulkopuoliseksi tarkkailijoiksi.

Manley kirjoitti poliittisista ja eroottisista aiheista, joita hän korostaa myös omaelämäkerrallisessa teoksessaan *The Adventures of Rivella*. Vaikka naiskirjailijoiden suhde julkaisemiseen ja julkisuuteen oli 1700-luvulla ongelmallinen, Manley osasi käsitellä sekä julkisuutta että omaa julkisuuskuvaansa. Toisin kuin Manley, joka rikkoi aiheillaan konventioita, Barker taas kuvasi Galesiaa siveelliseksi ja oppineeksi ja korosti tämän säädyllystä käytöstä. Galesian kirjoittaminen on vahvasti sidoksissa uskonnollisuuteen ja vertautuu nunnan elämään eli maallisesta luopumiseen. Barkerin romaaneissa maallista edustaa etenkin avioliitto.

Galesian kohdalla keskeinen käsite on myös hänen kirjoittamista kohtaan tuntemansa kutsumus. Barker käsittelee kutsumuksen ja inspiraation käsitettä etenkin kuvatessaan Galesian näyn- tai unenkaltaisia kokemuksia luonnossa. Luontoon liittyvät metaforat kulkevat tiiviisti kirjoittamisen kuvauksien rinnalla. Tärkeä osa Galesian kutsumusta on myös neitsyyslupaus ja omistautuminen kirjoittamiselle ja "muusille".

Naimattoman naisen rooli on keskeinen sekä Barkerin että Manleyn teoksissa. Galesia luopuu avioliittoajatuksista Bosvilin hylättyä hänet ja omistautuu kirjailijan ja

parantajan uralle. Delia huijataan valeavioliittoon ja Rivella puolestaan kieltäytyy avioliittotarjouksista joko oman tai muiden onnen hyväksi. Vaikka avioliiton solmiminen oli naisen elämän ihanne, Barker ja Manley tuovat esille sen, ettei näin aina tapahtunut. Nainen saattoi olla naimaton joko olosuhteiden vuoksi tai sitten omasta halustaan. Avioliittopyrkimysten kariutuminen muodostaa kuitenkin selkeän käännekohdan kaikkien kolmen sankarittaren elämässä, joten avioliiton merkitys alkuperäislähteinä käytetyissä romaaneissa on kuitenkin suuri. Naimattomuudella on todennäköisesti osansa myös Barkerin ja Manleyn kirjailijan uran kannalta: on mielenkiintoista pohtia, olisiko avioituminen vaikuttanut heidän ratkaisunsa alkaa kirjoittaa.

Barkerin *Love Intrigues* -romaanissa Galesian hahmo kokee hetkellisen muutoksen hänen fantasioidessaan kosta Bosvilille. Galesia kuvittelee itsensä ainoaksi Tyttäreksi, kostajahahmoksi, joka surmaa Bosvilin väkivaltaisesti. Galesia hylkää siis feminiiniset ideaalit ja rinnastaa itsensä Pyhän Yrjön kaltaisiin myyttisiin sankareihin. Bosvil edustaa katkelmassa koko miessukupuolta, ja Barker asettaakin miehet ja naiset hetkellisesti taistelurintamaan toisiaan vastaan. Pian Galesia kuitenkin luopuu kuvitelmastaan. Katkelma muodostaa kuitenkin hyvin kiinnostavan ja poikkeavan jakson Barkerin tuotannossa.

Ainoa Tytär ei ole Barkerin ja Manleyn romaanien ainoa konventioita rikkova aihe. Kirjailijat käsittelevät esimerkiksi avioliiton ulkopuolisia suhteita ja niistä syntyneitä lapsia, mutta suhtautuvat aiheisiin varsin eri tavoin. Manley näkee naiset uhreina, kun taas Barker pitää heitä itseään syyllisinä tilanteeseensa, vaikka tuntee myötätuntoa heitä kohtaan. Yhteiskunnallisesta kritiikistään huolimatta Manleyn tyyli on usein satiirinen ja viihteellinen, kun taas Barker pohtii useammin moraalia ja pyrkii opettavaisuuteen.

Delariviere Manleyn ja Jane Barkerin kirjallinen tuotanto osoittautui monipuoliseksi ja monitasoiseksi lähteeksi, jossa käsitellään laajasti naisen ja etenkin naiskirjailijan aseman, identiteetin ja elämän eri puolia. Lähdekirjallisuutta lisäämällä, esimerkiksi sisällyttämällä sen joukkoon Manleyn ja Barkerin muita teoksia ja toisia omaelämäkerrallisesti kirjoittaneita naiskirjailijoita, olisi mahdollista tehdä entistä laajempaa tutkimusta naiskirjailijoiden tavasta kuvata omaa elämäänsä. Tässä

tutkimuksessa ei juurikaan käsitellä naiskirjailijoiden ja heidän teostensa saamaa vastaanottoa, joten sen käsitteleminen esimerkiksi kirjallisuuskritiikkien ja muiden kirjoitusten kautta voisi tarjota hedelmällisen aiheen jatkotutkimukselle.

LÄHDEKIRJALLISUUS

Alkuperäislähteet

Barker, Jane (1713), *Love Intrigues: or, The History of the Amours of Bosvil and Galesia, As Related to Lucasia, in St. Germain's Garden*. E. Curll ja C. Crownfield, London.

Barker, Jane (1723), *A Patch-Work Screen for the Ladies: or, Love and Virtue Recommended: In a Collection of Instructive Novels. Related After a Manner Intirely New, and Interspersed with Rural Poems, Describing the Innocence of a Country-Life*. E. Curll, London.

Chapone, Sarah (1735), *The Hardships of the English Laws in Relation to Wives. With an Explanantion of the Original Curse of Subjection Passed upon the Woman. In an Humble Address to the Legislature*. Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity*. Routledge, Florence, KY, USA.

Gould, Robert (1682), *Love Given O're; or, a Satyr against the Pride, Lust, and Inconstancy, etc, of Woman*. Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity*. Routledge, Florence, KY, USA.

James, R. (1743), *A Medical Dictionary*. Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity*. Routledge, Florence, KY, USA.

Manley, Delariviere (1709), *Secret Memoirs and Manners of Several Persons of Quality, of Both Sexes, From the New Atalantis, an Island in the Mediterranean*. Vol. 1 & 2. John Morphew & J. Woodward, London.

Manley, Delariviere (1715), *The Adventures of Rivella: or, The History of the Author of the Four Volumes of the New Atalantis. With Secret Memoirs and Manners of Several Considerable Persons her Contemporaries.* E. Curll, London.

Philips, Katherine (1705), *Letters from Orinda to Poliarchus.* W.B., London.

Philogamus (1739), *The Present State of Matrimony: or, the Real Causes of Conjugal Infidelity and Unhappy Marriages.* Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity.* Routledge, Florence, KY, USA.

Savile, George (1688), *The Lady's New-Year Gift: or, Advice to a Daughter.* Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity.* Routledge, Florence, KY, USA.

Singer Rowe, Elizabeth (1728), *Letters Moral and Entertaining, in Prose and Verse.* Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity.* Routledge, Florence, KY, USA.

Wilkes, Wetenhall (1740), *A Letter of Genteel and Moral Advice to a Young Lady.* Teoksessa: Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity.* Routledge, Florence, KY, USA.

Tutkimuskirjallisuus

Bruner, Jerome (1987), *Life as Narrative.* *Social Research*, Vol. 54, No. 1.

Bruner, Jerome (1991), *The Narrative Construction of Reality.* *Critical Inquiry* 18.

Carr, David (1986), *Time, Narrative, and History.* Indiana University Press, Bloomington / Indianapolis.

Cotterill, Anne (2010), *Manly Strength with Modern Softness.* Teoksessa: Lee, Anthony W. (2010), *Mentoring in Eighteenth-Century British Literature and Culture.* Ashgate Publishing Group, Farnham, GBR.

Feather, John P. (1988), *History of British Publishing.* Routledge, Florence, KY, USA.

Ferguson, Margaret W. (2003), *Dido's Daughters : Literacy, Gender and Empire in Early Modern England and France*. University of Chicago Press, Chicago.

Hallila, Mika (2008), kertomus, aika ja ihminen. Paul Ricœurin Temps et récit ja jälkiklassinen narratologia. Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti AVAIN, 2008/3.

Harol, Corrinne (2006), *Enlightened Virginity in Eighteenth-Century Literature*. Palgrave Macmillan, Gordonsville, VA, USA.

Hurl-Eamon, Jennine (2010), *Women's Roles through History: Women's Roles in Eighteenth-Century Europe*. ABC-CLIO, Santa Barbara.

Hyvärinen, Matti (2004), Eletty ja kerrottu kertomus. *Sociologia*, 2004/4.

Jones, Vivien (1990), *Women in the Eighteenth Century: Constructions of Femininity*. Routledge, Florence, KY, USA.

Kent, Susan Kingsley (1999), *Gender and Power in Britain, 1640-1990*. Routledge, Florence, KY, USA.

Kittredge, Katharine (2009), *Lewd and Notorious: Female Transgression in the Eighteenth Century*. University of Michigan Press, Ann Arbor, MI, USA.

Lyyra, Pessi (2003), Itseymmärrys Paul Ricœurin tekstin hermeneutiikassa, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan julkaisusarja nro 68, Kampus Kustannus, Jyväskylä.

Matthew, H.C.G. & Harrison, Brian, ed. (2004), *Oxford Dictionary of National Biography*, Vol. 11 & 42. Oxford University Press, New York.

Melton, James Van Horn (2001), *Rise of the Public in Enlightenment Europe*. Cambridge University Press, Port Chester, NY, USA.

Michalove, Sharon D. (1999), *Equal in Opportunity? The Education of Aristocratic Women 1450-1540*. Teoksessa Whitehead, Barbara (1999) *Women's Education in Early Modern Europe: A History, 1500-1800*. Routledge, London.

Mikkonen, Kai (2005), Elämän tarina, kertomuksen rajat. Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti AVAIN, 2005/1.

Miles, Rosalind (1987), *The Female Form. Women Writers and the Conquest of the Novel*. Routledge & Kegan Paul, London & New York.

Pearson, Carol & Pope, Katherine (1981), *The female Hero in American and British Literature*. R.R. Bowker Company, London & New York.

Poovey, Mary (1984), *The Proper Lady and the Woman Writer. Ideology as Style in the Works of Mary Wollstonecraft, Mary Shelley and Jane Austen*. The University of Chicago Press, Chicago & London.

Richetti, John J. (1998) *English Novel in History, 1700-1780*. Routledge, Florence, KY.

Roulston, Christine (2010), *Narrating Marriage in Eighteenth-Century Britain and France*. Ashgate Publishing Group, Farnham, GBR.

Saariluoma, Liisa (1989), *Muuttuva romaani. Johdatus individualistisen lajin historiaan*. Karisto Oy, Hämeenlinna.

Salzman, Paul (2006), *Reading Early Modern Women's Writing*. Oxford University Press, Oxford.

Scott, Joan Wallach (1988), *Gender: A Useful Category of Historical Analysis*. Teoksessa: Scott, Joan Wallach (toim.) (1996), *Feminism and History*. Oxford University Press, Oxford & New York.

Shattock, Joanne (1993), *The Oxford Guide to British Women Writers*. Oxford University Press, New York.

Shimizu, Stacey (1999), *The Pattern of Perfect Womanhood: Feminine Virtue, Pattern Books and the Fiction of the Clothworking Woman*. Teoksessa: Whitehead, Barbara (1999) *Women's Education in Early Modern Europe: A History, 1500-1800*. Routledge, London.

Spencer, Jane (1986), *The Rise of the Woman Novelist. From Aphra Behn to Jane Austen*. Basil Blackwell, Oxford & New York.

Spender, Dale (1986), *Mothers of the Novel. 100 Good Women Writers Before Jane Austen*. Pandora Press, London & New York.

Vartiainen, Pekka (2009), Länsimaisen kirjallisuuden historia. BTJ Kustannus, Helsinki.

LIITTEET

1. Poetry being one of those subtle Devils, that if driven out by never so many firm Purposes, good Resolutions, Aversion to that Poverty it intails upon its Adherents; yet it will always return and find a Passage to the Heart, Brain and whole Interior [...].
2. [...] all her other Productions however successful they have been, come short of her Talent in writing Letters [...].
3. I follow'd my Study close, betook my self to a plain kind of Habit: quitted all Point, Lace, Ribbons, and fine Clothes; partly (I suppose) out of Melancholy, [...] and partly out of Pride, vainly imagining, that the World applauded me, and admired that a Person, in the Bloom of Youth, shou'd so perfectly abdicate the World with all those Allurements [...].²¹²
4. [...] whatever carried her beyond the knowledge of her Duty; carried her too far, all other Embellishments of the Mind were more dangerous than useful, and to be avoided as her Ruin; that the possession of 'em was attended with *Self-Love*, *Vanity* and *Coquetry*, things incomparable and never mingled in the Character of a Woman of true Honour, he recommended *Modesty* and *Silence*; that she should shun all occasions of speaking upon Subjects not necessary to a Ladies Knowledge, [...] that the more Wit she was Mistress of, the less occasion she had to show it [...].
5. Why are your Sex so partially distinguish'd? Why is it in your Powers, after accumulated Crimes, to regain Opinion? when ours, tho' oftentimes guilty, but in appearance, are irretrievably lost? Can no regularity of Behaviour reconcile us? Is it not this Inhospitallity that brings so many unhappy Wretches to Destruction?
6. [...] I have often heard her say, *If she had been a Man, she had been without Fault* : [...] what is not a Crime in Men is scandalous and unpardonable in Woman, as she her self has ver well observ'd in divers Places, throughout her own Writings.
7. For very often, good Country Ladies, who reflect not on the Vileness of the World, permit their Daughters to give private Audiences, to their Lovers, in some obscure Arbour or Distant Drawing room, where the Spark has opportunity to misbehave himself to the Lady; which, if she resent, there is a ready Conveniency for him to bespatter her with Scandal.
8. [...] thinkin each Sigh a Storm to overset ones Reputation; which too often proves true in Fact, especially if the Amour be secret, or without Parents Consent; that good Pilot which conducts young Lovers to the safe Harbour of Matrimony. Without which, we can hope for little but Shipwreck of our Fortunes [...].

²¹² Barker, 1723, im 57. Liite 3.

9. [...] what to say to my Father, for being so ready to leave him for a Husband.
10. [...] and tho' it was an impediment to my Studies, yet it made amends, it being it self a Study, and that a most useful one [...].
11. This sort of Conversation infected me, and made me fancy every Stranger that I saw, in what Habit soever, some distinguish'd *Prince* or a *Lover*.
12. [...] finding those Places the Academies of Vanity and Expence; no ways instructive in the Rudiments of a Country Gentlewoman's Life, for which, in all Probability, I was destin'd; therefore reasonably judg'd her own House a fitter Class to prepare me for that Station.
13. [...] my Mother thought fit to send me to *London*, [...] I might learn a little of the Town Politeness; its Civilities without its Vanity; its Diversions without its Vices etc.
14. [...] which he willingly did, thinking it only a Vapour of Fancy, to be blown away with the first Puff of Vanity, or new Mode; or a Freak without a Foundation, to be overthrown with the first Difficulty it shou'd meet with the Syntax; knowing it to be less easie to make Substantive and Adjective to agree, than to place a Patch, Curl, or any other additional Graces on a young Face [...].
15. [...] Learning being neither Use nor Ornament in our Sex. Some counting a studious Woman as ridiculous as an effeminate Man; and learned Books as unfit for her Appartment, as Paint, Washes, and Patches for his. In fine, the Men will not allow it to be our Sphere; so consequently, we can never be suppos'd to move in it gracefully; but like the Toad in the Fable, that affected to swell it self as big as the Ox, and so burst in the Enterprize [...].
16. [...] me, who never writ a Line in my Life with Intention to have it printed [...] and that I have rather endeavour'd to never to have those Trifles seen at all, than that they should be expos'd to all the World [...] And sometimes I think that to make Verses is so much above my Reach, and a Diversion so unfit for the Sex to which I belong, that I am about to resolve against it for ever; and could I have recover'd those fugitive Papers that have escap'd my Hands, I had long since, I believe, made a Sacrifice of them all to the Flames [...].
17. [...] she was proud of having more Courage than had any of our Sex, and of throwing the first Stone [...].
18. [...] me; whose Fingers ought to have been employ'd rather at the Needle and the Distaff, than to the Pen and Standish, and leave these Enterprizes to the Learned [...].
19. [...] She now agrees with me, that Politicks is not the Business of a Woman, especially of one that can so well delight and entertain her Readers with more gentle pleasing Theams [...].

20. 'Twas in this Solitude, that she compos'd her first Tragedy, which was much more famous for the Language, Fire and Tenderness than the Conduct.

21. [...] what are our Hopes, when founded on any thing other than Heaven?

22. So I, finding my self abandon'd by *Bosvil*, and thinking it impossible ever to love again, resolv'd to espouse a Book, and spend my Days in a Study [...].

23. The Lady forthwith sent for the Things, hoping that therein they might find some Bits of one thing or other, that might be useful to place in the SCREEN. But when the Trunks and Boxes came, and were opened, alas! they found nothing but Pieces of *Romances, Poems, Love-Letters*, and the like [...].

24. [...] how useless, or rather pernicious, Books and Learning are to our Sex. [...] for by their Means we relish not the Diversions or Imbellishments of our Sex and Station; which render us agreeable to the World, and the World to us [...].

25. My Grammar Rules now became a harsh Impertinences, for I thought I Had learnt *Amo* and *Amor*, by a shorter and surer Method; and the only Syntax I studied, was how to make suitable Answers to my Father, and him, when the long'd-for Question should be propos'd [...].

26. [...] I remember, continued she, I have been told, that one of the ancient Poets says: *Thrust Nature off, with Fork, by Force, She'll still return to her old Course*: And so I find it in the whole Course of thy Life. And, as thou sayest in this Poem, thou hast tryed divers means to chase away this unlucky Genius that attends thee [...].

27. [...] urging, That I ought not to pass my Time in idle Dreams on *Parnassus*, and foolish Romantick Flights, with *Icarus*; whose waxen Wings fail'd him so as to let him fall into the Sea; which indeed purchas'd him a Name, but became the perpetual Record of his Folly: And such a Name, such a Record, I should be glad, said she, you would avoid, by becoming a good Mistress of a Family [...]: This being the Business for which you came into the World [...].

28. How often for her Sake, have I lamented her Disdain, and little Foresight, for refusing to marry me, which had she agreed to, all those Misfortunes that have since attended her, in Point of Honour and the World's Opinion, had probably been prevented, which shews there is something in what the vulgar conceive, of *its being once in our Lives in our own Power to make or assist our Fortune*.

29. [...] never any Woman better deserved the Character of a good Wife, being universally obliging to all her Husband's Humours; the great Love she had for him, together with her own Sweetness of Temper, made him infinitely easy at Home [...].

30. *Monsieur St. l'Amant*, who had never been in Love in his Life, unless you'll call it Love to be a good and kind Husband to a Wife, that he had marry'd when he was a

Child, and grew up with. Those are tender Friendships, free from the Disquiets, the Hopes and Fears for possession; calm are their Desires; calm are their Joys; they may be well term'd discharging ones Duty with a good grace, wearing your Fetters with no inclination to Freedom; but the fierce *Delights*, and *ravishing Sweets* of consenting *Love*, [...], are all foreign to a *Hymen* imposed upon us before we have either Age or Leisure to desire it.

31. [...] I had squar'd my Actions, by the exact Rules of Vertue, and Modesty ; yet I did not exclude Civility, and good Nature; for I always stay'd in his Company, heard him, laugh'd, fool'd, and jested with him; yet not so freely as to transgress good Manners, or break Respect on either side [...].

32. [...] supposing a Rapier in my hand, and saying to my self; The false *Bosvil* shou'd now disquiet me no more, nor any other of our Sex; in him I will end his Race, no more of them shall come to disturb, or affront Womankind; this only Son, shall dye by the hands of me an only Daughter; and however the World may call it Cruelty, or barbarous; I am sure our Sex will have reason to thank me, and keep an Annual Festival, on which a Criminal like him is executed [...].

33. [...] and I be magnified in future times; for it was for ridding the World a Monster, that *Hercules* was esteem'd so great a Hero, and *George* a Saint. Then sure I shall be rank'd in the Catalogue of Heroines, for such a Service done to my Sex: for certainly the Deserts of *Arabia* never produced a more formidable Monster, than this unaccountable *Bosvil*.

34. [...] when I was alone, Rage and Madness seiz'd me; Malice, and Revenge were all I thought on: I inspir'd an evil Genius, resolv'd his Death, and pleas'd my self in the Fancy of a barbarous Revenge: I shall delight my self, to see the Blood pour out of his false Heart [...].

35. [...] *for I have done nothing dishonourable to my self, nor disobliging to you: therefore ought rather to be the Object of Civility than Banter* [...].